

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA VALLEKILDE FOLKEHØJSKOLE

3

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1961

Statens pædagogiske Studiesamling
København

*Glædelig jul! Og heldykke med
dit store job!*

FRA VALLEKILDE
FOLKEHØJSKOLE

68

Din hustru

Agnete Jensen.

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1961

Statens pædagogiske Studiesamling
København

Velkommen igen, Guds engle små,
fra høje himmelsale,
med dejlige solskinsklæder på,
i jordens skyggedale!
Trods klingrende frost godt år I spå
for fugl og sæd i dvale.

Vel mødt under sky på kirkesti,
på sne ved midnatstide!
udbære vor jul ej nænner I,
derpå tør nok vi lide,
o, ganger dog ej vor dør forbi
os volder ej den kvide!

N. F. S. GRUNDTVIG, 1825.

Europas arvegods

Det kunne ikke blive til mindre end to artikler i år. Så meget har presset på, mere end her kommer med. Læs måske den sidste artikel først, så der falder nutids lys over den første.

J. J.

Folkeslagenes samling i det store verdensrige synes at være på vej. Smertefulde veer er de sidste par århundreder gået gennem den hele menneskehed. Det kommende verdensrige kan øjnes som en kim i tidens viden og teknik, der sætter os i stand til at organisere større og større økonomiske, sociale og militære enheder. Men det ligger også i kim i vore sind, i vor lyst til magt eller vor kærlighed til ret, i vor trang til at tvinge eller vor sans for at frigøre til selvopdragelse. Og alle folkeslag har urgamle myter om menneskeslægtens fælles udspiring og endemål.

Verdensriget kan komme på to måder. Enten vil en enkelt stormagt, der er blevet økonomisk og militært stærk nok og har vilje dertil, ved krig eller trusel derom underlægge sig alle andre stater, eller også vil der blive tale om, at frie folk vil binde sig til at leve under en mere og mere omfattende, demokratisk ordnet retstilstand, der ender med oprettelsen af det lovgivende verdensparlament. Mulighederne for den første løsning er vokset med rivende hast efter sidste storkrig. Hitlers og Mussolinis gigantplaner blev knust, men Krustjov og Mao Tse-tung fortæller os åbenlyst, at deres mål er fremtvingelsen af den socialistisk ordnede verdensstat. Sovjetunionens statsvåben er ganske enkelt: en globus som baggrund for hammer og segl. Mellem 40 og 50 % af jordens menneskemængde ledes i dag fra Moskva eller

Peking, store dele af resten lever i kaos. De retsordnede samfund er mange og betydelige, men vidt forskellige og kun løseligt forbundne. Magter de at hjælpe den øvrige verdens folk til frivilligt at begive sig på vej mod et retsordnet verdensrige? Kan vi på vor plads øge mulighederne derfor?

Her som i alle forhold er det eksemplet, praksis, der tæller. Hvad er der gennem vor historie givet os af »arbejdstof« i form af overtagne regler, retningslinjer og mål for ordning af statssamfund? Traditioner skal være som et stenbrud, hvorfra værdifulde materialer kan hentes til nye bygværker.

Fra Ægyptens og Forasiens gamle kulturlande har Europas folk hentet meget stof til deres egen historie. Dér opstod *de første kæmperiger* i vor nærhed med al magt samlet hos gudesønnen, der ejede alt levende og dødt i sit rige. Hans befalinger var lov, hans domme var ret. Embedsmænd, præsteskab, hemmeligt politi, statshær var hans lydige redskaber. Hans gudemagt kunne ingen grænser kende, hans pligt var at erobre, undertvinge til egen og gudernes ære. Ørne og løver blev gudekongernes magtsymboler. Dem overtog Europa en hel del af.

Kraftigst blev Forasiens drøm om verdensriget genoplivet af de romerske cæsarer, hvis legioner under romerørnen tvang folk efter folk ind under gudekejserens uindskrænkede herskermagt. *Romerfreden* kaldte de den. Fribårne, kampglade germanere væltede den romerske kolos, men ud af romerrigets dødsbo hentede de *drømmen om verdensriget*, skabt ved magt, og den praksis i samfundsbygning fra familie til stat, at ét overhovede raadede for alle. Under tyske kejseres dobbeltørne, kejser Napoleons legionsørne, russiske czarørne og nu sidst under naziørnen skamslog Europas folk hinanden i forsøgene paa med magt at gøre en eneherkers ord til lov i de nye storriger.

Fra Forasien indgik også andet end selvherskermagt i Europas historie. Israels lille folk gav os *Kristus og hans tro* på sin fars uindskrænkede kærlighed til hvert eneste menneske i alle folkeslag. Alle Guds børn hører hjemme i et rige, som ikke er af denne verden, et rige, hvor Guds kærlighed er lov, og alle er lige for deres skaber og herre. Omend kejseren skulle have, hvad kejserens var, fik Europa med kristentroen et kraftigt gærstof ind i menneske- og samfundslivet. Meget forskelligt virkede det fra folk til folk. Men tanken om menneskers ligeværd også i denne verdens riger og om friheden for den enkelte til at følge sin samvittighed fremfor magtbud har aldrig siden ophørt at virke i os. Kristenånd og romerånd har i snart 2000 år kæmpet om overtaget i de europæiske folkeslag.

Arven fra østen er dog ikke hele det stof, vor historie er formet af. I to egne af Europa opstod hjemmegroede samfundsordner af et helt andet tilsnit end det forasiatisk-romerske. I Oldgrækenland blev demokratiet til, og Nordens folk skabte tingstyret.

Staten Athen lå på en lille halvø, Attika, havde 150.000 frie borgere og 4-5 gange så mange slaver. Under den vise Solons ledelse fik Athen et sæt love, der omsatte græsk menneskesyn i økonomisk og politisk *demokrati*. Harmonisk balance mellem alle stænder og alle modstridende interesser og meninger var idéen, ny jordfordeling og statsmagtens tredeling blev virkningen i praksis. Folkeforsamlingen af alle frie borgere blev højeste myndighed. Den fik lovforslag forelagt af ni mænd, som de velhavendes råd hvert år valgte til at styre staten. Forslagene blev drøftet frit og et flertal af alle borgeres stemmekugler gjorde dem derefter til bindende lov for alle eller forkastede dem. Ved lodtrækning mellem borgere af alle stænder, der frivilligt meldte sig, udpegedes dommere for et år ad gangen.

Græsk menneskeånd gav os et halvt årtusind f. Kr. demokratiets former som hjælp til opbygning af det harmonisk

skønne samfundslegeme. Men grækerne kendte også tyranni og fåmandsvælde. Der var ingen enhed over de styreformer, græsk livssyn skabte. Fri udfoldelse af menneskets egne kræfter kunne også føre til sprængning af harmonien. Efterhånden holdt hver stat sine egne love og sin fulde selvstændighed for et så uantasteligt gode, at de trods den truende fare for udslettelse ikke kunne få sig til at gå sammen om et fælles forsvar. Så tog Philip og Alexander dem en for en, og de først erobrede kom til at hjælpe dem med at tage resten.

De græske småstater bukkede under for indre splid og ydre vold. Men grækerånden, der gjorde magtens udøvere til lovenes og folkets tjenerer, som gav ordet frit og lod hver borger få sin andel i stiftelsen af lov og dom, blev ikke overvundet. Også romerne prøvede sig lidt frem med den, men til brug for slagne fjender i et verdensrige duede den ikke. Så slap de den og holdt sig til deres egne skikke.

Sidenhen kunne grækerånden indgå frugtbare blandinger med europæisk og amerikansk kristentro, især hvor *Luthers* og navnlig *Calvins reformation* sejrede og gav det enkelte kristenmenneske det fulde ansvar over for Gud for, hvad han hver dag sagde og gjorde. Retten for den enkelte til af fri vilje at indgå bindende aftaler om menigheds- og samfundslivets ordning kunne aldrig fritage ham for en tøddel af dette ansvar. I et kristent samfund kunne derfor ingen jordisk magt gribe ind i den enkeltes lønkammerliv med Gud eller tvinge ham til at sige eller gøre andet end, hvad han der fik indgivet af livets herre. Guds ånds bolig, mennesket, og hvad der var hans personlige eje, måtte være ukrænkeligt.

Til at ordne samfundsliv for frie kristenmennesker passede adskilligt i det græske demokrati. Finest kom dette samspil mellem kristentro og grækerånd til udtryk i de højtidelige erklæringer om *uforanderlige og umistelige menneskerettigheder*, som vedtoges i 1776 og 1789 af frie stats-

borgere på begge sider Atlanterhavet. Deres indhold virker stadig med fuld styrke, hvor menneskesamfund sætter sig det mål at finde frem til en balance mellem den enkeltes ansvarsfulde frihed og nødvendigheden af, at nogen har magt til på alles vegne at ordne brugen af denne frihed i praksis. Opgaven er uløselig. Ingen fast formel er fundet for, hvordan denne balance skal bringes til veje i hvilkensomhelst slags menneskesamfund. Men folkene i vore egne af verden har vel fået de fleste erfaringer for, hvordan man kan komme den nærmest, og hvordan den kan ødelægges.

Et af det gamle Athens klogeste hoveder, *Platon*, kunne ikke lide demokratiet. Det gav jo også stemmeret til alle de dumme, der altid var i flertal og kun forstod sig på at dele statens indtægter imellem sig. En stat skal styres af de kloge, de sagkyndige, eliten, sagde Platon. Og hvem der hører til blandt dem, kan kun de kloge selv finde ud af. De alene kan se, hvad der egentlig er til mest gavn for helheden.

I Europa er især to store religiøse samfund blevet opbygget på Platons tanker, den romersk-katolske kirke med sit præsteskab og de kommunistiske samfund med deres ene statsbærende parti af troende elitekommunister. I begge samfund fornyr den fåtallige herskergruppe sig selv og har eneret på at udpege den almægtige topleder. Den fulde domsmagt over egne som over alle andres handlinger, ord og tanker tilhører naturligvis eliten. Vort eget indremissionsske samfund har hidtil været styret på tilsvarende måde.

I de europæiske folks arbejdsstof til bygning af menneskesamfund indgår også den anden hjemmegroede ordning, det nordgermanske *tingstyre*. Sin mest holdbare skikkelse fik det hos folkene på de skandinaviske halvøer og på den store ø Bretland, der igennem flere århundreder blev tæt opfyldt af angler og sachser og af danske og norske udvandrerfamilier i titusindvis. Nordisk og engelsk lov skabtes på tingstederne, tinghøjene, hvor fribønderne under lovsigemandens eller høvdings ledelse traf overenskomster om alle

»ting«, der var uenighed om, enten som lov eller dom. Konger blev kåret af tingmændene til at sørge for fuldbyrdelsen og værne tingfreden i deres land. »Tingenes orden«, love og domme, skulle være »til alles tarv, som bor i landet« og ikke gøres »til gunst for nogen enkelt«. Den betød lighed for loven og loven over alle, selv de mægtige. Konger kunne ikke dømme, ikke engang egne hirdmænd. Af ligemand skal hvermand dømmes. Ofte valgtes der »på tinge« særlige domsmænd, nævninge. Konger, der forbrød sig mod tingstyret og selv ville lovgive, dømme og straffe, blev der gjort kort proces med. Knud den Hellige og Erik Klipping. »Med lov skal land bygges«, lyder det fra ting efter ting i det udstrakte Norden. Den grundlov vil vedblive at være vort fælleseje, så længe Nordens ånd er levende i os.

Hos Nordens folk er tingstyret så gammelt som folkene selv. Endog før verdens skabelse traf Asaguderne deres beslutninger på tingmøde. I tingenes orden var der hellig kraft. Men lov og dom fik ikke mindre styrke af en enkel, dyrekøbt erfaring. Om en ordning skal holde må den vedtages så vidt muligt enstemmigt af alle, der frit råder på egen jord, og som tilstår hinanden lige ret og lige ansvar i alle fælles sager. Hvad fri mand ikke selv har sagt ja til, holder han kun nødigt.

Da vore folk i tiden o. år 1000 tog imod kristentroen, fik menneskers ligeret fornyet hellighed. Den gjaldt jo i evighedsriget. Tingene blev nu sat, lov og dom forkyndt i Herrens navn. Og i hans navn kunne de svages beskyttelse nu, trods de mægtiges stadige overgreb, bestå som en ufravigelig, hellig pligt for alle, der sad inde med magten. Men da den katolske kirke havde fæstnet sin magt over vore folks tanker, slog den sig sammen med magtlystne konger og herremænd for at blive af med tingstyrets ligeret. Lov blev kongens sag med samtykke fra alle bisper og fra »rigets bedste mænd«, ja, selv deres magt søgte kirken at bøje ind under sine endnu bedre mænd i Lund og Canterbury og Rom.

Her som overalt i Fastlandseuropa tiltog de mægtige sig i løbet af middelalderen alle frimandsrettigheder for sig alene. *Romersk-katolsk elitemagt og enevælde »af Guds nåde«* prægede i mange århundreder samfundsvanerne hos Midt- og Sydeuropas folk. Selv en Luther vovede ikke at føre sin reformation igennem til et brud også med fyrstemagten. »Pøbelen må regeres med vold. Det vidste Gud, og derfor gav han øvrigheden i hånden ikke en rævehale, men et sværd«. Omend Luther skilte samvittighedens frihed ud fra øvrighedens magtområde, har hans fædreland dog stadig skoletvang efter hans anvisning.

Om katolsk eller luthersk samledes det fyrstesplittede Europa i 1600-tallet i store faststyrede enevældestater omkring hofferne i Madrid, Paris, Wien, Berlin. Allerhøjeste majestæter omgav sig med al den pragt, som nye statskatter kunne betale, og lod sig afbilde som imperatorer i romersk feltherrekostume, så man kunne se allerhøjstsammes bare ben i de forgyldte benskiner, han aldrig havde ejet. Majestæterne selv og deres ministre var ene om al statsmagt. De lovgav, styrede, førte krige, dømte og straffede. De sendte store statshære og statsflåder ud i verden for at øge majestætens »riger og lande«. Kolonier grundlagdes og samledes til riger. Man tog dem fra hinanden, hvor man kunne. »Staten, det er mig!« sagde Ludvig den 14. i sit pragtslot Versailles.

Danmark efterlignede Fastlandseuropas enevælde i små to hundrede år, Sverige i mindre end hundrede. Norge lå under Danmark. Dets konge- og adelsætter havde af lutter stejlt frimandssind udryddet hinanden, så landets frihed blev sat over styr. Men de gamle tingvaner overlevede i Nordens tusinder af landsbyer, kraftigere jo længere fra Tyskland og Frankrig. Ja, endog i selve den danske enevælde holdt ligetsånden sig levende. »Landsfaderen« var lige meget konge for alle sine undersætter, han beskikkede såvel borgersønner som bondestuderter til sine embeder jævnsides med adelige,

og til »Det gemeene Bedste« påbegyndtes i 1700-tallet bondens fredelige frigørelse og genindførelsen af hans ligeret for loven. Enevælden kom hos os afgørende til at berede vejen for genoprettelsen af tingstyret i moderne protestantisk-demokratisk skikkelse.

Andre steder bed den sig så fast i sin egen selvherlighed, at der skulle revolutioner eller krige til at rydde den af vejen. I Tyskland og Østrig holdt den sig trods oprør og trods lidt koketteren med demokratiske skikke længst, helt til 1918. De efterfølgende demokratier fik en krank skæbne. Frankrig er aldrig faldet til ro efter sin store revolutionstid i 1790'erne. Kejserdømmer og republikker har afløst hinanden. Italiens mange revolutioner og forsøg på at praktisere demokrati endte med Mussolinis diktatur.

Under alt dette blev det store blandingsfolk på øen ude i Europas Nord sø den sejgeste vogter af hjemmegroet tingstyre. Vel tog normannerne med sig fra fastlandet adskillige af de herrevaner, som franker og germaner havde lært sig i syd, men så meget nordisk lovsans lå der nok i dem, at de mange lokale ting kunne leve videre, og hele rigets lovmagt samles i *Londons »parlamentum«*, der på latin betyder stedet, hvor man taler sig tilrette om tingene. Herskerskikke fra fastlandet blev i århundreder bragt over kanalen af konger, prælater og adelige jorddrotter, men i »almindelige menneskers« del af parlamentet var der altid så meget af den nedarvede tingånd i live, at den i kamp mod de mægtige i landet endog fik genvundet mere og mere af folkets gamle indflydelse på lov og ret.

Mægtigt fornyende på folkets vilje dertil virkede den calvinsk-puritanske reformation, der modsat Luthers ikke nøjedes med den samvittighedsfrihed, en fyrste kunne afse til sine undergivne, men krævede hele samfundslivet gennemsyret af åndsfrihed, alles ligeret for loven og de mægtiges fjernelse fra styret, hvis de ikke ville bøje sig for parlamentet, folkets valgte udsendinge. Nordisk tingstyre fik

her før noget andet sted den form, der kunne tilpasses større og større folkemængder: folkets fulde myndighed til at stifte lov og holde dom overdrages ved frie valg til nogle få repræsentanter, der også får magt til at godkende eller afsætte regeringer. Dette fornyede tingstyre vandt under navn af *parlamentarisme* i 17- og 1800-tallet begejstret tilslutning i størstedelen af Europas nye borger- og arbejderklasser som den bedste statsform til virkeliggørelse af genfundne menneskerettigheder. Den alene, syntes det, kunne sikre, at hver eneste af de stadigt voksende millioner fik lige andel i al samfundsmagt med dem, der før havde haft eller endnu havde eneret på den.

England erobrede et verdensrige. Mere af vikingedrift vel, end fordi de som fastlandskejserne ville have det. Hårde herrer kunne disse søfolk være i de fjerne lande. Men hvor de selv bosatte sig i Nordamerika, Sydafrika og Australien, tog de deres tingstyre med sig, ja, mere end andre europæiske herrefolk magtede de den kunst at dele deres erfaringer om det frie tingstyres retsorden med undertvungne folk i fremmede verdensdele, så den også blev fremtidsmål for størstedelen af jordens folkeslag.

Europas fornemste gave til den menneskehed, som dets nationer på godt og ondt drog ind i deres eget opgør om fremtidens verdensorden, er så ganske afgjort blevet den samfundsorden, de engelske folk gjorde eftertragtet jorden over, fordi de ubrødeligt holdt den hjemme og sig imellem. *Omad England fik Nordens frimandsånd virkning i verdenshistorien.* Dens livskraft er betingelsen for, at verdensstaten kan blive værd at leve i for mennesker.

Når der her i korte strejf er gjort rede for, hvad de folk, der har hjemme eller har deres rod i Europa, har fået af byggematerialer til fremtidens hus, er det fordi der nu igen må bygges på en ny måde. Der bliver brug for arkitekter i verdensformat. Lenin var den første i vor tid, der ville bygge riger op med verdensstaten for øje. Den er lettere at

se, når man tænker i magt mere end i mennesker. Hans efterfølgere i Moskva og Peking ved også, hvad de stiler efter. Vort mere brogede og sammensatte byggemateriale er det ikke så let at få sat om til et verdenshus. Det er præget af, at vi også har kunnet tænke mere i mennesker end i magt. Magtens væsen er ens allevegne, mennesker er så forskellige. Store arkitekter med verdens menneskeliv for øje har vi dog haft. Wilson, Roosevelt, Briand, Churchill og to fra Norden, Trygve Lie og Dag Hammarskjöld. Skal vore erfaringer i at bygge samfund for mennesker ikke blive skubbet ud af historien, må hver eneste af os lære sig at tænke i verdensmål og lade egne små mål vige, hvis de vil hæmme opførelsen af verdenshuset for mennesker.

To ting skal vi først og fremmest klare. Vi må tilhugge vore brogede traditioner, så ting-demokratiets fine balance kan bestå mellem hundreder af millioner, ja, mellem milliarder, og vi må bygge så fast, at vore huse kan tåle angreb fra den lejr, der vil os til livs med magt. Det er eksemplet, der tæller. Vi må indendøre mellem hinanden lære at holde vore regler ubrødeligt. Som dengang Nordens og Englands smålande samledes til folkeriger, og landslovene samordnedes til rigslove — jydsk, sjællandske og skånske lov lempedes sammen ved rigslov — må der nu ud af rigslovenes mangfoldighed opbygges fælles lov og ret for verdensdele, for at der af dem engang kan fremgå den verdensorden for menneskeliv, al jordens folkeslag har set for sig fra tidernes morgen.

For en Grundtvigs lærling må der ikke være tvivl. Ingen har som han elsket sit eget folks historie og sin tids danske folkeliv. Alligevel gik verdenslivet for ham altid forud for folkelivet. Dets lutring og lykke var aldrig for ham et mål i sig selv. Nordens folk skulle finde sig selv, frigøre deres egen ånd, kun for at de med des større kraft kunne føre

deres rige erfaringer om livets sande vilkår ind i »tidens strøm«. Nordens opgave var ikke selvstændighed for dens egen skyld, men kun for at jordens folk et sted kunne se folkefrihedens velsignede virkninger for hvert enkelt menneske udfolde sig i »et jævnt og muntert, virksomt liv på jord«. Altid var det »*menneskeslægtens levnedsløb*«, der gav folkelivet her og overalt sin egentlige mening.

Det har næppe nogensinde været glemt i den danske højskole, selv om det både har været lukket inde i rosenduftende fredsidyl og bag frihedskampens hårde værn om vor egen rede. Begge slags indhegning førte selvdyrkelsen med sig, mindst vel den sidste, for den var umulig at holde uden andres hjælp. Frihedskampens år blev derfor på en gang for os en vækkelse til ny klarhed over, at vi kun kan leve som danske, hvis ikke vort folkeliv skal blive det rene abekattevæsen, men også til en ny oplevelse af, at vi var mange folk, der hver sit sted kæmpede for det samme: eget land som hjemsted for menneskeret.

Kampen mod en fælles fjende klarer altid, hvad man er fælles om at væрге, og ansporer til samling. Det første England blev til i kamp mod vikingerne. Danmark samledes i forsvar mod det tysk-romerske storrige, hvis magtbegær også kaldte et Frankrig op. Preussen voksede frem af hårde kampe mod øst, USA i samlet oprør mod England. I dag bliver et nyt Europa til som værn mod Sovjetriget i øst.

Vi danske skal ikke undslå os for at være med dertil. Tværtimod skal vi af hjertet gå med i arbejdet på at bygge et fælles hus for de europæiske folk, der endnu har ting og parlamenter og uafhængige domstole — hvis det er deres fælles vilje, nu, at fastholde menneskeret og folkenes livsret i alt, hvad der skal til af magtudøvelse i et storrige.

Hvert eneste af de europæiske folk, der har dyrket deres egen herskermagt over andre folk, i Europa eller i andre verdensdele, ved nu endelig, hvad det er for en ånd, der har sat hele verden i brand, rejst milliarders had til Europa

og til sidst grundigt har fået dem til at svide de stolte bygninger af i vanvittig selvødelæggelse. Herrefolksånden. Vel har den stadig forblindede tilhængere. Vi kender nogle af dem fra Sydslesvig. Men som tegn på, at en ny vilje må til, er alle Europas tidligere herrefolk, også de hidsigste, allerede langt inde i et arbejde på ved selvopdragelse at skille sig af med Europas uånd. Mest nærliggende er det at nævne det tyske fjernsyns langvarige og usminkede oplysninger om Hitlerrigets forbrydelser. En professor i Flensborg talte for et par år siden om de ændringer i tysk mentalitet, fremtiden ville kræve. Han ønskede ikke, at Vesten som Sovjetmenneskene skal samles om en ny idé, som kan fylde alle europæere med fanatisk vilje. Det har vi jo netop overvundet. »Derimod har vi brug for praktiske tanker, som er så indlysende og af en sådan kraft, at de tænder en ild i os, som ikke mere slukkes.« To sådanne praktiske tanker nævnte han: et klart nej til enhver form for koloni-imperialisme og et ja til at finde så klare former for vestens opfattelse af, hvordan storsamfund skal styres, at Vesteuropa kan få sit eget »ansigt« derved til forskel fra det totalitære diktatur.

Det er på sådanne praktiske opgavers løsning, vi i gensidig selvopdragelse kan mødes i et europæisk folkesamfund.

Jørgen Jessen.

Europas nye vej

I 1945 oplevede Europas stormagter den bitre slutfase i mere end et årtusinds opslidende kampe om overherredømmet i Europa og verden, selvødelæggelsen og kolonirigerens frafald. To ny kæmperiger, begge opbygget som forbundsstater, en øst for og en vest for verdens gamle magtcentrum, rådede nu faktisk for verdens skæbne. Med 150 og 190 millioner mennesker i to kolossale produktionsenheder angav de den størrelsesorden, der nu måtte til for at have et størstemål af økonomisk og politisk uafhængighed. Begge var de fyldt af Europas arvegods, hver rendyrkede de deres andel deri med troens fulde styrke og ensidighed. USA den engelsk-puritansk-græske samfundsånd med handlefrihed fremfor lighed. Sovjetunionen havde tilegnet sig Europas verdensrigedrøm og krigskunst for at kunne værgе sig mod dets rovlyst, den havde hentet sin aggressive sociale slagkraft fra Europas manglende evne til at fastholde ligeretsarven i sine stormægtige herreriger. Med Marx' program for elitens diktatur var handlefriheden kun for de få, ensrettet lighed for de mange.

Mellem disse to af sine egne børn lå et fattigt, splittet Europa. Sovjet slugte hurtigt det halve af sit åndelige moderland. Store kommunistpartier i Frankrig og Italien fremkaldt af sociale lavmål, hvor katolsk eliteånd var kraftigst, truede med at hjælpe det til resten. Sovjet var parat.

Da formåede Europas endnu frie folk at vende deres fælles tragedie til fælles opgave, mægtigt støttet af Europas store barn i vest. Frygten for det andet kæmpebarn, Europa

havde født i synd med sin asiatisk-romerske selvherskerånd, og nøgtern erkendelse af, hvad der skulle til for at bevare det dyrebareste, friheden, skød et årtusinds blodige fjendskaber til side. I de gamle herrefolks fælles magtløshed blev den endnu ældre tingstyrets ånd genopdaget på fastlandet som den gode hjælper til retsordnet frihed, den altid har været. Deres fælles erfaring var nu den samme, som gav det ældste tingstyre dets indre styrke: skal en samfundsordning holde, må den vedtages af ligemænd, der frivilligt tilstår hinanden lige ret og lige ansvar for »tingenes orden«. Derfor skulle ingen nation i Europa mere være over de andre, og fælles lov skulle skabes over dem alle med hver nation sin lige part af lovsmagt og pligter. En ny overnational myndighed måtte oprettes, som i sin tid konger af landstingene fik fælles opgaver tillagt, men forblev under loven.

Så vidt kunne ingen af Europas nationer bekvemme sig til at gå i første omgang. Men i hurtig rækkefølge opstod den ene samarbejdsorganisation efter den anden med skiftende medlemstal. Organisationen til fordeling af Marshall-hjælpen og videregående europæisk økonomisk samarbejde, OEEC, i 1948, Europarådet i Strassbourg 1949, samme år NATO, derefter andre økonomiske hjælpeordninger og en domstol til bindende afgørelse af klager over tilsidesættelse af menneskerettigheder, som Tyskland bl. a., men ikke Frankrig endnu har godkendt.

Nogle organisationer var rådgivende, de andre kun beslutningsdygtige, når samtlige parter var enige. Selv i NATO kan hver nation selv bestemme, hvor meget den vil sætte ind i udrustning eller i krig. For England og Norden var disse løsere ordninger nok. England var bundet af sit eget statsforbund, vi af ønsket om at holde mest muligt sammen på et Norden, der truedes med opdeling mellem øst og vest. På fastlandet gjaldt ingen sådanne hensyn. Der stiledede man fra 1949 klart mod en ny overnational myndighed.

Viljen til at organisere produktion og handel i fremtidens

storformat var i seks nationer netop stærk nok til at få be-
 gyndelsen gjort. Med ret små flertal i Frankrigs og Tysk-
 lands parlamenter — de katolske centrumspartier var for,
 de socialistiske imod — vedtoges i 1951 oprettelsen af »Det
 europæiske Kul- og Stålfællesskab«. Den 8. august 1952 holdt
 den første europæiske, overnationale myndighed sit første
 møde i Luxembourg. En for alvor ny »Europavej« var stuk-
 ket af på Europakortet. Ingen kunne sige, hvor den ville
 ende.

Foreløbig lykkedes sammensmeltningen af Frankrigs, Ita-
 liens, Tysklands og Benelux-landenes produktion og handel
 med kul, koks, jern og stål i et langt hurtigere tempo end
 ventet. De tidligere nationale virksomheder blev snart så
 indvævede i hinanden, at de aldrig mere kan skilles ud i na-
 tionale produktionsgrene mere. Europas nøgleindustrier for
 freds- og krigsproduktion er nu en overstatlig ledet enhed.
 Tyskland og Frankrig kan aldrig mere komme til at føre
 krig med hinanden!

Kul- og stålunionen gav dens medlemmer mod til at gå
 videre, også uden England, der havde sagt nej til at være
 med. Et forsøg på straks at sætte en fælles europahær på
 benene med de seks nationers tropper blandet sammen som
 kullet og stålet var blevet, strandede i 1954, fordi Frankrig
 ikke turde smelte sine styrker helt sammen med Tysklands
 uden at have England med. Derimod lykkedes det ved nogle
 års koncentreret slid de seks landes politikere og eksperter
 at udarbejde grundloven for »Det europæiske økonomiske
 fællesskab«, besluttet på et møde i Messina 1955, vedtaget
 i de seks parlamenter og underskrevet 25. marts 1957.

I den højtidelige indledning bekræfter de seks nationers
 overhoveder deres fælles vilje til at indgå en fuldstændig
 økonomisk union, der skal »sikre økonomiske og sociale
 fremskridt« og derved »forsvare freden og friheden« i Euro-
 pa. Unionen skal styres af en fælles overnational stats-
 magt, behørigt tredelt, omend lidt anderledes end i de na-

tionale demokratier. Den lovgivende myndighed ligger i ministerrådet, der vælger ni-mandsregeringens medlemmer, kommissionen, efter saglig dygtighed og får lovforslag forelagt af den. Rådets medlemmer kan naturligvis kun handle efter mandat fra deres egne parlamenter. Rådsbeslutninger tages dog i stigende omfang med $\frac{2}{3}$'s flertal, altså uden at enighed er nødvendig. Folkeforsamlingen, udgået af almindelige valg i hele unionsområdet, får kun rådgivende myndighed, men kan afsætte regeringen med $\frac{2}{3}$'s flertal. Endelig skal en fuldt uafhængig domstol tage sig af enhver klage fra unionen, medlemsstaterne, enkelte virksomheder og enkeltmennesker over forhold, der strider mod unionens love og mål, ja, den kan endog dømme råds- og regeringsbeslutninger magtesløse, hvis de går udover unionens rammer. Det er i alle væsentlige forhold den samfundsorden, vi er fortrolige med, nordisk-engelsk-protestantisk-græsk, den, der altid er vokset i styrke, når den stod romersk magtvilje stærkest imod. Den har »De 6« nu bygget deres union på, og de valgte at underskrive traktaten derom i — Rom! Er det, reformationen ikke nåede på Europas fastland, nu i sigte?

Intet i det, der hidtil er sket inden for unionen, synes at modsige den nye vilje til at ordne et ligerettens fællesskab med planlagt frihed i økonomien og en statsmagt, der er bundet af lov og dom. Ikke engang de Gaulles tilbagefald til franske overherredømme i sin plan om med fuld veto ret at lænke unionen til fransk vilje lader til at kunne røkke dens overstatlige handleevne. Tværtimod synes det at fremskynde en styrkelse af den ikke-nationalt sammensatte kommissions indflydelse på lovgivningsarbejdet. Navnlig i Holland ser man deri en større betryggelse for unionens evne til at opretholde de små nationers ligeret og udvikle sig til et fredsinstrument. En ny fællesvilje mellem Europas nationer er ved at vinde fodfæste. Er det Fastlandseuropas store folk, der med de små, ved en ny tids begyndelse, har taget England-Nordens erfaringer i samfundsbygning til hjælp,

selv på gammel romergrund, så kan vi ikke undslå os for at følges med dem på den nye Europavej.

Danmarks mulige medlemskab af Romunionen må hvile på én forudsætning fremfor alle andre. Inden vor optagelse må vi have gjort os klart, om vi af hjertet vil sige ja til at arbejde med på at nå Romunionens mål. Uden at kunne følges med England kan vi næppe tænke os at gøre det, hverken af historiske eller økonomiske grunde. Derfor har vi også med England hidtil holdt os udenfor. Men kommer vi ind i unionen sammen med England og evt. nordiske folk, hvad da? Vil vi da helt og fuldt gå ind for at skabe »en union mellem de europæiske folk, der uden ophør gøres stadig snævrere«, og som »gælder for en periode af ubegrænset varighed?«. Og gøre det derved, at vi som et første skridt begynder den gradvise sammensmeltning af hele vor økonomi med de andre medlemsstaters? Således, at alle vigtige beslutninger om vor produktion, handel, pengeomsætning, ejendomshandel, nærings-, arbejds- og sociallovgivning, løn- og prisfastsættelser, faglige uddannelse og en fælles handelspolitik udadtil for unionen bliver truffet med bindende virkning også for os af et fåtalligt ministerråd, der samles i Bruxelles? Og endelig gå ind dertil med fuld vilje til at fortsætte sammensmeltningen på retsvæsenets, partipolitikens, forswarets og udenrigspolitikens og måske flere områder, indtil den snævraste union mellem de flest mulige demokratisk styrede folk i Europa er skabt? Vil vi gradvist, men hurtigst muligt indrette os en forbundsstat, som de har den i USA, blot med endnu større folketal end begge vore to børn i øst og vest, godt 250 millioner europæere i et retsordnet kæmpesamfund, det hidtil største i sin art? Vil vi »Europas forenede Stater?« For derhen sigter Romunionen.

Her er et klart svar nødvendigt. For da vil vi også ændre en mere end 1000-årig linje i vor historie, den, der har for-

met sig som en udholdende kamp for at hævde vor ret til selv at råde i eget land og mest muligt selv bestemme, hvem vi vil knytte os til med aftaler om handel og forsvar o. a. Vil vi gå med til at afgive mere og mere af dette vort hidtil kosteligste fælleseje som danske, det vi kalder vort folks frihed? Bl. a. til det folk, vi kraftigst har værget den imod?

Svaret ligger i det mere end sandsynlige forhold, at om vi ikke deler vor frihed med andre ligestillede folk i vor nærhed, da vil ingen af os få nogen frihed at overgive vore efterkommere. Skal vi bevare et selvstyre eller en frihed, kan det kun ske ved, at den bliver en ligelig part af en fælles frihed for mange flere, end vi er. Vor historiske frihedslinje drejes, men der bliver stadig en »fri mands arv« at give videre. Hvad de græske småstater oplevede i sin tid, må vi nok prøve, om vi kan undgå.

Kun stororganisation på alle områder, også af frihed, kan i dag over for selvherskersamfundenes vældige magt have mulighed for at betrygge vore menneskerettigheder. De enkelte nationale samfund, folkene og deres statsapparater kan ikke mere klare det hver for sig. De små har længe mærket det, nu er de fordums store naboer også blevet for små dertil, og samtidig har de tydeligere indset, hvad en statsorganisations økonomi, retsvæsen, forsvar egentlig skal tjene: de enkeltes menneskeliv og ikke statens magt i sig selv. Hidtil har Europas små folk på nåde og unåde været prisgivet storstaternes indbyrdes magtkampe. Deres beslutninger afgjorde vore livsvilkår. Nu har vi for første gang mulighed for at sætte os til forhandlingsbord med dem og være medbestemmende for en ny fælles europæisk, retsordnet fremtid. Derfor må Europas Forenede Stater skabes. Romunionens fællesmarked må blive begyndelsen dertil.

Vor tragedie, om man vil, er at vi ikke kan klare friheden for vort folkeliv selv, ikke engang Norden kan det, ikke økonomisk, ikke forsvarsmæssigt og slet ikke verdenspolitisk. *Også vi må vende vor afmagt til opgave*, til et ar-

bejde på en stororganisation af retsordnet, betrygget menneskeliv i vor del af verden uden at tabe det længste mål af syne, verdenssamfundets opbygning.

Romunionen bliver vor første store opgave på den linje. Ved Englands side og sammen med de nordiske folk, der har al deres økonomi og åndelige eje vævet sammen med vestens andre folk, vælger vi Europas nye vej. Med smerte over, at den størrelsesorden alle livsformer har fået i dag, nøder os til opgivelse af meget, vi hidtil har kunnet kalde vort eget eller vort nordiske særeje, (den nye udgave af højskolesangbogen skal nok allerede placere en del sange herom under de historiske sange) ja, nøder os endog måske til at leve i den europæiske union med det dybe, åbne sår i ryggen, som Sovjets tag i Finland har givet os. Men vi kan med smerten i behold vælge den nye vej med en hel vilje, fordi vi har lyst til at prøve vore evner på fremtidens store opgaver og med forventning ser en fornyelse af vort åndelige, politiske og økonomiske liv i møde i et mere og mere åbent samspil med andre folk, der vedkender sig samme friheds- og retsorden som vi. Vi kommer på prøve på alle livets områder. Men har vort folkelivs indre styrke nogensinde taget skade deraf? Vi får mangt og meget nyt ind over os i et større folkesamfund, og mange af os vil drages mod opgaver andre steder i unionen. Blanding kan udviske, men den kan også lade sine forskellige bestanddele fremtræde endnu tydeligere. Vi skal nok komme til at klare for os selv, hvad vi egentlig arbejder for, og hvad vi af hjertet tror og vil i denne verden under nye og større synsvinkler. Det kan man kun glæde sig til.

Det er nok på tide, at vi — i hvert fald mand og mand imellem og i de levende smågrupper i alle vore mange foreninger og organisationer — ser at få drejet drøftelsen af Romunionen ind på de væsentlige og lange mål. Klarer vi os ikke vor stilling til dem først, men bliver ved at rode rundt i fordele og ulemper for de forskellige erhvervsgrene i den

korte overgangsperiode, vi kan gætte lidt om, bliver for eller imod let til bare et personligt pengespørgsmål. Det er for ringe. Vore politiske og økonomiske ledere har deres del af skylden, hvis vi bliver hængende i, hvad Romunionen kan byde os af flere eller færre penge. De har, som de er vant til, søgt at få vælgerne med til noget ved at stille de fleste af dem kortsigtede økonomiske fordele i udsigt. Det er nu blevet deres arbejdsmetode. Om nogen tid får vi vel at vide, hvad Romunionens ledelse mener, vi kan yde eller må give afkald på, for at vor økonomi kan blive mest muligt til fordel for os alle i unionen. Så kan vi måske komme til at drøfte vor økonomi i forhold til unionens lange mål og ikke blot, hvad vi selv skal have ud af den.

Målene først, derefter midlerne. Er vi enige om målene, kan vi også klare de vanskeligheder, der vil komme for mange, ved fælles hjælp. Har vi ingen fælles mål, når vi går ind i unionen, kommer hver arbejdsgrænse til at hytte sig selv med sine fordele eller ej. Så revner vi endnu mere som folk, end vi allerede er, og så bliver der ikke ret længe noget dansk folk i unionen, men kun forskellige grupper af arbejdere og næringsdrivende, der tjener mere eller mindre og skændes på dansk om, hvad hver især ikke får ud af den hele ballade.

Derfor, om vi vil vort folks fremtid vel, og om vi vil gøre os skikkede til at magte de opgaver af verdensformat, der venter også os, så én ting: hjælp hinanden med at få de lange mål forude bragt på tale, og søg at gøre jeres stilling til dem klar. Og snak så økonomi, politik, forsvar, grænse-land, kapitalmagt, katolicisme, vort forhold til u-landene og meget andet under de ny og større synsvinkler, som de fælles europæiske målsætninger afslører for jer. Derved hindrer I både jer selv og andre i at blive ført ind i noget, I ikke véd den egentlige hensigt med, og I forbereder jer til at blive netop de medarbejdere på vore frie europæiske folks fremtid, som den har brug for.

Om det da lykkes for Romunionens voksende antal nationer varigt og ubrødeligt at holde »tingenes orden« sig imellem, kan en ny dragende eksemplets magt udgå fra vore folk. Ikke i den herskerånd, som Europas storfolk hidtil har været mest kendt for, men i en folkefrihedens og menneskerettens ånd, som var i Europa før Rom blev til, og som ordene fra ham, der kaldte sig menneskesønnen, har givet nyt indhold, gældende for alle tider og for alle folkeslag på jorden.

Hvis ikke vi alle er blevet udryddede forinden af vort eget magtgridske barn i øst, skulde vi med Europas Forenede Stater kunne skabe en større mulighed for, at det verdenssamfund, som engang må ordnes for alvor, ikke bliver et voldsmagtens og tvangens rige, men et rige, hvori den tingstyrede retsorden på alle samfundslivets områder og opbygget i verdensformat gør det muligt for mennesker og folk af alle slags at skaffe sig dagligt brød og at leve i lovordnet frihed og fred med hinanden.

Jørgen Jessen.

Farisæeren og tolderen

Det ligger os nær at drage sammenligning mellem mennesker. Sammenligningen kan vel undertiden tjene til på god og klar måde at vise det karakteristiske ved mennesker og forhold. Det er ofte sket i digtningen. Det ses også ofte i Bibelen: Kain og Abel, Saul og David, Hanna og Pennina, Martha og Maria. Netop i sammenligningen ses det ejendommelige hos den enkelte.

Men to ting må siges om sammenligningen. For det første: den burde altid anvendes med stor varsomhed. Det ligger i dens natur, at den er tilbøjelig til at forenkle, forgrove, overdrive. Sådant at det særegne hos et menneske fremhæves og forgroves så stærkt, at det bliver til en karikatur. For det andet: vi må være klar på, at sammenligningen ofte volder fortræd, idet den sætter skel og rejser skranker mellem mennesker. Det ser vi ofte i det borgerlige samfund, f. eks. skellet mellem de socialt ansete og de socialt oversete mennesker. Det mærkes særdeles tydeligt. Evangeliet i dag viser, at sammenligningen endogså kan føres ind på det religiøse område, ja helt ind, hvor et menneske bilder sig ind at være i bøn til Gud. Men vi hører også, at sammenligningens gift ødelægger bønnen. Hvor man har travlt med at sammenligne, som regel for at fremhæve den ene part på den andens bekostning, tæres der på fællesskabet. Sammenligningen kan til den ene side føre til hovmod, til den anden side mindreværdsfølelse. Og den volder i mange tilfælde ensomhed, hovmodets ensomhed og mindreværdsfølelsens bitterhedens ensomhed.

»Der var to mænd, som gik op i helligdommen for at bede.« Farisæeren tog sammenligningen med ind i det, han mente var bøn. Men er det overhovedet muligt at bede en ærlig bøn til Gud, mens man hovmodigt sammenligner sig med andre! Er det ikke sådan, at hvor åndeligt liv rører alvorligt ved menneskehjerner, der angribes alle skranker og skel mellem mennesker? Og er det ikke især sådan, at hvor Guds ånd får magt i et menneskehjerte, *der* falder skranker, *der* ophører man med at sammenligne, *der* forstår man, at vi er alle lige rige og lige fattige. »Så er vi alle kongebørn, skønt fattige og ringe.« Hvor Guds ånd får nogen magt, *der* har et menneske slet intet at pukke på — det være sig rigdom, anseelse, gode gerninger eller fromt sindelag. Men ingensinde gælder det som i bønner, at vi må komme uden al selvophøjelse. Jeg kan ikke tro, at Gud overhovedet vil høre os, hvis vi kommer til ham hovmodige i forhold til andre mennesker. Vi må aldrig bilde os ind, at vi til enhver tid og under alle omstændigheder finder Gud hjemme. Kommer vi slæbende med vort hovmod — hvad hovmodet så end skyldes — så er Gud ikke hjemme. Og han hører os ikke. Ikke for enhver, der siger: Herre, Herre, står Guds riges dør åben.

»Der var to mænd, som gik op i helligdommen for at bede.« Jesus nævner to mænd, som stod langt fra hinanden i social og borgerlig anseelse, en farisæer og en tolder. I vore øren har udtrykket, en farisæer, en ilde klang. Men på Jesu tid stod farisæerne ofte højt i anseelse. Og på en vis måde med rette. De var folkets intellektuelle elite. I en tid, da den nationale selvstændighed var mistet, og jøderne levede under fremmedherredømme, var det, at farisæerne fremhævede *loven* som den store nødvendighed for folket. Ved nøje overholdelse af loven skulle jødedommen bevares; jøderne skulle ikke besmittes af hedninger. Hele folket kunne vel ikke overholde lovens mange forskrifter, men den rigtige farisæer kunne, og han satte en ære i at holde loven.

Han var en flittig gransker af skriften, han var afholdende, holdt sin krop i skik, han fastede, og han betalte tiende af sin indkomst til sin kirke. En ret farisæer præsterede meget, meget mere end vi er i stand til at præstere. Farisæeren gjorde det, og derfor var han gennemgående anset. I et jødisk skrift hedder det endogså: »Farisæerne har så stor en indflydelse hos mængden, at de straks bliver troet, selv om de siger noget imod en konge eller ypperstepræst.« Et sådant ord fortæller om farisæernes åndelige magt og indflydelse.

Det var en af disse ansete mænd, som var den ene af de to, der gik op i helligdommen for at bede. Det forkerte ved denne ansete mand var ikke det, at han holdt sin krop i skik, at han gav tiende af sin indkomst til kirken, tværtimod: det var og er al ære værd, hvis giveren kan gøre det uden prangende vigtighed og selvglæde. Men farisæeren gik netop i helligdommen og brystede sig foran Guds ansigt med sine dyder og sin fromhed, ophøjede sig selv på en sølle tolders bekostning, sammenlignede sig foran Guds ansigt med denne stodder til en tolder.

Når det hedder om Jesus, at han omgikkes toldere og syndere, og når han i dagens evangelium igen fremhæver en tolder, så skal vi selvfølgelig ikke tro, at Jesus foretrak disse mennesker, fordi de var flossede i kanten og moralsk anløbne. Det ville være sentimental snak at sige, at Jesus holdt særligt af dem, fordi de var småkæltringer og horkarle. Vi må tværtimod tro, at han glæder sig over en retsindig borgerlig livsførelse, over en tapper menneskelig indsats i sandheds, godheds og retfærdigheds tjeneste. Og han sørger, når han ser det modsatte hos os, hvad enten vi er præster eller toldere, amtmænd eller landevejsriddere. Det ville være at vende op og ned på al kristelig fornuft at sige det modsatte.

Når Jesus taler så hårdt til farisæeren dengang og til farisæeren i dag, så skyldes det farisæerens selvglæde, hans

vigtighed, som *er* en vederstyggelighed. For den lovlydige, den nok så »moralisk oprustede« mand har jo intet at rose sig af. For det første er det sandt, som Lindhardt siger i hver prædiken han holder: når I har udrettet alt, hvad I bør udrette, så bør I forstå, at I har kun gjort jeres skyldighed og så tilføje: vi er kun unyttige tjenere. Men dernæst: ethvert ærligt menneske ved, at der findes næppe den begærlighed, den onde handling, han ikke i sit sind har kendt eller kender drift til. Og Gud, som ser på hjertet, ved, at farisæeren som toldereren, den pæne ansete mand iblandt os så vel som den dømte forbyrder — de er alle syndere.

Det vidste toldereren hin dag, og da han erkendte det og i sin nød bad om hjælp, så var Gud ham nær. Man kan måske sige, at tolderens bøn: Gud, vær mig synder nådig! var ikke nogen ideel eller fyldig bøn. Man kan måske sige, at den mor, der i sit hjertes nød beder for sit barn i stor fare, beder en fyldigere bøn. Eller den missionær, der af sit hjertes brændende trang beder, at Guds ord må blive hørt, at han beder en rigere bøn. Jeg ved det ikke. Men jeg ved, at tolderens bøn var ærlig; fra det inderste i ham brød det frem: jeg bekender, jeg er en synder. Gud, vær mig nådig! Vi forstår af hele situationen, at det ikke har været nogen let sag for toldereren at få de ord frem. Han stod langt borte, og han bøjede sit hoved — formodentlig i skam, men nødvendigheden bød ham sige sandheden til Gud. Og Jesus siger: toldereren gik retfærdiggjort hjem, det vil sige, syndernes forladelse var skænket ham. Guds nåde omsluttede ham. Han gik den dag hjem med evangeliet i sit hjerte.

En af vore ansete diplomater har fornylig fortalt, at en af hans gode bekendte, en katolsk præst, indbød ham til at deltage i gudstjenesten. »For ikke at komme under falske forudsætninger sagde jeg til den katolske præst, der indbød mig til sin kirke, at jeg var en stor synder«. — — »Så hører

De til hos os,« svarede præsten, »kirken er for syndere, kirken er *kun* for syndere.«

Og nu vi! vi lever i dag omgivet af farisæere og toldere, ja vi er selv enten i farisæernes eller toldernes flok. Når vi er samlede her og hører evangeliet, ved vi nok, i hvilken flok vi helst vil høre til; men det er ikke så afgjort, at vi kender vort virkelige hjemsted, for det er slet ikke sikkert, at fordi vi siger: Gud, vær mig synder nådig! at så vil Gud sige: du skal gå retfærdiggjort hjem; du har dine synders forladelse, min nåde er over dig. For også dette kan jo siges tungeraft og med megen rutine: Gud, vær mig synder nådig. Ja, man har endog set, at mennesker på udpræget farisæisk vis har brystet sig af, at det har de sagt, og nu har de deres på det tørre, og nu maser de på for at få andre til at sige det samme. De er blevet farisæere på en særdeles uhyggelig måde.

Jeg tror, sandheden er, at hver gang et menneske går ind ad kirkedøren her, så går en farisæer og en tolder ind. Måtte det være hver enkelt inderlige bøn, at Gud ved Jesus Kristus vil hjælpe os til at døde farisæeren i os, at vi som tolderen hin dag åbent og forsvarsløst må tage imod Guds barmhjertighed og nåde. Vi har den hårdt behov.

Luffe Grosen.

Et håb i vore dage

Der er to muligheder for en livsindstilling: den håbe-fulde og den håbløse. Imellem dem kan der være mange nuancer, og hos de enkelte mennesker kan de to elementer blande sig på mange måder. Men på bunden af den menneskelige livsfølelse finder vi disse to.

Den håbeifulde findes der meget af hos dem der er unge. Der er en naturlig psykologisk sammenhæng mellem at føle sig ung og rask, og at vente sig noget af tilværelsen. Man håber på at ens eget liv skal lykkes. Måske håber man også på at man sammen med ligesindede skal forandre verdens tilstand. Og når de ældre siger: Jamen, det har alle foregående generationer begyndt med at håbe på, og alligevel er verdens udseende i det store og hele ikke blevet forandret, i forbavsende grad ligner den stadig sig selv — da svarer nogle af de unge: Det gør ikke indtryk på os. Selvom det ikke er lykkedes hidtil, hvad skulle der så være i vejen for at det skulle lykkes for os? Noget må der kunne gøres.

Men blandt unge kan man også møde det håbløse. De vrede unge mænd. Skuffede over at verden er som den er, forbitrede på skæbnen eller de gamle som har ansvar derfor. Måske har de det for så vidt meget godt i øjeblikket, men de savner noget at håbe på, nogle virkelige mål at se frem imod. — Andre har endnu evne til at glæde sig over mange forhåndenværende ting (»blot duggen dynker et strå«), men i bunden af deres sind siver det håbløse ind. De læser bøger og ser skuespil af de forfattere som kaldes *absurdisterne*, og de genkender noget af deres eget hos dem.

De som siger: Vi kan ikke leve i blåøjede menneskelige forhåbninger, det finder vi ikke ærligt. Vi har gennemskuet hele det brogede sammensurium som tilværelsen er, lyst og mørkt imellem hinanden, men inderst fandt vi for meget som virker tilfældigt og hensigtsløst, for meget som før eller senere ender i det som er mørkt. Derfor ved vi faktisk ikke andet end at få det bedst mulige ud af dagen idag, og det prøver vi på så dygtigt og tappert som vi kan. Men noget virkeligt at håbe på kan vi ikke opspore.

Vender man sig så derfra til den kristne livsførelse, får man at se at den er håbefuld. At være kristen er at leve med et stort håb i sig; at høre sammen med andre som også lever håbefuldt, *fordi de er overbevist om at de har fået noget at håbe på.*

Her er det altså ikke en psykologisk sag. Det drejer sig ikke om folk som har et særlig optimistisk anlæg, og som har sluttet sig sammen med andre om at opdyrke dette anlæg. Det håbefulde er kommet til dem *fra et sted udenfor dem selv.* En af de første kristne har sagt det så kort og klart som det overhovedet kan siges: Kristus er vort håb. Det er kommet *i skikkelse af en person.* Det er hans person der lærer de kristne at håbe. Når de ser og hører på ham, bliver de håbefulde.

Og fordi det ikke er noget de spinder ud af sig selv, derfor mister de ikke forbindelsen med de medmennesker hvis grundfølelse er den håbløse, eller som i hvert fald kender en frygt for at den skal ende med at blive det. Personligt kan jeg sige om den forbindelse, at så snart jeg ser bort fra Kristus, er jeg også der hvor det hurtigt kan komme til at se absurd ud. Selvom jeg har meget menneskeligt at glædes over og at arbejde for, så véd jeg jo, det er der mange andre som ikke har (og det er nu en meget egoistisk

»trøst« at gudskelov jeg ikke har det som dem!). Og selv de af os som kan kaldes de forholdsvis heldige: der er ingen der ikke får sine nederlag og fejlslagninger, og ingen af os kan fastholde noget så sikkert at det ikke kan rives fra os; derfor kan der nemt blive noget vi ikke kan se nogen mening i.

Men når jeg vender min opmærksomhed mod Kristus, hører jeg et håb i hans ord, og i hans ansigtstræk læser jeg et håb. Og en mærkelig myndighed slår mig imøde, så at det håb kan jeg ikke lade være med at blive smittet af. Det trænger ned i bunden af min livsfølelse og livsbetragtning, helt ned til det absurde. Jeg forstår ikke altid at han kan håbe. Men jeg fatter at det hos ham ikke beror på et overfladisk kendskab til den menneskelige tilværelse. Tværtimod er det blevet mit indtryk at han mere end nogen anden har gennemskuet det hele. Men ud af det er der altså blevet et håb, både for ham selv og på andres vegne.

Er det så et håb for her eller hisset? Ja, hvordan er det med de to ting: tiden og evigheden?

Der var engang da man forestillede sig verdensbilledet som noget i retning af en osteklokke. Uden ost. Jorden og tiden var den flade bund, ovenover var der en hvælving (som man endogså engang har ment var af glas), og bag den var så evigheden. Det billede har vi måttet kassere videnskabeligt, spørg blot Erik Knudsen. Men en anden sag er, om der alligevel ikke stadig er en hel del *åndelig virkelighed* deri. Det er i hvert fald sandere end den tankegang at først er der TIDEN, og så engang når den — måske — er forbi, kommer — måske — EVIGHEDEN. I denne flade forestilling bliver evigheden nærmest kun en fortsættelse af tiden. Og altså ikke noget der vedkommer os lige nu. Så er der nok mere virkelighed i det gamle syn: at tiden og

evigheden er der *på een gang*, at evigheden er noget udenom og bagved tiden. Evigheden er ikke en foreløbigt livløs fremtid, som nærmest kun har interesse for dem der er ved at være trætte af at leve. Evigheden er noget udenom os nu, og den dirrer af liv; og den vil ind i tiden og gennemtrænge den med en kvalitet som tiden selv ikke har i sig.

Der er en der har sagt: Engang bryder evigheden gennem tiden, som en hammer knuser en glasvæg. Dermed er tænkt på det vældige som fuldkommengør de kristnes fremtidshåb. Men de kristne kalder det en erfaringssag, at også førend glasvæggen knuses, kan der gå noget igennem den. Fra evigheden udenom kan der gå lys og lyd igennem. Midt i det timelige kan et menneske fornemme at den Evige lader sit ansigt lyse på ham, eller sagt mere hverdagsagtigt: at den Evige smiler venligt og opmuntrende til ham. En venskabsforbindelse er kommet igang, helt personligt, mellem nogen udefra og nogen herfra. Og den som får rakt venkab og kærlighed derfra, må have meget godt i vente. Hans liv kan aldrig blive meningsløst. For den der elsker, lægger planer for dem han holder af. Det kan han ikke lade være med. Derfor er en kristen overbevist om at til enhver tid har Gud gode planer for med ham. Og om han end ikke sætter dem ind i alle enkeltheder derved, fordi det ville tage tilværelsens spænding og udfordring fra dem, — så indestår han for at der er en plan, og den arbejdes der på uden ophør. — Og dette ikke som usikre drømmerier, men for de kristne det virkeligste af alt, så ofte de er på det ståsted som er givet dem: ansigt til ansigt med Guds søn som han endnu træder frem i sit budskab og sine indstiftede handlinger, i en aldrig ophørt erindring om hvordan han var og endnu er.

Og da er det godt at leve nu, når evigt venskab er om os og livets gud indestår for en mening. Da er der noget at

håbe på, også på trods af hvad vi ellers kan se eller ikke se. Og da bliver det muligt at gå op i øjeblikket, at for alvor fordybe sig i det nærværende. Ikke i en forfjamsket flugt fra fremtiden, men i en rolig søgen efter de ting som fanger evighedsskæret, og de steder hvor evigheden og tiden mødes. Også midt i hverdagens nøgterne forhold kan den søgen foregå.

Leve kort tid eller længe? leve i verdens forår eller hen på vinteren? Der står et træ udenfor mit vindu, en lille guld-elm. I november for et par år siden så jeg det træ tabe alle sine blade, på to nær. De to blev ved at sidde der, ved siden af hinanden. Før på året havde de været med i en stor flok, og det var fest og udfoldelse, og det var deres bestemmelse at være med i det. Nu var det deres bestemmelse at være ene to tilbage; at dette træ endnu i et par uger skulle have de to at flage med. Jeg så efter dem hver dag. Og det slog mig at denne sidste bestemmelse ikke var mindre betydningsfuld end den første; snarere da lidt mere, for nu var der kun disse to til at være blade. — Og vi som ikke véd hvordan det er med os på jordens træ (og det hører jo ikke blot vor tid til, for det har man aldrig vidst: aldrig har mennesker vidst om de befandt sig i den sidste løvfaldstid, eller om det gjaldt at »ung må verden endnu være«. Og spørger vi Kristus, lyder svaret at det kommer ikke os ved. Det er vi fritaget for at gruble over, bortset fra at vi selvfølgelig ikke selv må bidrage til at kalde en vinter frem), — men hvor og hvornår vi ellers befinder os, *er vore dage og uger lige så betydningsfulde som dem der gik forud*, og det er Guds velbehag at se os vaje på vor plads og helt gå op i at være der hvor det er hans bestemmelse.

De var så uforknyttede at se på, de to blade på mit træ i haven, og jeg prøvede at lære noget af dem. Ikke af dem alene, men *sammen med* den lære og gave der udgår fra Kristus: en frimodig og håbefuld livsfølelse.

Erik Gelting-Hansen.

Væggenes udsmykning i de unge hjem

Det går ofte sådan, når unge sætter bo, at pengene er brugt op, når hjem, møbler, og hvad der ellers nødvendigvis hører til, er købt, der kan ikke blive råd til noget at smykke væggene med.

Jeg vil her gøre opmærksom på, at det udmærket kan lade

sig gøre at få væggene klædt lidt på uden større bekostning.

Et stormønstret tapet kan i sig selv virke dekorativt, men det er oftest ingen god baggrund for billeder, grønne planter osv. En rolig væg er den bedste baggrund for de ting, der hænges op. Lad os så se lidt på mulighederne.

Er der ikke råd til at købe gode malerier, kan der købes reproduktioner, og husk, at en god reproduktion er bedre end et dårligt maleri. Så er der tegninger, akvareller — og hvorfor ikke en god plakat? En god idé er det også at hænge et landkort op.

Lad være med at drysse familie billeder ud på den bedste vægplads i stuen. Jeg synes nok, de skal være et sted, husets beboere skal have lov til at se til familie og venner uden at skulle dykke ned i en kommodeskuffe, men find en ikke alt for fremtrædende plads. Man kan også finde mange smukke vævede ting, der egner sig glimrende til at hænge op på væggen, ja en vævet bordløber, som der ikke findes anvendelse for andre steder, kan så udmærket gøre fyldest på en væg, — og hvad med de pudestykker, der ikke er plads til i sofaen, sæt dem fast på væggen. I de sidste år er det blevet meget moderne med vægtæpper eller hængestykker, hvad man nu vil kalde det. Højskolernes Håndarbejde har stykker med almuesyning og applikation, og Håndarbejdets Fremme har fine ting syet med korssting. Der er også mange gode ting i stoftryk til overkommelig pris. Pressede blomster og blade klistret på et stykke karton kan se godt ud, og kronen af en bjørneklo er meget dekorativ. Men også andre ting end grønne planter, billeder og tekstiler kan anvendes, f. eks. et fad af porcelæn, fajance, tin eller træ, og glem ikke at hænge et par lyseholdere op, både mennesker og ting bliver smukkere i levende belysning.

Glædelig jul og godt nytår!

Aase Petersen.

En dansk specialitet

Det er langt fra sådan, at alt gammelt er godt. Det burde enhver erkende, der står i et frit dansk ungdomsarbejde. Nye tider kræver omstilling og tilpasning til »livet af i dag — og af i morgen«. 1961 er hundredåret for det første omfattende organisationsapparat, der blev lagt tilrette for at støtte det, der senere skulle blive en enestående dansk specialitet, og som foreløbig nåede sin toppræstation i årene ca. 1935—1945. Nu er det jo normalt sådan, at toppræstationer går forud for toppositioner i folks bevidsthed. Sådan er det også gået med det frie ungdoms- og idrætsarbejde. Talmæssigt er tilslutningen i dag større end i nogen forudgående tid, men indholdsmæssigt må vi — vist nok beskæmmede — erkende, at vi står midt i en periode, hvor de smukke festtaler med de høje idealer kun i begrænset omfang har god og pålidelig jordforbindelse overalt.

På denne baggrund må statsmagtens stigende interesse for alle unge over den undervisningspligtige alder nok ses.

I årene omkring 1950 fik vi den store ungdomskommissions betænkning.

I 1954 fik vi den første meget omfattende lov om økonomiske tilskud til mange former for ungdomsaktivitet. — I den nye lov af 1960 udvidedes tilskudsområderne.

Alt dette er naturligvis ikke fra Folketingets medlemmer tænkt som en tilsidesættelse af det frie initiativ — langt mindre et forsøg på at kvæle den danske specialitet, som netop nu er ved at blive en af det danske samfunds vægtige eksportartikler til lande i demokratisk udvikling.

Det var lovgivningsmagtens hensigt at styrke det igangværende ungdomsarbejde, men dansk demokrati i praksis er i dag ikke altid den levende vekselvirkning mellem vælger og valgte, som mange kunne ønske sig. — Det er at beklage. Om grunden nu skal søges i vælgernes utidige passivitet eller i de valgtes arbejdsformer og store arbejdsbyrder, skal jeg ikke her kommentere — blot minde om, at vi vælgere jo selv bor i glashus.

Men en sørgelig kendsgerning er det, at der i 1953—54 ikke kunne blive politisk flertal for de gode linier, ungdomskommissionen havde afstukket for lovgivningsmagten at følge. Og de frie ungdomsorganisationer vægrede sig ved for alvor at vandre vejen ad de politiske kanaler tilstrækkeligt flittigt til at kunne få indflydelse på de love, der unægtelig har fået — og fremover vil få — stor betydning for det frie og frivillige ungdomsarbejde.

Allerede i dag skimter vi tendensen til stigende professionelt islæt i danske ungdomslederes rækker.

Vor højt skattede og vidt omtalte specialitet er blevet iblandet et krydderi, der langsomt tilsat kan give os tilvænnning, svække vor smagssans og styrke vor ligeegyldighed.

Det nytter ikke at slå sig til tåls med, at: »tiden er af lave«. Det er selvfølgelig nemmere at sidde derhjemme og være sure over det, andre laver, end selv at gå med i kampen for det, man holder af.

Men det letteste er nu ikke altid det bedste.

Jeg er indtil videre så gammeldags i min indstilling, at jeg tror på, at det, vi selv er med til at gøre et stykke arbejde for at få, i det lange løb vil give os større goder, end om vi blot sidder stille og modtager gaver, der ofte ikke dækker vore primære ønsker.

Hvorfor tilbyde os en garage, når vi ikke ønsker bil, så længe vi fornemmer, at der er væsentligere grundbehov, vi ikke har dækket.

Det frie ungdomsarbejde har elementære behov, der ønskes

tilfredsstillet langt forud for ønsket om tarifmæssig betaling til vore ledere. (Vi er ikke imod vederlag til vore ledere, men vi ønsker større smidighed i loven, så vi kan betale efter lokale forhold og under større hensyntagen til vor mangeartede lederflok).

Vi mangler lokaler, vi mangler tidssvarende lokaler, altså inventar. vi ønsker fri adgang til moderne tekniske hjælpemidler, som de 7-14 årige er vant til at nytte og nyde.

Det er ikke forkert, at de skolesøgende møder tidens teknik, men det er himmelråbende forkert, at antallet af tilgængelige og tidssvarende lokaler, tekniske hjælpemidler m. m. aftager med barnealderens ophør.

Netop over for de aldersklasser, hvor hjemmet ikke lænere alene kan yde det fornødne, netop i den alder, hvor de unge har behov for ude-møde-steder af en sådan kvalitet, at man søger disse steder frivilligt og af lyst, viser samfundet en enestående tilbageholdenhed. — Og i den tid, de unge er i lære eller ved at stifte hjem, kan man ikke forvente, at de selv kan yde det, der kræves, om de ydre forhold skal kunne stå mål med det, de kender fra barnealderen i de kommunalt- og statsstøttede skoler.

Skolerne i vore dage — og ikke mindre fremover — er fortræffelige til undervisningsformål, og det frie ungdomsarbejdes ledere er taknemlige, hvor disse lokaler stilles til rådighed for voksenundom.

Men på langt sigt slår de ikke til. Ungdom skal ikke undervises uafbrudt fra de står op til de går i seng, fra det 7. år til over det 25. Ungdom kan også nytte tiden på anden vis.

Når man de næste 20 år forudser en investering på 400 millioner kroner om året til undervisningsbyggerier, var det så ikke rimeligt, om vi søgte at få sognegårdstanken realiseret i tilknytning til nybygningerne, så skoler og sognegårde kan supplere hinanden med lokaliteter, tekniske hjælpemidler, inventar og evt. personel?

Her ligger en kæmpeopgave og venter på sin løsning. Lad

de nye storkommuner få tildelt denne opgave under vejledning af et ministerielt udvalg.

Fritiden bliver længere og længere, behovet for sognegårde større og større. Og vi må ikke glemme, at boligforholdene for en stadig stigende procentdel af befolkningen er blevet forringet med hensyn til ledig plads til andet end stillelæsning, ro om radio, fjernsyn og telefon.

Tiden er inde, ja, den har været det længe, til at gøre noget for dem, der er mere end store børn, der ikke søger skole i al deres fritid. Lad dem få rum at være i, lad dem få steder at være sig selv i.

Det kan blive samfundets værdige tak til det 100-årige frie ungdoms- og idrætsarbejde. Det kan blive et brud med meget gammelt og med mange traditioner, men det har ikke nødtødvendigvis at kvæle alt gammelt. Under de nye forhold vil det bedste fra de 100 år kunne bevares, om der fortsat er ledere, der forstår at spænde rigtigt fra og at spænde rigtigt til ved vadestederne.

Den danske specialitet må skaffes en tidssvarende emballage — og i en tid, hvor det ydre betyder så meget, må vi ikke foragte at tale med tidens stemme, hvis vi tror på, at vi har noget vigtigt at give.

Det er langt fra sådan, at alt godt er gammelt. Det burde enhver erkende, der står i et frit dansk ungdomsarbejde.

Nye tider — —

Erik Knudsen.

At ville sig selv eller at være sig selv

I foredraget »At være sig selv« kommer Jakob Knudsen ind på forholdet mellem mennesker. Han søger at finde ind til kernen i dette forhold, og på en fin og anskuelig måde — i billedet af en vandring — afdækker han lag på lag af det, som er vor kultur, de forskellige områder, hvor menneske møder menneske.

I et menneskes forhold til andre mennesker er der meget få tilfælde, hvor »hjertet er med deri«. — En maskine ville i de fleste tilfælde kunne være det samme for os. Jakob Knudsen nævner tyendeforholdet og vort forhold til en violinvirtuos, hvor det jo ikke er *ham selv*, men et »noget«, en evne hos ham, vi interesserer os for.

Men selv i mere personlige forhold, som f. eks. venskabsforholdet, søger vi i almindelighed: morskab, underholdning, belæring. Det er en eller anden egenskab, som vennerne besidder, der gør dem interessante for os. Hvis disse ydre egenskaber eller talenter ophører, smuldrer de allerfleste af de såkaldte personlige forhold bort. Et er således forbi, når beundringen ophører, et er forbi, når medlidenheden ophører, et forhold forsvinder med forelskelsen og et med overensstemmelse i anskuelser.

Man kunne da spørge: Er et menneske overhovedet andet end sine egenskaber? — Når vi plukker bort fra en person det, som vækker vor beundring eller medlidenhed, det, som er grunden til vor enighed eller forelskelse, når vi tager humøret, talentet osv. bort, er der så overhovedet noget tilbage?

Her svarer Jakob Knudsen et klart ja. Fornuften vil ganske vist protestere. Men der er noget i vort væsen, der bliver

tydeligere og stærkere, jo mere vore talenter taber i værdi for os, jo flere af vore egenskaber, der visner i vore øjne.

»Der er en længsel i vort indre efter at blive befriet ved hengivelse. Ikke en hengivelse i medlidenhed eller beundring eller samstemning, eller hvad alt det hedder, som vore øjne kan ødelægge, nej, men til noget hos en anden person, der længes efter befrielse ved — den samme art af hengivelse«.

Der er her udtrykt noget grundmenneskeligt, noget, som må blive til, nødvendigvis må blive virkelighed, for at et menneske af kød og blod skal kunne fatte, hvad hans ærinde her på jorden går ud på.

Fint har Jakob Knudsen udtrykt, hvordan dette for forstanden ubegribelige kan vokse, når det andet svinder. Når egenskabernes gitter drages bort fra et menneskes øjne, da vokser der noget frem i vort eget væsen, som vi kan kalde tro. Det har ikke noget at gøre med trofasthed eller tillid, nej, det er af en helt anden art. Det kommer fra lag så dybt nede i menneskesindet, at det ikke kan ses af øjne og ikke begribes af vor forstand. — Holder vi os til de overliggende lag, der nok kan stille en verden op for os, indtagende og interessant, da realiserer vi ikke os selv, da nøjes vi med at være turister i en verden af ting, egenskaber og talenter, hvori vi trods megen ydre glans og herlighed dog bliver lukket inde i ensomhed. Som Vilhelm Grønbech et sted har sagt: vi passerer gennem begivenhederne, men begivenhederne passerer ikke gennem os. — Og det er det såkaldte moderne menneskes tragedie, ja, det er den inderste anledning til den vesterlandske kulturs »sejrs-gang« og tragiske nederlag over for verden.

Når Jakob Knudsen siger: »Hvor hjerterne er blevet et, der er egenskaberne intet. — Hvor hjerterne har fundet hinanden i gjensidig tro, der er synderne altid forladne«, så udtrykker det en tro, ikke en tro *på* mennesket, men en tro *på* noget imellem mennesker, der fører bort fra beundring for mennesket eller det modsatte til undren over menneske-

livet, en agtelse for mennesket, som bevirker et nyt forhold mellem mennesker. Et samfund bliver da til, hvori mennesker kommer hinanden ved på en ny måde, ikke blot til gensidig udnyttelse, hvor enhver har nok i sit eget, men hvori en ny fortrolighed vokser frem, hvor det andet menneskes særpræg anerkendes og er med til at farve verden, give den glæde, kraft og liv.

Med et billedes vidunderlige klarhed og dybde har H. C. Andersen i eventyret »Sneglen og rosenhækken« skildret forholdet mellem den holdning over for tilværelsen, hvor den enkelte har nok i sit eget, og den holdning, hvor den enkelte ikke spekulerer i de andre, ikke skal have dem opdraget eller tildannet, så de passer ham. I den første fornemmes »hjertets hårdhed, hjertets kulde« i en foragt for denne verdens ringhed og fremskridtsløshed. I den anden fornemmes hjertets varme som livet selv. Hvor ringe resultaterne end kan synes at være, så er selve det at leve — for rosenhækken at blomstre mellem andre — hver dag en ny og stor glæde, den sande velsignelse, som H. C. Andersen siger.

Sneglen vender sig fra rosenhækken i foragt for denne verden og lukker sig inde i sit hus med et: »Verden kommer ikke mig ved. Jeg har nok med mig selv og nok i mig selv«, medens rosenhækken må sige: »Jeg blomstrede i glæde, for jeg kunne ikke andet. Solen var så varm, så forfriskende, jeg drak den klare dug, og den stærke regn; jeg åndede, jeg levede! Der kom fra jorden en kraft op i mig, der kom en kraft fra oven, jeg fornemte en lykke, altid ny, altid stor, og derfor måtte jeg altid blomstre; det var mit liv, jeg kunne ikke andet!«

Men dette nye samfund bliver først til ved hjerternes møde. For sneglen bliver det ikke til, så sandt som at den, der lukker sig selv inde, heller ikke kan møde andre. Rosenhækken derimod er midt i det samfund. Det er overladt til mennesket selv at vælge, om det vil *leve* imellem andre men-

nesker, eller det vil lukke sin egen kærlighed inde, som Grønbech har sagt det i sit digt »Lukkede huse«.

Verden af i dag tørster efter den art af hengivenhed, fordi de gamle samfund, hvor mennesker virkelig kom hinanden ved, overalt er gået i opløsning. — Hvor er der ikke, som Grønbech siger, marskandiserfuldt af beundring. Og beundring går jo på alle de ting, som vore øjne kan se: udseende, egenskaber, fænomenale talenter (om sorte eller hvide, om kloge eller dumme, om nærige eller ikke-nærige, om pæne eller ikke-pæne o.s.v., o.s.v.). Hvor er vi ikke spundet ind som i et net af hindringer for denne hengivenhed. I den grad er vi opdraget til at vurdere her i livet efter, hvor godt det kan gavne os selv og vor smag. Selv børn skal i vore dage ikke være så forfærdelig gamle, før også de bliver indespærret bag et gitter af skepticisme, tvivl og kold vurdering.

Men hjerternes møde, som Jakob Knudsen kalder det, er ikke sådan at etablere på en studs. Det er nok heller ikke noget, der kan prædikes frem i moraltaler, siges: sådan burde vi egentlig have det. Jakob Knudsen har i en novelle »Forfra« ladet hjerterne mødes gennem en oplevelse. Men det kan også ske gennem opdragelsen, siger han. — Og jeg synes, at det er ens erfaring, at børn har en umiddelbar sans for hengivenhed. Intet menneske skal vist føle sig uretfærdigt behandlet her i tilværelsen på det punkt. Mon ikke vi alle, på et eller andet tidspunkt af vor tilværelse, har mærket hengivenhedens varme komme til os, så vi har kunnet føle det som sandhed — også sidenhen.

Nu er ensomhed et karakteristisk træk ved vor tid. I hvert fald er det et ord, der dukker op gang på gang, i ægte-skabsannoncer fra aviserne, i kunsten, i litteraturen, for blot at nævne et par områder. Og sikkert er fænomenet i langt højere grad, end de fleste forestiller sig, udbredt overalt og ikke mindst, hvor netop store menneskemasser er stuvet sammen. — Hjerternes møde kan ikke etableres, blot ved at

man driver mennesker sammen. Det kan heller ikke kommanderes eller ekserceres ind.

Almindeligvis bliver ensomhedsfølelsen vist opfattet som et degenerationstegn for vor kultur, en art sygdomstegn. Men det kan jo da også ses som det modsatte eller som noget helt naturligt, noget ethvert menneske må og skal igennem for ret at forstå, at sådan kan han ikke blive ved med at leve. Måske er ensomheden nødvendig, for at mennesket kan vende sig mod et andet menneske, kan opdage og erkende, at han ikke selv slår til. Ensomheden er »personlighedens sviende men sunde ætsningsproces«, siger overlæge Ib Ostenfeld i sin bog »Den lange pilgrimsrejse«.

Ud fra sin rige erfaring som sindssygelæge tør Ostenfeld nok sige, at ensomheden med dens angst hører med til et menneskes livsvandring, ja, at intet menneske kan undgå den.

Men hvad overvinder da ensomheden, for den skal overvindes, ellers går mennesket til grunde?

Ostenfeld angiver to udveje: den religiøse hengivelse og menneskekærligheden; ikke den erotiske kærlighed og ikke den kærlighed, der kan grunde et ægteskab, men den kærlighed, der udsiger, at hvert menneske, jeg møder, er min næste. »Sandheden om vort væsen finder vi uden for os, i vor næste«.

I »Kampen for en ny sjæl« og i flere andre af sine bøger, ja, egentlig talt i næsten alt, hvad han har skrevet, er Vilhelm Grønbech inde på problemet: hvordan og hvor kan vi mødes med et andet menneske. Også han kan lære os noget om, hvad det er at være os selv. I samfundet (det fællesskab, hvor mennesker er afhængige af hinanden) opdager mennesket selve meningen med sin eksistens, sin skaber og dette jordelivs herlighed og glæde, selv der, hvor krig, ulykke, ja, atomfare flourer.

Hele hans syn på vor vesterlandske kultur er gennemtrængt af dette, at vi er opdraget til et liv, der nok kan se

ud af noget, nok tilsyneladende være noget vældig ekspansivt, men vi har dog gjort det til et forfærdelig snævert og fattigt liv. Der er tale om en nøjsomhed, som er katastrofal, fordi denne måde at leve livet på har *os alle* i sin vold. Den enkelte står afmægtig over for den fattigdom i kulturen, han måske nok kan få øje på, men ikke rokke noget ved. Det er ikke tingene, verden, der skal være anderledes. Det er vort eget forhold til tingene og særlig til mennesker, der må undergå en forandring. Et nyt sind, en ny sjæl må fødes til live i os.

Årsagen til denne nød er den, at mennesket i vor kultur nok har villet være eller leve en del af sig selv. Det har enten villet sit eget driftsliv og har da sat sjælen udenfor som noget uvirkeligt, eller det har dyrket sit eget sjæleliv og har da sat kroppen udenfor.

Livet er en helhed, og det kan hverken skilles ud i en rendyrket materialisme, der uvægerligt vil ende i selvhævdelse, grusomhed, konkurrence om livets goder, eller i en forfinet sjæledyrkelse, som foragter alt, hvad der hører denne verden til som noget ringe og simpelt.

Det er altid farligt, siger Vilhelm Grønbech, at sætte noget, som hører livet til — er en del af det skabte menneske, udenfor. Det vil da trælle i had og efterhånden ødelægge livet mellem mennesker.

I begge tilfælde er livet en rejse, ikke en eventyrlig opdagerrejse, hvor mennesket fra dag til dag, fra øjeblik til øjeblik, vil opdage nye gåder, se tingene som nye og underfulde, men en rejse, hvor mennesket enten kun spejder efter nye konkurrencemuligheder, eller hvor det kun betragter hver situation som en blot foreløbig lejrplads, måske med en smule mission som forberedelse til en senere ren og herlig tilværelse. — For den hellige pilgrim, der vil rense sin sjæl under vandringen på jorden, bliver alt det jordiske, verden, eller hvad man nu vil kalde det, til noget syndigt. Glæden bliver farlig, kærlighed også. Alle jordiske goder,

rigdom, ære, magt må han foragte, alt begær må slukkes, mens han så kan sidde og glæde sig over sin egen godhed og renhed.

Vor kultur har efterhånden lagt som et gitterværk ned over mennesker, bogstaveligt stænget menneskesind inde, så noget helt afgørende for et menneskeligt samfund hindres i at komme frem.

For Grønbech er der tre måder for et menneske, et folk eller en kultur at leve på: 1) en dvaletilstand, 2) et liv i selvtilstrækkelighedens vold og 3) at være sig selv. — Hvilken livsform Grønbech med alt, hvad han har skrevet, vil stride for, behøver jeg vist ikke at nævne her.

Dybt i hvert menneske er der en higen efter at møde et andet menneske og igennem det opdage livet som noget stadig nyt og også få den anden til at opdage det samme.

*Store Gud, giv mig hjertets glæde
ved hver en sjæl, ved alt hvad der lever,
ved børn og kvinder og mænd,
ved kongen på hans hest og stodderen på hans stav,
ved ting, ved dyr, ved alt det som gror;
så jeg aldrig behøver fattigmands glæde —
at synde.*

*Store Gud, lad menneskers glæder
sende deres ranker ind gennem mit vindu;
lad menneskers sorger bore deres bitre rødder
dybt i mit sind og bære deres mægtige frugter;
så jeg aldrig behøver fattigmands glæde —
bekymring for min arme sjæl.*

Her er hele tilværelsen taget med, i hele sin højhed og dybde. Der er ikke tale om en rationering. Gud har givet os den hele jord. Gå ud og opdag den! — Knyt dig til mennesker! — Det volder hjertet ufred. Men det er livets sande lykke at acceptere den.

Gang på gang henviser Grønbech i sine bøger og artikler til den beretning, vi har fået om Jesus. Hos ham ser vi hele

tiden, hvad et levende samfund mellem mennesker består i. Vi har hørt om det som børn, og det er gået ind i vore sind ikke som urealistiske drømebilleder, men som det bedste, vi kender i tilværelsen. Ikke nogen morallære, ikke nogen lykkevej, der fører til, at jeg bliver rigtigere, bedre, lykkeligere, klogere, mægtigere. Nej, i stedet strømmer en varme fra disse beretninger, der, hver gang et menneske åbner sig for dem, er med til at forvandle ham.

Ordet forvandling bruger Vilhelm Grønbech netop som en betegnelse for, at liv ikke altid er levende. Men der, hvor det er det, da åbner mennesker sig for hinanden, da glemmer de at spørge: Hvad kan jeg lære af det menneske, hvad kan jeg bruge ham til?

»Tænk, om jeg opdagede at hvert menneske har sin egen rigdom, så stor, at jeg kunne blive rigere i den!« — Det er virkelig en opdagelse, der fører en art forvandling med sig. Ikke som en omvendelse een gang for alle, hvorom der kan opgives dato og klokkeslet. Nej, her er tale om, at et sind udvider sig ved at opdage, at verden er større, end det havde tænkt sig. Det åbner sig, og den altid på vagt værende skeptiske, vurderende holdning skubbes til side, og noget varmt og velgørende fra sindets dybder får plads til at trænge sig frem. Det vil altid fornemmes som en forvandling, når hengenighedens kræfter frigøres.

»Vi trænger til næsten, ikke fordi vore medmennesker kan skænke os noget nyt, som ikke i forvejen er i os, men deres glæder kan kalde muligheder frem, som vi ikke havde drømt om, deres sorg kan rejse krav i vort indre, som vi aldrig havde anet, at vi skulle tilfredsstille. Vor næste kan slå det i stykker, som den enkelte møjsommeligt havde skabt, og tvinge ham ud for at finde sig selv på ny. Derfor higer vi ud mod vor næste, vi aner, at vi endnu aldrig har fundet den rigdom, der ligger i sjælens dyb. — Det er ikke nysgerrighed, som driver os, det er ikke lyst til nydelse, ti vi véd, at delagtighed oftest vil koste lidelse, og dog ville vi

gøre, hvad der end krævedes, for at slippe ind. Det er livets behov, anden forklaring har vi ikke.«

Her er ikke, hverken hos Jakob Knudsen eller hos Vilhelm Grønbech, tale om nogen patentnøgle, der een gang fundet straks lukker alle porte og døre op.

Om Jakob Knudsen er det nok at sige, at han var et menneske, der altid havde svært ved at give og at modtage. Han kendte til sin død til livsleden, når angst og mørke var ved at få overtaget i hans sind. Da var der ikke nogen social-medicin, der kunne hjælpe ham. Alt, selv hans hjem og hans arbejde, kunne da blive ham ligegyldigt. Og da var der kun eet, han kunne gøre: give sig Gud i vold, stole på hans urimelige og ufattelige nåde.

Og direkte adspurgt, om der ikke findes en bestemt vej at gå, en formel eller en recept, svarer Grønbech nej. — Det er en erfaring, mennesker må gøre. Den ny virkelighed, her er tale om, kommer kun, ved at vi gør nye, rigere erfaringer. Så fødes der også nye behov, og da slår et nyt syn igennem en skønne dag.

Der er jo nok forskel på Jakob Knudsen og Vilhelm Grønbech. I deres sind er der mange forskelle såvel som i deres digtning. Men det kommer ikke denne sag ved. Med deres dybe kendskab til livets virkelighed har de begge sagt noget væsentligt om, hvor svært det er for et menneske at slippe fri af at ville sig selv («På vort eget nat og dag stirre vi med velbehag») og i stedet *erfare*, hvad det er at være sig selv.

Det er ikke et forhold, man kan spekulere sig ind i. Og det er ikke en varig tilstand, man kan slippe ind i. Snarere er det gennem et menneske, der står en nær, at opdage en hidtil ukendt betingelse, en stadig åbenhed i sindet, en hængivenhed, i hvis spor følger tilgivelse og tro. Og da er vidunderlige kræfter blevet frigjort i livets tjeneste.

Niels Mandøe.

„Hwa nøtt er et te?“

Den ny skolelov af 1958 har indført en del nye fag i folkeskolen; men faget dramatik har man ikke levnet plads til. På det punkt er Danmark et underudviklet land. Dramatisering optræder dog i »Den blå betænkning« (undervisningsvejledning for folkeskolen) som en underafdeling i dansk, hvor man anbefaler at dramatisere egnede emner fra bibelhistorien, geografien, historien osv., altså aktivisere eleverne på en sådan måde, at stoffet bliver livsnært for dem. Jeg har selv med glæde en enkelt gang brugt metoden i børneskolen. Dagen efter forsøget kom en dreng, der var en del tilbage i læsning, hen til mig og spurgte: »Du, fru Mandøe, synes du ikke, vi igen i dag skal spille diletant?« — Nu havde han meget svært ved at læse; men hans fantasi var der ikke noget i vejen med. At han betragtede forsøget som ren og skær underholdning, var kun et plus for sagen, blot ikke læreren er af samme mening. Han skal helt præcis vide, hvad han vil med dramatiseringen, ellers kan timen let ende i pjat og gøgl.

I England har den pædagogiske dramatik forlængst vundet indpas i skolerne som et selvstændigt fag. Interessen for dramatik fortsætter efter skoletiden, selvfølgelig, kunne man sige, for der er gjort et solidt forarbejde ved opdragelsen af fremtidens teatergængere. Inden for visse stillinger foretrækker man ligefrem folk, der har gået på dramatik kursus, fordi man går ud fra, man har en slags garanti for, at ansøgerne har lært at føre sig naturligt og tale modersmålet smukt og korrekt.

En klog mand har engang sagt, at de fleste mennesker er i besiddelse af en umiddelbar dramatisk evne; hvis man ved dramatisk evne forstår evnen til at give sine tanker udtryk ligefremt og naturligt og til at bevæge sig frit og utvungent, er der mange, der har denne egenskab. At kunne sige en replik fra en scene, så den virkelig *griber*, er derimod kun forundt et fåtal.

Instruktion af børn og voksne er to helt forskellige ting. Et barn opfatter meget, meget hurtigt, når man viser det, hvad man vil med rollen (bevægelse, mimik, replik); men forsøger man at »kalde« på personen i rollen, kommer man tilkort.

Børn ser med spænding og glæde hen til den årlige skolekomedie, der af nogle lærere betragtes som et nødvendigt onde og af andre som et fornemt pædagogisk virkemiddel. Jeg melder mig så afgjort til sidste kategori. — Ved afslutningen af indøvelsen af skolekomedien havde jeg et år et par meget kvikke hoveder, der omgående reagerede, når deres kammerater begik fejl på scenen. Så kunne man opleve, at de bagefter i fred og fordragelighed kunne give en saglig kritik af kammeraternes præstationer.

Under arbejdet med børn kan man gøre mange værdifulde iagttagelser. Man erfarer, at de ret hurtigt finder deres plads og arbejder sammen, så der kan komme en helhed ud af billedet. Enkeltprestationer er der ingen brug for. Børn er heller ikke slet så vanskelige at dele roller ud til, som voksne kan være. De har ingen primadonnanykker. Deres optræden er fra starten fri og uhæmmet; dagen efter den første læseprøve er der allerede nogle af eleverne, der kan deres roller! Den fortrolige atmosfære, som er en betingelse for, at elever kan yde noget på en scene, er som regel til stede. fordi børnene kender læreren fra det daglige arbejde. Ved hjælp af lidt håndfast instruktion kan de bringes til at yde endog meget fine præstationer.

Voksne kræver en noget anden form. Her er det forma-

steligt at bruge ordet »håndfast« m.h.t. instruktion. Man prøver i stedet for at *kalde på* de dramatiske evner og lokke stykkets personer frem.

Vi kender vist allesammen Anton Berntsens sang om den sure og tvære Pe Sme, der ikke kender glæden ved de små ting og hele tiden spørger: »Hva nøtt er et te?« Mange vil måske stille det samme spørgsmål, når de hører, at der på flere højskoler er et valgfrit fag, der hedder komedie og drama, også kaldet dramatik.

Hvor bør tyngdepunktet for en sådan undervisning lægges? — Først og fremmest på valg af stykker og på instruktionen. De fleste voksne er ofte uhyre nøjsomme, hvad stykkets kvalitet angår.

Når sæsonen for foreningernes skuespilopførelse nærmer sig, kan man i aviserne læse de mest besynderlige titler på ting, der opføres: »Liget i klædeskabet«, »Sofus går amok«, »Tante Bine overgiver sig«, »Alfred ordner paragrafferne«, osv., osv., og allesammen er de efter omtalen at dømme drønende lattersucces'er.

Folk nøjes med den slags underlødige stykker, fordi de ikke er blevet opdraget til at give sig i lag med mere værdifulde ting. Der må en art skoling til. Har man deltaget i et dramatik-kursus, er der en lille chance for, at man ikke griber helt forkert i valg af repertoire. Det er et slid at læse stykker igennem. Evnen til at tænke dramatisk (se det hele foran sig) er ikke alle beskåret. Mange stykker bliver lagt til side, fordi nogle af bestyrelsesmedlemmerne ikke har evnet at kigge ud gennem kulisserne.

Hvad skal man så vælge? — Nu er det ikke meningen, at jeg her vil opstille forslag til forskellige stykker. Dem kan man finde mange andre steder; dog vil jeg gerne sige én ting: Hellere gabe for højt end slet ikke gabe. Det er misrøgt af både tilskuere og skuespillere, når man vælger stykker, der kun sigter på det rent underholdningsmæssige. Har man fundet et stykke, der kræver, at tilhørerne skal »stå på

tæerne« for at følge med, bør man, inden tæppet går, orientere dem ved at fortælle lidt om stykkets handling og idé. Man kunne somme tider ønske, at det også skete ved det professionelle teater.

Det er let at skønne, at hvis man arbejder alvorligt med dramatiske opgaver, må der nødvendigvis dygtige instruktører til. I min ungdom regnedes på min hjemegn en instruktør for et fuldkommen overflødigt væsen. Engang havde jeg ladet mig overtale til at medvirke i en lille, ligegyldig enakter. På mit spørgsmål om, hvem der skulle være instruktør, svarede formanden: »Det er vi allesammen! En sådan indretning har vi endnu aldrig haft brug for!«

Hvert sogn burde have sin instruktør, der i ungdomsarbejdet er en lige så betydningsfuld person som gymnastiklederen. Uddannelsen bør være en slags lederuddannelse til et folkekulturelt arbejde, man måske i særlig grad kan have føling med på en højskole.

Anna Mandøe.

Brev til en dansk-europæisk skeptiker

»Visselig er det, man kalder europæisk ånd, en realitet«.

Jørgen Bukdahl.

Så er vi da på vej mod det, du frygtede: et snævert vest-europæisk samarbejde. Det begynder nu at gå op for os, at de problemer, vi før anså for en mulighed, bliver realiteter. Jeppe Åkjærs udtryk: »Du puslingland, som hygger dig i smug — —«, som bortset fra enkelte kortvarige perioder i historien har været dækkende for vort folks situation, gælder ikke mere. Vi er kastet ud på de mange favne vand, og vi skal snart til at vise, om vi kan svømme.

Vi har hørt om de mange udfordringer og problemer, vi vil blive stillet overfor i det nye Europa. Jeg skal ikke komme nærmere ind på dem her, blot nævne enkelte som: udenlandsk jordopkøb og kapitalanbringelse, fremmed arbejdskraft, medlemskab på ubegrænset tid, politisk sammen-smeltning og i den forbindelse Danmarks ringe indflydelse. (Lagde du mærke til, hvor lidt tid udenrigsministeren fik, da han forleden forhandlede med fællesmarkedslandene?). Sommetider er jeg lige ved at give dig ret i, at vi er ved at købe et europæisk fællesskab for dyrt, og det er givet, at vi skal til med forøget styrke at slås for det, vi kalder nordisk demokrati. Alligevel er jeg ikke skeptiker som du, og jeg skal prøve at give dig en forklaring.

Det er ikke så meget på grund af de økonomiske fordele, vi kan drage af et europæisk fællesskab, selvom disse er væsentlige. Det er mere, fordi vi som folk tilsyneladende befinder os i en situation, der kræver nye veje, og hvor vejen mod Europa både på den indre og den ydre front er rigtig.

Sagen er den, at det danske folk — som folk betragtet — er ved at gå i stå. Hvis du ser dig omkring for at opsøge ideer og mål af folkelig art, som dansk ungdom i efterkrigs-årene og specielt i 1961 har til levende brug, meningsfyldte og ædle, da vil du sandsynligvis søge forgæves. Du vil derimod finde en anden ting: en omsiggribende fornemmelse af færdighed. Du vil se, at vi i folkelig henseende har det som en mand, der har sat alt ind på at blive rig, men går i opløsning, når det er opnået, fordi målet har været for snævert — pundene blev ikke forvaltede. Denne fornemmelse af at være færdig er katastrofal, fordi den på den ene side lader vort erhvervsliv køre videre på egen hånd — og i nogen måde også vort politiske liv — som en damptrølle uden styregrejer, og på den anden side lader vort folkeliv goldt. Det, som er sket, kan måske betegnes således: vore oldeforældre boede dårligt, vore bedsteforældre byggede huset, vore forældre satte møblerne ind, og vi kigger på fjernsynet. Her sidder vi og kan gudhjælpeos ikke andet.

Denne færdighedsfølelse er ikke blot farlig, men den plager også mange af os — ikke mindst ungdommen, den gør idéforladt og perspektivløs, og den gør en ungdom desperat (en del af den), fordi en ungdom aldrig kan være færdig. De kanaler, der da står til rådighed for desperationen, bliver Jehovas Vidner, Moralsk Oprustning, lyserød marxisme m. m. At blive placeret som vogter af et færdigt rige er som at tage plads ved dødsrigets port — og her kan man så sidde og spille ludo.

Spørgsmålet er så, om vi virkelig er færdige, eller om det blot er noget, vi bilder os ind, om vi har valgt en blind vej. Det sidste må selvfølgelig være tilfældet. Vi har ikke evnet at få øje på virkelighedens udfordringer, og jeg tror, det hovedsagelig skyldes to ting. For det første har det været karakteristisk for os i dette årh., at vi har ladet vore mål begrænse til materiel velfærd, at vi simpelthen har haft for små ideer og tanker om den menneskelige verden. Det er

jo givet, at om målet for vor stræben alene er af materialistisk art, da vil vi også en dag blive færdige. »Lille er kun det folk, som har små ideer«, sagde Mazaryk. Men det skyldes også en anden ting. Det sker sommetider, at midlerne til at nå et mål bliver så strålende, at de bliver selve målet. Sådant er det i nogen måde gået med den nationale arv, vi har modtaget af det 19. årh. Det var jo en kamp for det danske både udadtil og indadtil, som på særdeles frugtbar måde kronedes med held. Det danske var mange gange truet, og det var vel naturligt, at det ligesom groede ind i os, der arvede riget, at dette danske skulle være et mål i sig selv. Kampen var så meningsfyldt og menneskelig inspirerende, at vi næsten glemte, hvorefter det meningsfyldte kom, og resultatet truer os — meningsløshed. For ligesom det internationale er latterligt uden national befæstelse — du kan ikke være noget for andre, før du er noget i dig selv — sådant kan det nationale aldrig være nok i sig selv. Det er som at så korn i en cigarkasse eller lade kålplanterne blive i mistbænkene. Den folkelige vej holder ikke op ved Kruså, den holder ikke op, men må gå jordkloden rundt. Mellempfolkelig kaldes den da. Enhver tanke om, at vejen er færdig, før den når rundt, er falsk; om den skal holde, afhænger af de enkelte strækningers opbygning og vedligeholdelse. Vi må lære at forstå, at vor nationale udvikling via Holger Danske, Kong Kristian, Grundtvig, Sydslesvig og vore frihedskæmpere til syvende og sidst kun har et mål — civilisation, medmenneskelighed.

Derfor var det forkert, når J. C. Brandt skrev til Vallekilde højskoles indvielse: »Her gælder intet andet end gamle Danmarks tarv«. I dag må det lyde meningsløst, og er det vort eneste mål i et fælleseuropæisk arbejde, da vil det uvægerlig mislykkes, for der, hvor man alene arbejder under hver sin lille egoisme, ender det altid med magtkamp. Er der da mangel på syn for de grundlæggende ideer, som europæisk kultur er bygget på, og det »romerske« Europa

truer med at få overhånd, da må *vi* pege på dem, for civilisationens vej bliver oftere blokeret af mangel på ideer og evne end af mangel på vilje. Nationernes størrelse er i så henseende ligegyldig. Men her kommer Brandts fortsættelse unægtelig til at gælde, når han skriver: »— til frimandsbørn skal landet fra eder gå i arv«. Et sandt fællesskab grundet kun på frihed.

Grundpillerne til det europæiske fællesskab hedder Jerusalem, Athen og Rom. Herpå skal der bygges, og har vi lært så meget, at vi kan forvalte den fælles arv i frihedens og retfærdens ånd, da vil pillerne også kunne bære. Bukdahl siger: »— Folkeslagene er stadig på vej mod Europa, gennem mange nationale og sociale omveje, undervejs til sig selv, undervejs til en levende helhed, en åndelige myndiggørelse, der gør de stadig stridbare modsætningers spil frugtbart. Visselig er det, man kalder europæisk ånd, en realitet. De europæiske kulturer har et grundmønster fælles, mere eller mindre indvævet i arabesker og i særegen ornamentik. At varetage et fællesskab i dette grundmønsters ånd hedder arbejde for en europæisk civilisation«.

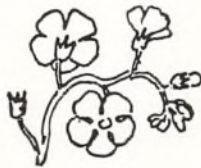
Får vi da ved at finde frem til det rette mål for vort folkeliv i dag igen perspektiv og meningsfuldhed i kampen, da vil vi ikke blot blive bedre europæiske medarbejdere, men vi vil også kunne genskabe en folkelig vækst, en bevidsthed om vor nationale arv, en besindelse på det, vi vokser af og i. Hvad hjælper det, vi har en mageløs højskolesangbog, hvis vi synger sangene uden sans for indholdet (både nye og gamle sange), hvad hjælper det, vi har en folkehøjskole, hvis den kun har interesse for turister og æstetikere, og endelig — hvad hjælper det at værne om det nationale, hvis det bliver nok i sig selv?

Lad os da gå ind i kampen for denne civilisation, fast besluttede på at føre den igennem til sejr og i troen på, at det er bedre at føre en meningsfyldt kamp i storm end visne i stilstand. Vort folk har påtaget sig store opgaver før i tiden,

her ligger måske den største. Den vil kalde på os alle, kræve mere end vi måske aner. Vi når ikke frem gennem markeder, kun gennem folk. Det er vigtigt at producere, men det er først og sidst din indsats som menneske, der skaber Europas fremtid. Her gælder de samme betingelser, som da Poul la Cour skrev om frihedskæmperen efter krigen:

*Han véd, at den frie i sejren
forpligter tålmodigt sig selv
til nye erobringstogter
mod renere menneskehælv.
Her spejder vi frem over støvet
af skammens og tvesindets tid.
Forude vinker en skabelseskamp.
Velmødt til hverdagens strid.*

Frederik F. Christensen.

Maren Grosen 1882-1961

Sommeren 1904 var min ældste søster, *Maren Grosen*, elev på Vallekilde højskole. Efter endt højskoleophold kom hun med en flok veninder til vort barndomshjem i Egå; jeg var dengang kun 9-10 år gammel, men husker tydeligt det sus af glad ungdom, som i et par dage slog sig ned i vort hjem: de lyse sange, den glade latter. Og jeg husker navnlig vore forældres stille glæde i dagene efter. Alle deres 9 øvrige børn fulgte efter tur vejen til højskolen, deraf fandt foruden søster Maren de 3 her til Vallekilde; de banede vejen for mig, da jeg i 1919 blev knyttet som ung lærer til skolen.

Et af de stærkeste træk hos min søster var hendes udholdende trofasthed. Hvor hun mødte noget godt, glemte hun det aldrig. Som ung tjente hun hos Jens Thygesens i Ferritslev på Fyn og hos Chr. Hanssens på Nørremølle i Sundeved, hun bevarede forbindelsen med disse hjem og med, hvad hjemmene levede i, til døden skilte. En højskoleveninde, som stod min søster meget nær, blev i ung alder ramt af en dødelig sygdom. Inden sin død tog hun det løfte af Maren, at hun skulle blive i venindens hjem og hjælpe de vanskeligst stillede forældre. I lang tid arbejdede søster Maren ude og inde i dette landbohjem uden løn.

I moden alder tog Maren sygeplejeuddannelse på Århus kommunehospital og fortsatte samme sted som assistent, indtil hun blev oversygeplejerske ved Hammel sygehus; hun gik med hele sit sind op i arbejdet, både ved sygesengen og i ledelsen af sygehuset. I 1927 kom kaldet til hende fra Testrup højskole, hvor Dansk Sygeplejeråd åbnede Danmarks første højskole i den forberedende sygepleje; det blev til 34 lykke-

lige år, ikke mindst fordi hun fik et forbilledligt samarbejde med Ingrid Kaae, som de sidste 13 år har været skolens forstanderinde. Men også efter at min søster var trådt i anden linje, var hun fuldt optaget af arbejdet i Testrup, taknemmelig for, at hendes arbejdskraft, tilpasset efter de svindende kræfter, stadig måtte anvendes i den skole, som næst hendes barndomshjem var hende det kæreste sted på jord.

Søster Maren blev gammel, 78 $\frac{1}{2}$ år, men bortset fra en ret stærk tunghørhed blev hun næsten sparet for alderdommens byrde og helt friet for den vemodige forringelse, som undertiden følger med de legemlige og sjælelige kræfters nedbrydning. Midt i maj blev hun ramt af et alvorligt hjertetilfælde, og pinsemorgen, efter at hun havde hørt pinse-salmer sunget og endnu engang sagt tak, sov hun hen. Ved mindesammenkomsten på Testrup højskole den 25. maj holdt jeg følgende lille tale, som jeg her får lov at hidføre.

Der er ingen grund til at skjule, at vi, søster Marens nærmeste, sørger, for vi har mistet meget. I mange år har hun været vor families midtpunkt. Til hende gik vi med vor glæde og med det, som pinte. Og hun kom til os, når dagene blev mørke. Kom der alvorlig sygdom i et af vore hjem, så var hun der få timer efter — personlig eller med et forstående og kærligt brev. Hun var altid dér, hvor der var mest brug for hende, var der med et par dygtige hænder og et stærkt sind.

Søster Maren fik den lykke at få alle sine rige kræfter taget i brug. Hun var ét med sit arbejde. Der var ikke hos hende afsat en bestemt procent til særlige hobbies; hun gik med hele sit sind op i arbejdet og samværet med mennesker. Det gjaldt på sygehusene i Århus og Hammel, og det gjaldt de mange år på Testrup højskole, hvor hun i samarbejde med betydelige mennesker fandt sit lykkelige hjem og længste virke.

Da Dansk Sygeplejeråd valgte søster Maren til at lede Testrup højskole, blev hun meget overrasket, for hun havde jo

ikke megen boglig uddannelse, som kunne kvalificere til at blive skoleleder; men der er heldigvis andre veje til klogskab, dygtighed og modenhed end bøgernes vej. Og søster Maren var og blev i stigende grad et klogt og sjældent udviklet menneske. Hun vurderede mennesker og forhold sikkert og klart.

Som skoleleder og lærerinde må hun have haft sin begrænsning, men i karakterstyrke, i viljens udholdenhed og uselvisk hengivelse i tjeneste for andre, har jeg sjældent om nogen sinde mødt hendes lige.

Jeg nærer ingen tvivl om, at hun på sine områder har givet en dygtig faglig undervisning. Men som en løvinde slås for sine unger, sådan kæmpede hun for at hævde højskolens plads i den forberedende sygeplejeuddannelse. Det måtte hun gøre. Stærkt præget af sit barndomshjem, af sin ungdoms højskoleoplevelse, og med den troskab, som hun altid viste det, der havde grebet hendes hjerte, måtte hun være højskolens tjener i et nødvendigt og sundt fagligt arbejde. Hendes bror burde måske ikke sige det; men jeg siger det alligevel: den danske højskole skylder Maren Grosen en stor tak for, hvad hun har udrettet under ikke altid lette vilkår. Hun betragtede bestemt ikke Testrup som en højskolens udmark; hun elskede sine elever, og hun og hendes dygtige medarbejdere havde mangfoldige erfaringer, der fortalte dem, hvor godt der kunne holdes højskole i den særlige opgave, som var henlagt til sygeplejehøjskolen.

Søster Maren havde sikkert sine fejl; jeg har blot aldrig kunnet se dem; men vi så hendes storsind, og vi mærkede hendes kærlighed; den var ubegrænset overfor os. Nu hun er borte, står vi med en stærk følelse af, at hun gav langt mere, end vi kunne give hende. Vore sind kender en dyb taknemmelighed mod vor søster.

Men vor taknemmelighed går også til andre. Den gælder Ingrid Kaae, for den søsterlige plads, hun har udfyldt ved Marens side. Jeg har beundret jer to Testrup-kvinder for

jeres dygtighed, men især for den sjældne og skønne måde, hvorpå I to har hjulpet hinanden. Det har for os været en opbyggelse at se og vide, at sådan kan to meget forskellige mennesker leve et mangeårigt arbejdsfællesskab med hinanden, hvor den andens vé og vel fylder mere i tankerne end ens eget.

Endelig er vi også Dansk Sygeplejeråd en stor tak skyldig, fordi det gav søster Maren denne rige arbejdsplads her på Testrup højskole; her fik hun sine evner taget i brug, her gav og modtog hun, som hendes åbne sind ønskede det, her fik hun 34 arbejdsfyldte og lykkelige år.

Uffe Grosen.

Før 1945 kendte vi kun *Maren Grosen* af udseende. Arbejdet på at give Sydslesvig en dansk højskole førte os sammen i årene derefter. Inden længe vidste vi, at hun var en sjælden kvinde.

Hun var en af dem, der mest helhjertet sagde ja til højskolen i Sydslesvig. Et af de første bidrag til dens rejsning kom fra Testrup højskole. Det var ikke særlig stort. Men med tiden kom flere til, og da indsamlingerne ved andre skoler for længst var forbi, fortsatte *Maren Grosen* og *Ingrid Kaae* en rum tid endnu. Testrup højskole fik efterhånden plads mellem de skoler, der bidrog mest til opførelsen af Jaruplund højskole. Mange varme ord føjede de til, måske for store, men altid båret af en tro, der ildnede og gav mod.

Maren Grosen må vi mindes for hendes stoute skikkelse, for hendes sinds rene adel og for hendes store, varme hjerte. En folkelig kvinde. En af de ædles æt.

Bodil og Jørgen Jessen.

Aale sogn og højskolen

Ved jubilæumsfesten den 16. september i forbindelse med efterårsmødet holdt gårdejer *Peer Skov Thulesen*, elev 1935—36 og nyvalgt folketingsmedlem, efter Uffe Grosens opfordring en meget oplysende tale, som her bringes i forkortet form. *J. J.*

Jeg har været meget betænkelig ved, om jeg nu også kunne sige noget om dette emne, som måtte have interesse for alle, som er her til stede. På den anden side fandt jeg emnet interessant at arbejde med, idet jeg har en stærk følelse af, at vi også i Aale sogn har meget at sige højskolen tak for, og ikke mindst har der gennem tiderne været et nært tilknytningsforhold mellem Vallekilde og Aale.

Nu er der sikkert mange her, der ikke aner, der er noget, der hedder Aale. Aale er et lille sogn 20 km nordvest for Horsens, mod syd og øst danner Gudenåen sognegrænse. Der er her store engarealer, og herfra hæver landet sig op i nogle bakkedrag mod nord og vest, og på denne måde har Aale altså en plads i solen.

Sognets areal er knapt 2000 ha, og indbyggertallet er nu faldet til at være ca. 850. Det giver forskellige problemer, at folketallet i de rene landsogne stadig falder, f. eks. i ungdomsarbejdet. Sognet er ikke større, end at der kun er et skoledistrikt, derfor ingen problemer med centralskole eller lignende.

Det var i korte træk de nøgne fakta om Aale, men når jeg så skal nærmere ind på mit emne om sognets forbindelse med højskolen, da må jeg gå længere tilbage i tiden.

I 1866 oprettede en frk. *Pio* en pighøjskole i Aale; hun ledede den dog kun i tre aar til 1869, da den blev overtaget af hidtilværende skolelærer i Aale, *Anders Jensen Dahl*. Den havde en række år meget god søgning; men Dahl var en meget frisindet og frihedselskende mand, som ikke var bange for at være sine meninger bekendt. Det førte i provisorietiden til, at understøttelsen til højskolen blev taget fra ham, og derfor gik elevtilgangen hurtigt tilbage, og højskolen måtte i 1891 nedlægges efter 25 års forløb.

Selv om denne skole selvfølgelig har haft sin betydning for sognet, så tror jeg ikke, man kan sige, at den har været af afgørende betydning m. h. t. at skabe kontakt mellem Aale sogn og højskolen.

Mere afgørende var nok højskoleforstander A. Jensen Dahls gerning i børneskolen i Aale. De degne, der havde virket før ham, havde mere været hørere end egentlig lærere. Med Dahl, som var inspireret af Grundtvigs tanker, kom det levende ord ind i skolen. Han forstod at fortælle både den bibelske og fædrelandets historie samt vore sagaer, så han kunne få børnene til at lytte, og han kunne få dem til at fortælle igen med deres egne ord, så at det var klart, de havde tilegnet sig det hørte.

Det er ganske ejendommeligt at kunne konstatere, hvordan den skole, der blev begyndt af Dahl for over hundrede år siden, i mer eller mindre grad er blevet fulgt op af hans efterfølgere lige til dagen i dag.

Det er en skole, der ikke er den af Grundtvig og Kold prægede friskole, men dog en skole, der kommer friskolen meget nær, en skole med forståelse af, at skole og hjem må arbejde nært sammen på friheds grund. Den levende undervisning, der gennem tiderne er givet i Aale skole, hvor eksamen og høring har været holdt i baggrunden, har været stærkt medvirkende til at sætte børnene i gang på en måde, som måske har sat sit præg på befolkningen. Vi må jo i Aale undertiden høre den bemærkning, at der er de onde og de

gode og så de aalere. Hvorvidt dette har noget på sig, skal jeg ikke kunne sige; men har der været noget om, at de aalere har været særprægede, så tror jeg, at børneskolen har haft sin store andel her, og når der har været en så levende vekselvirkning mellem højskolen og Aale, så skyldes det også for det første det grundlag, som blev lagt i børneskolen helt fra 1857 og op til i dag.

For det andet må grundlaget nok også søges tilbage i bevægelsen de gudelige forsamlinger, en bevægelse, der startede på Fyn i midten af forrige århundrede. Denne bevægelse var *Jens Jørgensen Bjerregård* i Aale med til at føre til Jylland. Han holdt på Bjerregård månedlige møder med forskellige grundtvigske præster som ordførere.

Disse kirkelige møder er senere mange steder blevet efterfulgt af mere folkelige møder, således også i Aale, hvor vi stadig holder 3 dages efterårsmøder. Ved disse møder har mange forskellige ordførere virket igennem årene, men ofte var og er det naturligvis højskolens folk, der her fører ordet, altså også her en rig vekselvirkning.

Nu er det jubilæumsfest her på Vallekilde, vi er samlet til i aften, og derfor må det være naturligt, at jeg her fremhæver den specielle forbindelse, der har været mellem Vallekilde og Aale.

Det har således ofte været forstandere eller lærere her fra Vallekilde, der har talt ved vore møder i Aale.

Uffe Grosen har været i Aale mindst 10 gange, og ofte med to foredrag. *Jørgen Jessen* har også talt ved efterårsmøde i Aale, ligesom en række af Vallekilde-lærere har gæstet os i årenes løb; jeg kan i flæng nævne *Adia Frost*, *Valdemar Nielsen*, *Neermand Jensen*, *Sigrun* og *Hans Trier Hansen*, *Killemosen* og pastor *Gelting-Hansen*, Ja, så har jo da også fru *Sigrid* flere gange været i Aale. Det vil altså kunne forstås, at der trods afstanden har været livlig kontakt mellem Vallekilde og Aale.

Det ville jo ikke være så underligt, om denne livlige for-

bindelse havde medført, at mange fra Aale i tidens løb er taget på Vallekilde højskole. Det har da også været tilfældet.

Jeg kan nævne, at min far var elev her for 60 år siden, og i tiden siden da har ca. 40 unge fra vort sogn været elever på Vallekilde. Jeg kan ikke her nævne alle disse navne; men jeg har hilsen med fra mange, og I vil kunne forstå, at Vallekilde har en særlig klang i vore øren derovre i Aale.

Se, børneskolen skulle gerne kunne holde »spiren frisk og grøn i tidlig vår«, mens højskolen så må være med til at forberede »blomsterfloret i den varme sommer, da modenhed i møde planten går«. Ja, jeg vil slutte med ønsket om, at højskolen her i Vallekilde også i fremtiden må få lykkelige arbejdsår, at det med sandhed må kunne siges, at den er med til at berede sine elever »et jævnt og muntert, virksomt liv på jord, .. lysvågent for alt skønt og stort her-neden«.

Peer Skov Thulesen.

Digt

*Nu farvel, du vintertid,
med de kolde, triste dage.
Forårstiden skær og blid
vender snart tilbage.
Sød forventning er nu vakt
og en særlig stemning kendes;
som til os på vinger bragt
håbets lys nu tændes.*

*Og som tiden fremad går
gennem rytmer barske blide;
efter vinter kommer vår
derpå kan vi lide.
Solen skinner dagen lang,
livet i naturen vækkes;
og en vældig virketrang
i vort indre klækkes.*

*Danske mand følg op dit bud,
ageren du nu må dyrke.
Kast din sæd i mulden ud,
øg din gernings styrke.
Spiren vokser af sit skød,
sol og væde væksten fremmer.
Blomsten viser snart sin glød,
somren vi fornemmer.*

*Planterne sig ranker stolt
på de skønne, grønne agre.
Somren har sit indtog holdt,
tider lyse fagre.
Landet står nu gyldengrønt;
alt sig i naturen fryder.
Fuglens fløjt sig toner skønt;
folkets lousang lyder.*

*Lov og pris naturens magt,
underet sig atter viser.
Tak for, hvad det os har bragt,
vi dets storhed priser.
Den som dyrker jord med flid,
stadigvæk vil glæde finde
og når det bli'r høstens tid
sin belønning vinde.*

H. A. Elvinge.
(1959—60.)

Fra elevforeningen

Kære gamle elever!

På generalforsamlingen ved elevmødet den 16. juli gav vor hidtidige formand, *Povl Trier Hansen*, meddelelse om, at han ikke kunne modtage genvalg til bestyrelsen, da han flytter til Gråsten for at blive landbrugslærer. I stedet blev valgt *Henry Hansen*, tidligere elev og lærer ved skolen. Ved det påfølgende bestyrelsesmøde valgtes Henry Hansen til formand for elevforeningen.

Det bliver da en af mine første opgaver som formand at skulle bringe Povl en tak for det arbejde, han har gjort i elevforeningen. Den opgave falder mig let. Povl har røgtet sit hverv fortrinligt, som I alle véd, og takken er i høj grad fortjent.

Sværere bliver det at acceptere, at Povl og Asta flytter fra Vallekilde. Povl har jo en uvurderlig evne til at komme i fortrolig kontakt med sine elever. Mange, for hvem en højskole er noget aldeles fremmedartet, når de kommer til skolen, har fået den første fornemmelse af, hvad det hele egentlig drejer sig om, netop gennem Povl. For de unge lærere har Povl vist også i de fleste tilfælde været den, der skabte forbindelsen til den gamle kreds. En sådan lærer, der kan stå som formidler mellem det nye og traditionen, er umådelig meget værd for en skole, og det er et tab for Vallekilde, at Povl nu rejser.

Udadtil synes Povl måske ikke af så meget, men det er i det daglige arbejde, man først og fremmest må vurdere et menneske. Her har Povl været en af Vallekildes bedste lærere. Han hører til de efterhånden sjældne, som selvfølge-

ligt og uegennyttigt tager sig alle de store og små opgaver på, som melder sig i en højskoles arbejde også uden for det faste skema. Povl har altid været parat til at give en hjælpende hånd.

Disse ord skal ikke være et farvel til Povl. Vi véd, at stærke bånd stadig vil knytte ham og Asta til Vallekilde og Vallekilde Højskole, og at de begge til stadighed vil leve med i, hvad der sker på og omkring skolen. Vi forstår også, at det for Povl er rigtigt at give afkald på landbruget, så han helt kan hellige sig lærergerningen, som har hans fulde interesse. Det er glædeligt, at han har fundet sin nye virkeplads i Sønderjylland. Det gør det lettere at forsone sig med hans bortrejse, når man véd, han kommer til en egn, hvor der er brug for folk af Povls støbning i et folkeligt, dansk arbejde. Der er næppe heller tvivl om, at det for Povl og Asta personligt kan blive værdifuldt at komme væk fra Vallekilde og møde en anden tilværelse. Alligevel håber man som gammel elev, at de engang ad åre vil finde vej tilbage.

Kære Asta og Povl! Vi i elevforeningen ønsker jer lykke og velsignelse med arbejdet i Gråsten! Tak, Povl!

Til *Holmer Trier* vil jeg også gerne bringe en tak for det arbejde, han har udført som elevforeningens repræsentant i styrelsen for Vallekilde Højskole. Holmer har ønsket at trække sig tilbage, og i stedet har elevforeningens bestyrelse valgt *Vagn Gershøj*, Nr. Asmindrup, elev 1955—56.

Kr. Killelose var i år ene om at repræsentere Vallekilde ved den nordiske højskoleuge på Finns Folkehögskola i Finland. Det er egentlig ret beskæmmende, når ca. 3500 gamle elever gennem årsskriftet sidste år fik indbydelse til at være med. Der kan nok være grund til atter at gøre opmærksom på, at de fire højskoler, Finns i Finland, Katrineberg i Sverige, Romerike i Norge og Vallekilde i Danmark, gennem

nogle år har samlet gamle elever til en nordisk folkehøjskoleuge. For deltagerne har disse møder hver gang været en enestående oplevelse. Til sommer afholdes Nordisk Højskoleuge på Katrineberg, der ligger i den gamle danske landsdel Halland. Mødet vil antagelig finde sted sidst i juni, først i juli. Rejseudgifterne skulle ikke kunne afskrække nogen fra at deltage her. Er I interesserede i at være med, så skriv til Kr. Killemose, Vallekilde. Derfra vil I så høre nærmere, når programmet foreligger.

Den tyske folkehøjskole Fürsteneck i Hessen vil til sommer gerne afholde en højskoleuge for danske. For et par år siden var en elev derfra, *Jürgen Blanke*, elev i Vallekilde. Hvis nogen af jer kunne tænke sig at være med i Fürsteneck — jeg kender selv skolen og kan stærkt anbefale den — vil jeg bede jer skrive til mig. Adressen er: Henrik Cavlings Alle 3, Vanløse.

Efter at elevforeningen har bekostet indretningen af den hyggelige elevopholdsstue i hjørneskolestuen og bidraget til et fjernsynsapparat med pladespiller, har bestyrelsen besluttet at holde igen med udgifterne foreløbig. Når skolens påbegyndte udvidelse er afsluttet, vil der naturligt melde sig nye opgaver for elevforeningen med udstyrelsen af de nye lokaler, og så er det godt at have mange penge på kistebunden.

Må jeg minde jer om, at I meddeler *Grete Killemose* adresse- og navneforandringer, først og fremmest af hensyn til udsendelserne af årsskriftet. Det gælder især jer piger, som indtræder i den hellige ægttestand. I kan vel nok være jert nye navn bekendt?

I år er der ikke som ellers indlagt et girokort i årsskriftet til forudbetaling af næste års årsskrift. Til næste generalforsamling bliver vi uden al tvivl nødt til at foreslå en for-

højelse af betalingen på grund af de stærkt forøgede trykningsomkostninger, portostigninger m. m. I vil sikkert forstå, at det derfor er umuligt denne gang at gennemføre den ellers fordelagtige ordning med girokortet.

Til slut vil jeg lægge et godt ord ind for jubilæumssammenkomsterne lørdag aften før efterårsmødet. Det er ualmindeligt hyggelige og festlige aftener, som efterhånden samler et stort antal gamle elever. I, som er jubilarer i 1962, må endelig gøre jer selv den glæde at møde op den 15. september — og helst blive til efterårsmødet de følgende dage!

Grete Killemose og vi i elevforeningens bestyrelse sender jer alle en hjertelig hilsen med tak for året 1961.

Henry Hansen.

Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Elevforening

1. juli 1960 til 30. juni 1961

INDTÆGTER:		UDGIFTER:	
Kassebeholdning 1. juli 1960	19.818,89	Trykning af årsskrift	9.579,00
Medlemsbidrag	16.402,00	Porto og fragt	4.261,90
Salg af tidligere årsskrifter	77,50	Tryksager	573,95
Afdrag fra skolen	3.000,00	Løn til sekretær	600,00
Salg af elevnåle	430,50	Landselevforeningen	883,25
Forudbetaling for årsskrift 1961	582,00	Rejseudgifter	585,60
Bidrag til byggefond, bet. årsskr. 1961-71	1.600,00	Skolen (hjørnestue, 1/2 fjernsyn)	9.624,98
Bidrag til byggefond, andre	90,00	Bidrag til byggefond	1.690,00
Vandrebog	30,00	Knud Rasmussens Højskole	500,00
Renter	637,48	Kassebeholdning 30. juni 1961	14.369,69
Ialt	42.668,37	Ialt	42.668,37
Status 30. juni 1961			
FORMUE:		GÆLD:	
Den sjællandske Bondestands Sparekasse	11.614,11		
Vallekilde-Hørve Sognes Sparekasse	2.111,42		
Girokonto	644,16		
	14.369,69		
Lån til skolen (opr. 10.000,00)	1.500,00	Formue	18.527,19
1063 elevnåle	2.657,50		
	4.157,50		
Balance	18.527,19	Balance	18.527,19

Ovenstående regnskab og status er gennemgået og fundet i overensstemmelse med de forelagte bilag, ligesom kassebeholdningen forefandt som opgivet.

Kære gamle elever!

Som I nok husker, er højskolens bogsamling alt for lille og utidssvarende. At oparbejde en sådan samling, der blot dækker det mest fornødne, er så dyrt, at højskolen ikke vil være i stand dertil. Nu tror jeg, at I vil give mig ret i, at et bibliotek er af afgørende betydning for de elever, som kommer her i fremtiden. Spørgsmålet er da blot, hvordan få den oparbejdet. Det kan og skal gøres på flere måder, men der er en måde, som jeg synes er tiltalende, og som jeg gerne vil foreslå.

På engelske højskoler har man den skik, at mange elever, når de kommer fra deres skole — 1 år, 5 år eller 10 år efter — skænker en bog, som de selv synes er værdifuld, til skolen. De får da lejlighed til at give en personlig gave, det ødelægger ikke deres økonomi, og det betyder meget for skolen. Jeg synes, det er en god skik — hvad om vi indførte den herhjemme?

Det er kun et forslag — men tænk alligevel over det.

Frederik.

Nordisk højskoleuge

på Finns Folkehögskola, Finland, i dagene

26. juni til 2. juli 1961

Udover foreningen »Norden«s omfattende arbejde i de skandinaviske lande findes der en del mere lokaliseret nordisk samarbejde. Dette ses bl. a. i bekendtgørelser og annoncer i »Højskolebladet«.

For nogle år tilbage blev der et samarbejde mellem fire højskoler: Romerike i Norge, Katrineberg i Sverige, Finns i Finland og Vallekilde her i landet. Opgaven var at samle tidligere elever til en højskoleuge skiftevis på en af de nævnte højskoler i højsommertiden. To gange har medlemmer af elevforeningerne fra alle fire højskoler været samlet til højskoleuge på Romerike Folkehøjskole. Med tilslutning fra et par skolers elevforening har der været højskoleuger på Katrineberg og Vallekilde højskoler.

I år var det for første gang i Finland, på Finns Folkehögskola, der ligger tæt ved Helsingfors. Der var deltagere fra alle fire højskoler. Fra Romerikes elevforening mødte 34 deltagere. Fra Katrineberg var der 20. Der var færre fra Finns Folkehögskola, fordi høbjergningen kom så tidligt i år. Vallekilde Højskoles elevforening holdt talmæssigt sidstepladsen.

Da deltagerne alle har været på højskole, er det en vågen og interesseret kreds at være deltager i: nogle havde været med både een og to gange før, så kontakten kom hurtigt i stand mellem deltagerne, hvadenten de havde norsk, svensk, dansk eller finsk flag på navnesedlen.

Opgaven ved disse højskoleuger er selvsagt, at deltagerne får så meget at vide om dette lands forhold, hvor mødet holdes, som det er muligt i en ugestid.

Rektor Sten Holmberg gav i sine foredrag og som leder af de lange bilture det største bidrag til oplysning om det finske folks historie, først under svensk, senere under russisk styre indtil 1918, derefter som republik. Under vinterkrigen og under kampene med russerne mistede 100.000 unge mænd livet. Der er store, samlede gravpladser for de faldne soldater på hver eneste kirkegård. Vi fik på skolen som under bilturene et klart indtryk af det ejendommelige land med de 6000 søer, om folkeliv, sæd og skik og meget mere.

Og så havde Sten Holmberg fået unge, energiske magistre til at fortælle om Finlands fortid og nutid på de områder, som det også sker på en dansk højskole.

En erfaren lektor fortalte i et par timer om »Ungdomsproblem i vår tid«. Det var ikke en jammerklage, som vi så tit hører om den ungdom, der spilder sine bedste år på det ligegyldige og forringende. Han satte os ansigt til ansigt over for folkelige og mellemfolkelige, nationale og internationale problemer, som skal løses, og som ungdommen skal udrustes til at kunne løse. I det, som vi her kalder en rundbordssamtale med hele flokken, blev adskilligt under spørgen og protest sat i en skarp belysning. Jeg vil tro, at mødet med denne mand og de problemer, han stillede os over for, nok skal give stof til eftertanke et langt stykke tid.

Vi begyndte med en studietur i Åbo, hvor det nyrestaurerede slot, domkirken og den store gravplads for soldaterne nok vil huskes længst. I stedet for at følge den fine rigsvej til Helsingfors kørte vi ad den gamle kongevej, som Gustav Vasa havde anlagt, til skolen, som ligger i Esbo sogn, et sogn med over 50.000 indbyggere.

Vi så Porkala, som russerne forlod efter 11 års »forpagtning«. Kirken havde de brugt som forlystelseslokale. Gravstenene var fjernet og gravet ned, kirkegården jævnet og meget mere. Nu er kirken restaureret. Store gaver er sendt dertil. Her fra Danmark har man givet kirken et orgel. Gravstenene har man fundet, dels på selve kirkegården og i den nærmeste omkreds, og de står nu, hvor de før havde deres plads. Nu ligner Porkala igen et stykke kultiveret landbrugsland.

Selvfølgelig var vi på rundtur i Helsingfors, og der er meget at se for den, der kommer der første gang. Den sidste dag var vi i Vasa, hvor en stor finland-svensk sangfest blev afholdt med 3000 sangere. Der var også sangkor fra Sverige og Norge.

På den ca. 700 km lange biltur fra skolen og til Vasa kørte vi på veje og åse mellem de store søer i strålende sol og sommer. Godt 100 km gennem Østerbotten, fladt som en pandekage, et klart billede af de forskellige landskabstyper i dette store land. Vi var på en kort visit på Solvalla højskole og Orivisi højskole, og den sidste nat boede vi på Fria kristlige Folkehögskolan ved Veikars tæt ved Vasa.

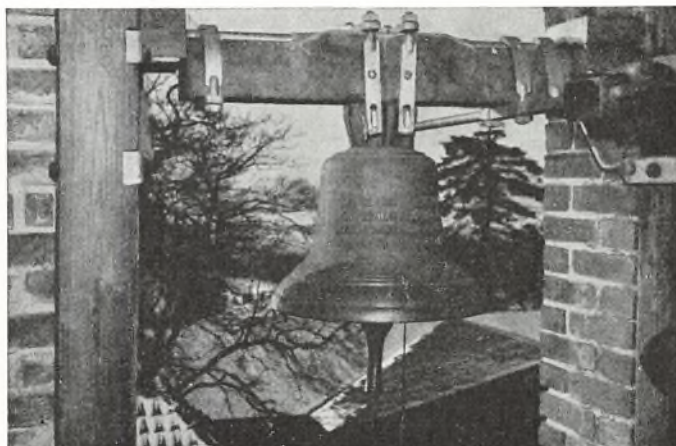
Vi vil huske denne højskoleuge, som gav os nogen forståelse for det finske folks stilling og opgave i nutidens spændingsfyldte atmosfære. Og så var dette Finland, vi så i sol og sommer, i sig selv en oplevelse, som vil underbygge det arbejde, den enkelte deltager — hver på sin plads — vil gøre for at viderebygge de nordiske folks samarbejde og fællesskab.

Denne form for brobygning, som vi her var med til, er man taknemlig for at være med i, og man ønsker, at mange flere kunne få mulighed til en lignende udnyttelse af den ferietid, som alle skal have.

Kr. Killemosé.

Årsskriftet 1960 pakkes til udsendelse

HEROP MIG BAR DE UNGE,
 HER VIL MIN SANG JEG SJUNGE,
 OG NÅR DENS TONER GJALDER,
 DET ER PÅ DEM, JEG KALDER

Fra Vallekilde Folkehøjskole

Kære gamle elever!

Herude i haven står den store gamle tjørnehæk, nu næsten bladløs med sit virvar af sorte grene og kviste. Noget af den, ved I, har vi måttet fælde. Resten kan nok gro en tid endnu som landets højeste tjørnehæk. Den bliver stadig passet med omhu, og ingen, der færdes i skolens have, kan holde sine øjne fra den. En af dem, der vel ofte er kommet her, den tidligere valgmenighedspræst Carl Koch, havde en sjælden evne til at omdanne sine iagttagelser til billeder. Ved at betragte tjørnehækken på årets forskellige tider, fik han et billede frem, som jeg her frit vil tegne, sådan som det ser ud for mig.

Tjørnehækken var stor og kraftig. Den havde stået på sin plads i haven meget længe. Hvert forår og ved sommertide kunne man glæde sig over dens fylde af blade, det tætte massive løvskjul, der som en mur dækkede over hækkens indre. Fugle fløj ud og ind, kvidrede og sang, spredtes omkring i havens buske og træer, samledes igen i hækken for at made ungerne, fortælle nyt eller blot for at sove. De var med til at gøre haven levende. Plæner, blomster, buske satte gartneren og hans medhjælper ind i den, arbejdede med dem, fornyede dem jævnlige, men fuglene kom af sig selv. Vel sagtens fordi der var godt at være netop for dem.

En dag lagde man mærke til, at fuglesangen i haven var forstummet. I flokkevis var hækkens mange beboere rejst af lande. Livet, de havde fyldt haven med, gik man nu og tænkte på. Hvad havde de egentlig været her for? Hvad mon de havde oplevet, hver især? Og kunne det tænkes, at de ville komme igen? Tomt var der nu i hækkens mange løvgange. Til sidst faldt også de skærmende blade. Hækken stod nøgen, og man kunne se lige igennem den, se, hvad den stod og gemte på af forladte reder, de synlige spor af det usynlige liv, dens mange beboere havde levet, mens de var her. Så mange havde man vist dengang slet ikke troet, der var. Men der havde altså været syslet og kvidret og leget og stridt i det skjulte derinde, mere end de raske fuglesving hen over plænerne lod ane. Tænk, havde der været så meget liv inde i den gamle hæk! Da først gik det med gennemsigtig klarhed op for vandringsmanden i haven, hvor meget liv han i virkeligheden havde haft i sin nærhed sommertiden igennem. Hans sind varmedes ved tanken derom og ved mindet om, hvad han havde kunnet se og høre af al den mangfoldighed af liv, fuglene havde bragt ind i hans have.

Nu skal jeg ikke vove at presse billedet så hårdt, at I skal tro, vi fyldes af særlig ømhed i sindet, når en elev-

floks efterladenskaber i form af dynger af kaffedåser og meget andet kasseret ragelse køres i affaldskulen. Ord, der måske skyldes helt andre slags følelser, kan endog undslippe dem, der gør »hækkens indre« i stand. Jamen, alligevel, som Povl ville have sagt.

Vi ved jo godt, at meget af det betydningsfulde, der sker på en højskole, hører til, hvor vore elever deler deres indtryk og erfaringer med hinanden i deres småreder rundt om i skolens bygninger. Og vi tør vel håbe, at de fra deres færd i skolestuer og foredragssal henter et strå her og lidt føde der til brug for væksten derinde i det skjulte og til tærekost, når rejsen herfra går ud i den vide verden. Vi lever vel kun ret, når vi deler det bedste, vi selv har fået, med andre, alt efter hvor nær vi slutter os til dem.

Lige nu, inden denne mere personlige hilsen til jer skal i trykken, kom der et brev fra en, som var her sidste vinter. Han fortæller, at han vil prøve at sætte et Vallekilde-blad i gang. Det skulle to gange om året bringe bud mellem sidste vinterholds elever. Han fortæller om begejstret modtagelse af idéen. Ikke mindre end 77 har allerede lovet at bidrage med småskildringer af egne oplevelser, både under og efter deres højskoleophold. Jeg glæder mig til at følge denne nye »Vallekilling« på sin færd.

For dette brev skal ikke de mange kort og breve glemmes, som vi i årets løb har modtaget her på skolen fra gamle elever. Hvert livsglimt fra jer, som er fløjet fra »hækken«, glæder os, der er Vallekildes standfugle. Tak derfor! Også til jer, som ikke fik andet svar end de taknemmelige tanker, vi sendte jer.

Hvor dog et år kan forsvinde hurtigt. Jeg synes tit, at årene efter 1940, da storkrigen brød ind over os, er fløjet

med voksende hast. Det sidste har nu da haft så rent uma-
nerligt travlt med at stikke af, inden man fik set sig om.
Tiden flyver altid hastigt på det frydefulde arbejdes vin-
ger. Det kender i hvert fald en højskolemand til. Skal han
så også tilse de omgivelser, hvori »fuglene« skal komme
og fæste bo for en tid, forny dem, gøre dem rummeligere,
så vil tider ofte blive revet ud af ens hænder. Derfor er
dette år fløjet her i Vallekilde. Til alle jer, der fyldte
»haven« med jeres glade søgen efter føde overalt, hvor
der var noget at finde, og lod jeres frejdige sang lyde
fra morgen til aften, hver med sin stemme, til alle jer
skal en tak for de måneder, I gjorde til en sommertid i
Vallekildes »have«, finde vej gennem disse linjer.

Vinterholdet 1960-61 kom hertil i blæst og rusk den
3. november. Hele holdet på nær en fra Island var i hus
inden aften. Et godt varsel for det smukke fællesskab, der
trods holdets størrelse, kom til at præge denne vinterskole.
Vi kom hurtigt i gang med arbejdet, lidt hurtigere end
somme tider, men mærkede omgående alle ulemperne ved
også at skulle bruge udenomsrum og private stuer til hold-
undervisningen. Men det gik. Eleverne kan lide de gamle
indholdsmættede skolestuer, og især tog den nyindrettede
hjørnestue eleverne med storm, eller var det omvendt?
Fra den første aften og vinteren ud virkede den som en
inspirerende ramme om både hyggesnak og fortrolig sam-
tale i smågrupper. Også til fælles kaffeaftner engang imel-
lem var den oplivende at samles i. Den hjørnestue har
elevforeningen hjulpet skolen godt med.

Tillige har elevforeningen givet os halvparten af et nyt,
fint fjernsynsapparat. Det blev taget i brug på valgaften
den 15. november og gav os siden flere gode oplevelser,
nogle skuespil og reportager. Men en af oplevelserne med

Vinterregn på Vejrhøj

det fjernsyn var, at det kunne stå der i foredragssalen i lange tider ad gangen, uden at nogen følte livet ringere, fordi apparatet ikke blev brugt. Andet godt må have fyldt tiden. Det kan altså lade sig gøre at bo sammen med et fjernsyn, uden at det magtstjæler sind og tanke fra os. En sådan opdagelse er nu slet ikke så ringe at gøre for en flok unge.

Indslagene udefra i det daglige arbejde var denne vinter en overgang lige så rystende, som da Ungarn og Suez satte alt i bevægelse. Voldsomhederne og nøden i Congo og FN's kamp under Dag Hammarskjölds måbevidste ledelse måtte optage os. Indsamlingen til Congohjælpen fik sendt 800 kr. fra elever og lærere.

Men iøvrigt kunne vi forholdsvis roligt fordybe os i de mange emner, en nutids højskole giver sine elever adgang til at arbejde med i lange stræk eller korte glimt. Mangen god time — mindre vellykkede med — og frugtbar samtale vil vi mindes. Også elevernes egne diskussions-

Varme og hygge i hjørnestuen

aftner, når skolen længe efter aftenkaffe lå duvende i vinternatten af alle de bølgende tanker, der krydsedes inde i rederne.

Vi havde vort lindebal den 19. december for os selv og fastelavnsmiddagen med mange indbudte gæster. Fodturen til Vejrhøj foregik i fint vejr på ud- og hjemvejen, mens det øsede ned med kold regn, så længe vi var på den åbne bakketop. Storturen delte vi i vinter i to én-dages ture, den første i januar til Nordsjælland, den anden lige før fastelavn til hovedstaden. Under *Poul Trier Hansens* ledelse blev det meget udbytterige ture. Sidst i marts var vi på Odsherredstur. Nogle vil huske, hvem der måtte bære ansvaret for, at turen på grund af udsigt til dårligt vejr, som blev godt, blev udsat, til der kom bedre vejr, som blev dårligt!

Der blev i vinterens løb holdt fire månedsmøder, tre i samarbejde med valgmenigheden og ét sammen med Foreningen Norden. Talerne var pastor *Ole Zwergius*,

Luciapiger

Kundby, *Uffe Grosen*, pastor *Vagn Kvist*, Varde, og direktør *Bent Wellejus*. Desuden holdt vi, da eleverne kom tilbage efter juleferien, vort eget nytårs- og velkomstmøde,

Håndarbejde i billedsalen

I besøgstiden

hvor *Frederik Christensen* fortalte os om årets gang ude i verden, og jeg om vore hjemlige forhold.

Flere foreninger afholdt stævner hos os. I november

Også lærere kan trænge til understøttelse!

Fastelavnsbal 1961

Gymnastikholdene 1960—61

»Fremtiden er allerede begyndt«

Holbæk amts J. A. K. og Hjemmeværnets distrikt Ods-herred, der bl. a. gav os *Noemi Eskul-Jensens* viden om modstandsbevægelse bag jerntæppet. Den 1. december deltog adskillige af eleverne i HAØG's fællestræning på skolen med oplæsning og folkedans. I januar holdt foreningen sin årlige delingsførerdag, der sluttede med en forhandling om, hvordan et sognerådsmedlem ser på ungdomslov og frivilligt ungdomsarbejde, indledt af sognerådsmedlem *Herman Jensen*, Vig. Ligeledes i januar fandt den årlige andelsdag sted. Forstander *Erik Andersen*, Slangstrup, talte om bønder og organisationer.

Ved vore fester og møder, ikke mindst til forældredagen sidst i marts — skolestuerne kunne næsten ikke rumme de mange elevarbejder, der skulle udstilles — nød vi godt af

En fredelig kæmpe

det arbejde, der gjordes på gymnastikhold og kjolesyningshold, på dramatikhold, tegnehold og musikhold, såvel som i det store kor, hvis præstationer denne vinter lå i et meget fint leje. Vore gymnastikhold deltog som sædvanlig i amtsopvisningerne i Asnæs i marts. Foruden vore elevers evner i skuespilkunsten, med energi plejet af *Anna Mandøe*, fik vi lejlighed til at se Dansk Skolescenes fremførelse af »Niels Ebbesen« og i København både skuespil, opera og ballet.

Skolens kunstneriske udsmykning blev sidst på vinteren forøget med en række malerier, som vore Odsherredmalere på *Holmer Triers* anmodning lånte skolen til varig ophængning i hjørnestuen. De liver svært op på de brune vægge, og vi siger kunstnerne tak derfor.

Bladredaktionen i arbejde

I fjorten dage fra sidst i februar til ind i marts måtte både *Birthe*, lille *Helle* og vi andre undvære *Frederik Christensen*. Han underviste de to uger på Brevik folkehøgskola nord for Stockholm på udveksling med en lærerinde derfra, fru *Margaret Brolin*. På skift lærte hun samtlige danskhold nogle begyndelsesgrunde i svensk og gav fine prøver på dets brug til fortælling og recitation.

En fornøjelig oplevelse havde vi kort efter fastelavn, da friskolens elever i Baunen gentog deres fastelavnskomedie, »Sikke tider«, til fordel for højskolens byggefond. En smuk tanke og en god kontant sum kunne vi sige *Gerda* og *Viggo Holm* tak for. De to har desuden sammen med *Hans Trier Hansen* forøget vort orkester til folkedans fra et én-mands til et firemands orkester på to violiner, klarinet og klaver. Festligt. Tak.

Den 4. marts holdt eleverne deres eget »folketingvalg« efter alle de rigtige valgforskrifter til mindste enkeltheder. Et meget stort forarbejde var gjort, større end tidligere

Frisk luft i rederne

ved lignende valg, og alle mand var på benene til valg-møder og stemmeafgivning. Størst tilslutning fik »Det uafhængige højskoleparti«, der havde formet et selvstændigt fremtidsprogram. I det hele taget et lærerigt foretagende.

I vinterens løb havde vi længere besøg af tre seminarie-elever, *Mogens Damgaard Petersen* fra Frederiksberg seminarium, *Arne Frost* og *Erik Malling Sørensen* fra Hellerup seminarium. Desuden flere kortere besøg, bl. a. af *Ilias Najmi* fra Pakistan.

Så skal jeg vist ikke i en kort oversigt tage mere med fra vinteren 1960-61. Den sluttede med elevernes egen, stofmættede dialektaften, det sidste kaffebords hygge og afskedsstemning og en smuk gave til forøgelse af skolens bogsamling. Næste morgen begyndte fuglene at flyve af rederne.

Den 2. april kunne *Karen Nielsen* fejre sit 50-års jubilæum som organist ved Korskirken. Både i kirken, i blade-

Karen Nielsen ved orglet i Korskirken

ne og i hendes stuer blev hendes usædvanligt lange, pligt-opfyldende tjeneste påskønnet med smuk omtale og mange gaver.

I vores »sommerferie« tog Bodil og jeg en tur til Holland, hvilede og så på landets rige kunstsatte. På hjemvejen gjorde vi ophold i Sydslesvig, så begyndelsen til den nye Jaruplund højskole, som *Ingrid* og *Niels Bøgh Andersen* er ved at få opført i stedet for vore barakbygninger. Meget dansk har fæstnet sig til rolig vilje dernede i de senere år. Der var ingen ængstelse hos nogen for udsigten til, at Danmark muligvis engang blev optaget i fællesmarkedet.

Vore piger havde en travl måned med at gøre skolen i stand til sommerbrug. Sidst i april holdt FN-foreningen et week-end-kursus hos os.

Havde vi haft en mild vinter, måtte vi døje en noget kølig og regnfuld sommer, omend ikke så fuld af vand som

1954. Den første månedstid af sommerskolen var der mange solrige dage, men de blev sjældnere siden. Timer i haven under de store træers skygge fik vort sommerhold i år næsten ikke prøvet. Jeg tror ikke, jeg nogensinde har set et hold sommerelever gå så meget i sweaters og uldne strikketrøjer eller drage bort til august så blege i ansigterne, som vore elever gjorde i år. Heldigvis er det ikke varmen udefra, der betinger udbyttet af et højskoleophold. Men derfor kan man godt savne den, især om sommeren. Heldigvis tog humøret ingen skade af det meget gråvejr udenfor, og skolearbejdet blev måske endda hjulpet lidt derved.

Forskellen i størrelse mellem vinter- og sommerhold var meget mærkbar for os lærere, mindre naturligvis for eleverne, men både de og vi fandt megen glæde i de intime arbejdsformer og hyggelige samvær, som et mindre hold muliggør.

Indledningen til sommerskolen var som sædvanlig 4.—5. maj-festerne. Ved skolens egen mindeaften for 4. maj 1945 talte *Erik Gelting-Hansen*. De levende lys i alle skolens hundreder af vinduer og rundt om i Vallekilde var igen en stemningsfuld oplevelse. Næste aften samledes vi med sognets folk i Baunen, hvor jeg fortalte træk fra frihedskampens år, og vi lyttede til et børnekor fra København. Så var det søndag, og vi tog Vejrhøjturen i fint solskin. Mandag satte vi skolen igang for fuld kraft. Da havde vi allerede fornemmelsen af, at vi havde været her sammen meget længe.

Med store forskelle i elevernes opvækst og tankegange kan det af og til synes vanskeligt for en højskolemand at kalde på det i dem alle, der kan give forskellene deres egentlige størrelsesforhold. Livet på en højskole er jo både i og uden for timerne en gensidig opøvelse i at forvalte det folke- og menneskeliv, vi er fælles om, mere end det skal være en servicestation for hver enkelts specielle

interesser, vaner og ærgerrighed. Jo mere de materielle goder og den enkeltes uddannelse til i konkurrence med andre at erhverve sig de flest mulige af dem kommer til at udgøre livets indhold, des sværere kår gives der dem, som vil gøre oplysning om de livsforhold, der er fælles for os alle, til et skolelivs hovedindhold. Derfor er glæden dobbelt stor, når det ikke alene lykkes at vække elevernes sans herfor, men også virkningerne deraf kan spores i praksis i den »tone«, der kommer til at råde mellem eleverne indbyrdes, og den åbenhed, hvormed elever og lærere mødes. Så først er holdet ved at være »gjort i stand«, som Ernst Trier kaldte det, med mulighed for, at højskolens sigte kan føres med ud af skolen og få blivende plads i de enkeltes sind ved siden af alt det meget andet, der også må fylde deres hverdag. Højskolen er jo ikke bare til for at få en sommer eller en vinter til at gå med noget nyttigt for hver især, men den er skabt først og fremmest for at styrke menneskers livsmod ved stærke drag af fælles kilder. Når øjet først bliver opladt for de »goder« i vort liv som mennesker og som danske, som vi alle har lige adgang til og trænger til i lige mål for at få retning over vort liv, da først er højskolen ved at lykkes.

Hvad jeg her har sagt, gælder mere for højskolearbejdet i almindelighed i vor tid end specielt for sommerholdet i år. Vi følte måske blot, at det var et af de hold, som det varede lidt længere at få »gjort i stand« end andre. Der var god videlyst på holdet og megen opmærksomhed over for alt, hvad der kom frem i timerne og i foredragssalen. Holdet præsterede adskillige gode underholdningsaftner og fandt i gymnastiksalen et særligt samspil, der mærkedes både ved opvisninger og i det daglige samvær. Efter stormturen var så meget af det ubestemmelige blevet til imellem eleverne og os, at det væsentlige ved at være på højskole kom til fylde, som det skulle. Der var megen glæde derover, da vi sagde farvel til hinanden.

I Høve før indmarchen

Af sommerens særlige begivenheder skal nogle enkelte nævnes. Tulipanmarkerne ved Hagesholm er hver maj et farveskue uden lige. Cykelturen dertil fandt sted Kristi Himmelfartsdag. I Høvefesten deltog vore piger med hæder. Sct. Hans-bålet fik vi på Svendsbjerg hos *Petra* og *Søren Rasmussen*. Vi var vel forberedte til at nyde den smukke sommeraftenstemning, så vist som vi lige før afgang til Svendsbjerg havde fået lov at sætte alle de jordbær til livs, som vi bare kunne. Dagen efter havde vi vort sommerbal, og den 28. juni startede vi på stortur. Da Jaruplund højskole i Sydslesvig ikke kunne have os på grund af byggeri, genoptog vi Skåne som rejsemål og lod turen vare i tre dage. Vi kom så tidligt af sted, at vi kunne synge morgensang ved Munkholmbroen, så derefter Roskilde domkirke, Frederiksborg og Louisiana, sejlede over med bus og det hele ved Helsingør, besteg det gamle fæstningstårn »Kærnen« i Helsingborg og endte dagen på vandrerrhjemmet i Malmø.

De næste dage gik med at opleve Skånes natur og så

Frokost i »Månstorp gavlar«

mange steder, vi kunne overkomme, der fortalte os om vort eget folks historie og vore skåningers overgang til at blive en del af det svenske folk. Første dag Sct. Petri, søsterkirke til Københavns Vor Frue, Fodevig, Skanør, Mogenstrup ruiner, Ystads klostre og bindingsværk, herregårdene Dybæk og Svaneholm, Romeleåsens vide fjeldnatur og til sidst Dalby skønne kirke, Nordens ældste bispekirke. Næste dag domkirken i Lund, Bosjø kloster, passagen over den mægtige Søderås, nok en idyllisk herregård med en stærk historie, påny sundfart, aftensmad i mine forældres have og med de sidste kræfter en festlig Tivoli-aften. Natgrød ventede os hjemme. Da havde sønnen vist allerede gæstet de fleste.

En af de sidste eftermiddage i juli så vi Odsherreds afvekslende danske natur, og ved højskolesangbogens hjælp var vi nu i stand til også at synge os sammen med den.

Sommerens største møde er elevmødet. Det begyndte om lørdagen den 15. juli. Et par hundrede gamle elever samledes i foredragssalen og hørte *Frederik Christensen* tale

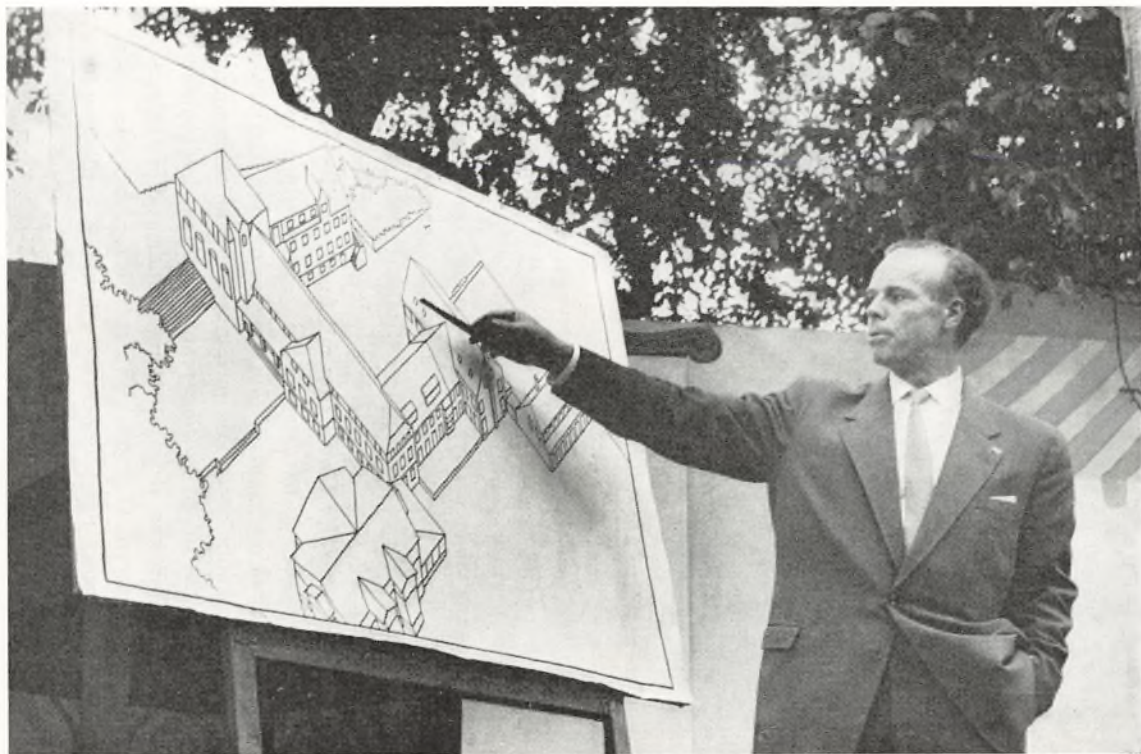
Fra elevmødet. Uffe Grosen og Niels Mandøe

Birthes sommerkor

og *Birthe Christensens* sommerkor synge. Aftenthe på flisepladsen og aftensang under nathimmel og mørke træer. Søndag den 16. fyldtes Korskirken om formiddagen til gudstjeneste, som *Gelting-Hansen* ledede, og efter middag skulle vi have fortsat mødet i haven, som vi helst vil, men den danske sommer ville det anderledes i år. Regnen øsede ned, og vi måtte forlægge elevforeningens generalforsamling og *Uffe Grosens* og mit foredrag til gymnastiksalen, der kun et par steder lod regnen slippe ind. Så lysnede det så meget, at *Birthes* sangkor og *Ane Margrethes* gymnaster kunne være ude med deres del af programmet. Der blev også tid til at gøre rede for skolens byggeplaner. Sommerspillet var i år et lystigt stykke, »Giftekniven«, af amerikaneren Thornton Wilder. Vi tog det ude trods mørke udsigter. Først under de allersidste replikker løsnede skyerne igen for deres våde indhold, og så sluttede vi dagen i gymnastiksalen. Mellem 500 og 600 havde været til elevmøde trods vejret og trods landstævnet i Vejle i

Fra elevmødet. Her skal de nye bygninger ligge

den følgende uge. Det er godt at mærke, at elevmødedagen ligger fast i sommerplanen for så mange. Først i juni havde *Grete Killelose* brækket et ben. Til elevmødet *ville* hun hjem og kom hjem.

Efter elevmødet fulgte egnens aften om tirsdagen og forældredagen om onsdagen. Begge dage var sangkor og gymnaster i arbejde, og til forældredagen havde *Aase Petersen, Erik Knudsen* og *Niels Mandøe* ordnet udstillingen af eleverarbejder. Om eftermiddagen fortalte jeg om Grundtvig. Sommerspillet gik udendørs om tirsdagen for en stor tilskuerskare, men onsdag måtte vi bøje os for vejret igen og spille i gymnastiksalen. Det tog tre timers hårdt arbejde for tømrerne og *Niels Juul* og hans medhjælper at flytte hele sceneriet indendørs. De reddede aftenen. Vi siger tak til alle, der på forskellig måde hjalp os med sommerspillet, ikke mindst til dem, der kom udefra og tog deres tårn med.

På skolen har der i sommerens løb både været afholdt årsmøde for Vallekilde valgmenighed og landsmøde for samtlige landets valg- og frimenigheder, henholdsvis 7. maj og 26.—27. juni. Højskolens egen skolekreds holdt generalforsamling 5. juni, hvorefter *Frederik Christensen* holdt et foredrag om dansk bondesind nu til dags. Det satte en kraftig diskussion i gang mellem deltagerne. Vi havde i juli besøg af nogle finske landbrugsstuderende og af et hold elever fra en tysk højskole, ført hertil af vor egen elev fra 1955—56, *Gerhard Weinbrenner*, samt af en international studiegruppe med socialt hjælpearbejde som opgave. Af enkeltbesøg vil jeg nøjes med at nævne den hastige visit, vi fik af min gamle ven *Fritz Wartenweiler*, højskolebevægelsens banebryder i Schweiz.

I tiden fra 11. juni til 22. juli husede vi et af handelsministeriets pædagogiske grundkursus for lærere ved tekniske skoler. 12 håndværkere af hver sit fag, den ene en ældre tilskæringslærerinde, der var »mor« for sine drenge,

Scenebilleder

og deres leder, civilingeniør *Bjørn Westh*, boede på blå gang, lærerinden dog hos os. De havde læsestuen som skole-lokale, havde egne lærere og arbejdede hårdt med mange emner, men fik dog tid til at snuse lidt højskoleluft, når vi havde fest eller underholdning. Kurset sluttede med en afgangseksamen, vist den første, der er holdt i Vallekilde.

Sidst i juli var tre lærere med til landsstævne i Vejle. *Erik Knudsen* som formand for D. d. G., *Ane Margrethe*

fra sommerspillet

og *Birthe* som ledere af hvert sit store amtshold af henholdsvis koner og piger. De kom alle hjem igen med megen ære af deres arbejde. Og *Knudsen* havde snakket med kongen!

De sidste skoledage var alle igen samlede. Så fløj et nyt hold fugle af rederne. Deres afskedsgavebrev til skolen var der god brug for.

Familiemæssigt set blev sommerens højdepunkt vor ældste

Elise og Thorbjørn Larsen

datter *Elises bryllup*. Den 1. juli blev hun i Korskirken af *Gelting-Hansen* viet til *Thorbjørn Larsen* fra »Frimandsgården« ved Undløse. De er begge elever på Vordingborg seminarium og havde fået lov til at gifte sig efter overstået første del af deres uddannelse. Det blev et særdeles kønt brudepar og en megen fin fest, når en far selv skal sige det. To familier og alle vore medhjælpere ude og inde med ægtefæller, ialt 110, samledes til middag i gymnastiksalen. Taler og sange lød i salen i timevis. Det var den dag, vi havde rigtig sommer i år, smeltende hedt og ganske vindstille var det. Haven var illumineret, og i en sommeraften så mild som kun få, vandrede den festklædte skare med en violinspiller foran ud over plænerne. Brudevalsen fik vi i gymnastiksalen, og masser af risengryn og raslepottes måtte de to unge finde sig i at få med, da de drog af. Længe efter fortsatte vi andre samværet i vore og skolens stuer. Alle vore medhjælpere havde været i ilden med pyntning af kirke og skole, og de 16 elever, der ikke var på hjemrejse, hjalp beredvilligt den faste stab

Bryllupsgæsterne modtages

med opvartningen. Hvor har man gode muligheder for at holde fest, når man bor i en højskole. Tak til alle, der hjalp os til den bryllupsfest!

Den 2. juli blev der til aften dækket på langs i spisesalen. Alle vore elever skulle også smage gildekosten. Brudeparret og vi var i bryllupsstadsen, og den samlede lærerflok gik for borde og serverede for os med forklæde på og fuldendte bevægelser. Der var taler, sang og skåler. Et helt lille andendagsgilde lavede *Dagny* og hendes piger for os.

Elise og *Thorbjørn* er i fem måneder udsendt fra seminariet som vikarer i Pedersborg ved Sorø, men skal efter nytår igen på skolebænk i Vordingborg.

Mens jeg er ved børnene, må jeg hellere fortsætte med *Karsten*. Efter overstået realeksamen fik han plads hos *Niels Juul* som medhjælper i haven og blev så glad derfor, at han nu fra november er gået i lære hos en gartner i Stige på Fyn, som vi kendte fra vores Jaruplund-tid, og som har haft fire børn på Vallekilde. *Annette* skal endnu en vinter være på studenterkurset i Høng. De to mindste går i skole herhjemme.

Efter sommerskolen kommer de ikke mindre travle måneder med kursus og møder. I august holdtes her et dansk-skånsk kursus med deltagere fra begge sider sundet og mange oplysende foredrag om fælles historie og kultur, bl. a. af min gamle lærer, professor *Knud Fabricius* og af forfatteren *Palle Lauring*. En af kursets ledere var fil. dr. *Ingemar Ingers*, hvis bedsteforældre og forældre som forstanderfolk på Hvilan højskole i Skåne var gode venner med skiftende generationer på Vallekilde, og som hjerteligt har holdt sin forbindelse med skolen levende.

Derefter fulgte vore egne »8 dage på højskole«, og i begyndelsen af september Holbæk amts lærerkredsens 3-dages Vallekilde-stævne med mange inspirerende indlæg og drøftelser om børneskolens fremtid under den nye skolelov. Inden efterårsmødet havde vi en dag besøg af Københavns skoleinspektørforening.

Som optakt til efterårsmødet havde vi igen i år indbudt til jubilarfest lørdag den 15. september. Et par hundrede 10-, 25-, 40- og 50-års og et par enkelte 60-års jubilarer samledes i foredragssalen, hvor *Uffe Grosen* ledede mødet. Han havde fået gårdejer *Peer Skov Thulesen* (1935—36) til at holde det foredrag, der er trykt andetsteds i årsskriftet, og lærer *Henry Hansen* til at fortælle om sine indtryk fra sin første vinter som lærer ved

skolen, 1950—51, en fint formet og meget personligt præget tale. Ved kaffebordene i gymnastiksalen fortsatte taler og sang. En del af jubilarerne forlængede deres Vallekilde-tur med deltagelse i efterårsmødet den første eller flere dage. Næste års jubilarer kan se om deres fest under blandede meddelelser bag i bogen.

Efterårsmødet indledtes søndag den 16. september med gudstjeneste i Korskirken. Om eftermiddagen talte jeg om »Folkelig frihed i en ny verden« og tidligere forstander i Rødning, *Hans Lund*, om »Venstrebevægelsen i Danmark«. Mandag talte *Erik Knudsen* om »Einsteins liv og relativitetstærlære«, den tidligere amtmandinde *Ingeborg Refslund Thomsen*, Åbenrå, om »Min mor og min far, Helene og H. P. Hanssen« og valgmenighedspræst *Helge Elbæk*, Vrå, om »Søndagens ord og hverdagens samtale«. Sidste dag talte *Niels Mandøe* om en roman af den tyske digter Max Frisch, professor *Francis Bull*, Oslo, om »Bjørnson og Danmark« og *Uffe Grosen* om »Livssyn og politik«. De tre aftner udfyldtes af henholdsvis Akademisk Orkester og Kor med 120 mand, skolens egne lærerkræfter med H. C. Branners skuespil »Thermopylæ« og endelig med oplæsning af skuespilleren *Ebbe Rode*. Efterårsmødets indhold spændte vidt og gav meget. Tilslutningen var støt og god som hidtil. Blot kunne vi i år iagttagge, at hjem, hvorfra der tit har været både to og flere til møderne, nu kun kunne undvære én ad gangen. Manglen på arbejdskraft kommer nemt til at hindre en del i at få den fornødne tid til overs til møder o. a. oplysning, de gerne ville være med i. Men så kunne vi til gengæld se ikke så få nye ansigter i salen, så vi tør regne med, at den fornyelse af tilhørerskaren ved vore efterårsmøder, der naturligt må til med årene, også sker.

Odsherred-malernes Vallekilde-udstilling var i år op-hængt fra 3.—24. september og havde mange besøgende også uden for efterårsmødedagene. Det er ingen ringe til-

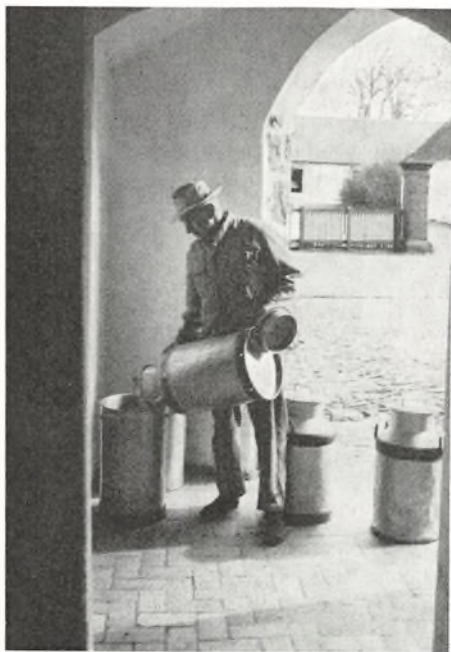
Nogle kommende højskoleelever fra mange lande

gift til vort eget arbejde med disse mødedage at få dem indrammet af god nutidskunst. De 11 malere og billedhuggerinden *Gudrun Trier* skal have tak derfor.

De følgende uger indtil midten af oktober var helt optaget af møderejser rundt i landet, bl. a. til vore Vallekildekredse. Fra 18.—27. oktober holdt Scandinavian Seminar et kursus på skolen i dansk sprog og litteratur m. m. for unge fra USA og en række andre lande, som i den kommende vinter skulle være elever på danske højskoler. To af dem har vi nu her.

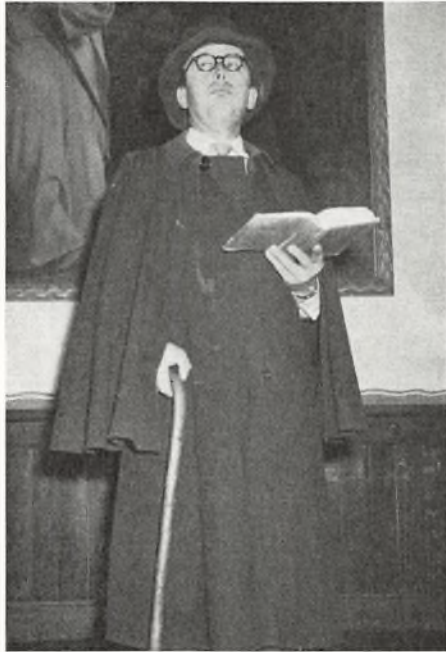
Skolen har i år haft den samme faste stab som i fjor. Hver især har udført godt og ansvarsbevidst arbejde. lærere og lærerinder, *Møller*, *Edith* og *Niels Juul* og *Dagny Pedersen*. Men en dag sidst i april kom *Povl* og *Asta Trier Hansen* og fortalte mig, at de efter lange overvejelser

Møller kommer med mælken

havde taget den beslutning at give afkald på engang at overtage gården »Øyås«, så Povl helt kunne følge sin lyst til at være lærer. Om og hvor de kunne finde en plads, vidste de endnu ikke, men afgørelsen var taget. Povl ville søge fuld lærerplads ved en landbrugsskole og måtte sige fra som vinterlærer her i Vallekilde.

Det havde ikke været nogen let sag for de to at nå dertil, og i flere måneder gik de i uvished om deres fremtid, mens de fortsatte deres arbejde på gården. Heller ikke så let. Spændingen udløstes for dem, da Povl blandt en stor flok ansøgere fik tilbudt en lærerstilling ved Gråsten landbrugsskole. Han sagde ja, og en af de sidste dage i oktober rejste Povl og Asta med deres to børn Hans og

Poul i »Soldaterløjer«

Thora og alt deres gods fra Vallekilde for at begynde på en gerning, de helt kunne få lov at kalde deres egen. De har endnu mange unge kræfter i behold og de bedst tænkelige forudsætninger for det arbejde, de er gået ind til. Vi kan kun ønske for dem, at de både i arbejdet og i deres nye hjem må finde glæden ved at få deres evner taget i brug på rette måde.

Følgende hilsen skal jeg bringe fra dem:

»Til gamle elever sender vi her fra Gråsten vore bedste hilsener og ønsker for det nye år. — Asta og Poul Trier Hansen.«

Kunne vi end glæde os over, at det gik de to efter deres fælles ønske, så sad vi jo tilbage med tabet af en for-

trinlig lærerkraft. Og Povl var ikke blot en god underviser. Han var født højskolemand og havde i sig dette usvigelige tjenersind over for en højskoles opgaver i stort og småt, der gjorde, at han kunne gå med i alt, hvad der hører til i en højskoledrift. Hos ham var der ikke noget, der specielt hørte lærerne til, og noget, der lå uden for en lærers arbejde. Alt var højskole for ham og havde krav på hans medleven. Han vurderede intet arbejde i forhold til sin egen værdighed eller til løn og timetal. Han havde ingen værdighed selv. Højskolen var hans værdighed.

I de 7 år, Povl og jeg var lærere sammen her på skolen, kom jeg til at sætte mere og mere pris på hans helhjertede gåen op i sit arbejde, netop fordi den blev båret af kærlighed til højskolen. Vi har leet, så det rystede, over hans sprælske Holberg-vid, der flåede alt højtideligt og selv godt af både andre og ham selv, og vi har frydet os over, hvad han kunne få ud af de komedieskikkelser, han formede i løjer og alvor. Han tilrettelagde vore udflugter og sørgede for filmsaftnerne. Han var til for skolen. Vi vil savne ham i lærerkredsen. Og jeg vil savne det daglige samarbejde med en ven, jeg var kommet til at stå nær.

Til at overtage undervisningen i landbrugsfagene og de regnetimer, Povl havde haft, har vi fra november fået hjælp af agronom *Lars Kristian Christensen*. Han stammer fra Fjerritslev i Hanherred, tog eksamen fra Landbohøjskolen i sommer og derefter 3 måneders lærerkursus på Askov. Desuden har han arbejdet nogle måneder for Horsens Landbrugsforening. Han bor nu på grønne gang og har foruden de nævnte fag også fået fysik for begyndere. Han er allerede kommet på god talefod med vore elever.

Ved elevforeningens generalforsamling under elevmødet nedlagde *Poul Trier Hansen* sit hverv som foreningens formand. Ligeledes på den post har han set det som sin opgave at tjene skolen. Spisesalens udsmykning, restaureringen af Ansgarbilledet og af Tyr og Fenrisulven, hjørnestuens ny-

møblering og fjernsynet er elevforeningens gode gaver til skolen under hans formandsskab. Generalforsamlingen sagde ham tak for hans ledelse af foreningen, og jeg føjer på skolens vegne min dertil. Valget af lærer *Henry Hansen* som hans efterfølger kan vi på skolen kun hilse med glæde. Siden han var lærer hos *Uffe Grosen*, har han fulgt, hvad der skete i Vallekilde, med et varmt hjerte. Det har været let for os at mærke, at han vil røgte sit formandshverv med den største samvittighedsfuldhed.

Til sidst lidt om byggeriet her på skolen. I de sidste 2—3 år har jeg knap nok vidst, om jeg var højskolemand eller bygningstegner. Planlægningen af det store projekt, som nu skal virkeliggøres, de mange detaljhensyn, der måtte tages og gives praktisk form, udvælgelse på udvælgelse af gode og endnu bedre løsninger, deres sammenføjning til et organisk hele af gammelt og nyt og alle de beregninger, der hører til den finansielle forberedelse, har slugt en væsentlig del af min tid. Nu i vinter, da mange afgørende møder med arkitekter, skolens styrelse og ministeriet måtte forberedes og efterdrøftes, kunne jeg til tider mærke, at der blev mindre til overs til den daglige skoledrift, end jeg brød mig om at indrømme. Men igennem med byggeplanerne måtte og skulle vi. Og vi kom igennem.

Under alle forberedelserne har skolens styrelse gang på gang vist sin usvækkede interesse og ansvarsfølelse for den omfattende planlægning for skolens fremtid. Vore møder har været fyldt af ivrige drøftelser og af mange gode idéer. Der er al mulig grund til at være glad for det samarbejde, vi har i styrelsen, og for det mod på opgaven, vi har kunnet hente hos hinanden.

Den 6. februar havde skolens forretningsudvalg, sognerådsformændene *Johs. Brøns Petersen*, *Hørve*, og *Poul*

Den første nedrivning

Christensen, Mørkøv, og jeg, et møde i undervisningsministeriet med *Jørgen Jørgensen* og nogle af hans embedsmænd. Vore planer og finansieringsmuligheder blev drøftet med stor velvilje, og der blev givet os udsigt til godkendelse af skolebyggeriet, når boligministeriet havde fået vort andragende derom. Til boligbyggeri skulle der ikke særlig igangsætningstilladelse. Dette forhold ændrede vore planer, for så vidt vi havde regnet med at kunne bygge den nye skolefløj først. Nu måtte vi efter ministeriets og arkitekternes ønske snarest gå i gang med den nye forstanderbolig, mens vi ventede på tilladelse til det øvrige byggeri. Så kunne vi også flytte ud af vor nuværende fløj tids nok til, at ombygningen af den kunne ske sideløbende med opførelsen af den nye skolefløj, som den skal hænge sammen med.

Adskillige enkeltheder i det samlede projekt måtte imidlertid gennemarbejdes, før iværksættelsen af en del af det kunne påbegyndes. Først den 6. juni kunne arkitekterne *Aksel Skov* og *Bent Meyer* mødes med håndværkerne og skolens forretningsudvalg og fremlægge de endelige detalj-

Rejsegilde

tegninger og arbejdsbeskrivelsen til 1. etape, forstanderboligen. Den 28. juni begyndte gravemaskinen sit arbejde på det sted, hvor det gamle tørveskur fra krigens tid havde ligget. Det var revet ned i april af nogle af vore vinter elever, som også hjalp os med andet oprydningsarbejde på den kommende byggeplads. Den 30. august kunne murerne lægge de første sten. Rejsegildet holdt vi den 12. oktober, bare med en øl til mands og nogle korte taler. Det egentlige rejsegilde skal vente, til skolebygningen er så vidt. Gamle tømrermester *Ejnar Jørgensen* fortalte, at hans far havde været med til som murer at bygge alt »det røde« på skolen for *Poul Hansen*, selv havde han i sin

Arkitekt Aksel Skov

levetid gået og syslet med alt »det brogede« inde i skolen for *Uffe Grosen*, nu glædede han sig af hele sit gamle højskolehjerte over, at hans søn kunne være med til at bygge alt »det gule«, der nu skal føjes til. Det blev til et ekstra hurra.

Nu er forstanderboligen under tag og ved at blive finpudset indvendig. Den 8. september, Grundtvigs fødselsdag, kom byggetilladelsen til skolebyggeriet. I en stor udgravning står nu hele kældersoklen til den nye skolefløj færdigstøbt. Dens mure vil I kunne se til næste elevmøde. For at give plads til den er »enkesædet« og udbygningen med vort sovekammer m. m. revet ned. Desuden har vi omend med nogen vemod måttet fælde linden i gården. Den gjorde efterhånden både elevværelser og skolestuer mod gården så mørke, at det var blevet nødvendigt. Og hvor

Tømremestrene Ejnar og Helge Jørgensen

har det lysnet i den gamle skolegård. Den er blevet meget større, og bygningerne er ligefrem vokset derved. »Lindeballet« opgiver vi dog ikke. Vi har en smuk lind til.

Den gamle indkørsel og »enkesædet«

Lindens rod var tung at få op

Indvendig er der også sket store ting. Den gamle fyringscentral i hullet under forhallen er blevet erstattet af en ny og større i kælderhvelvingerne under foredragssalen. Natten mellem 20. og 21. november arbejdede seks smede uafbrudt med at skære de gamle rørsystemer over og forbinde hele skolens centralvarmenet med den største af to nye kedler. Når hele anlægget er færdigt, kommer fire kedler til at stå let tilgængeligt på række derinde, foruden de to til skolens bygninger, køkkenets særlige kedel og en af de gamle koks-kedler til brænding af affald og som reservekedel. Det hele rum kan derefter holdes rent og pynteligt, hvad et fyrrum jo ikke før kunne være. En ny to-rørs skorsten er fra kælderen bag bryggerset ført op

Byggepladsen til den nye skolefløj er ryddet

gennem »Skatkammeret« og de overliggende elevværelser.

I 1962 vil det for alvor komme til at gå løs med alle dele af den samlede plan. Jeg glæder mig til at vise alle, der kommer hertil, hvordan vi får gjort det gamle bedre og føjer godt nyt til. Velkommen, når I kan. I hvert fald til elevmødet.

Og så skal alle I mange gamle elever, ældre som yngre, der har villet give jeres bidrag til skolens byggefond, have en hjertelig tak også her i årsskriftet, såvel fra den samlede styrelse som fra os, der sammen med den i det daglige arbejde forvalter Vallekildes opgave under nutidens vilkår. Tak! Uden dette byggefond kunne vi ikke have magtet den gennemgribende fornyelse, som skolens lokaleforhold trængte til. Vil nogen være med endnu, tager vi imod ethvert bidrag. Vi har i denne sag oplevet, at de mange bække små gør den store å.

Alle, der bor og arbejder her ved skolen, sender jer de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nyt år. Der

skete meget i det forsvundne år, som kan kalde på vor taknemmelighed, og vi møder det nye år med stærke håb for den danske folkehøjskoles fremtidsopgaver i vort folk og måske videre ud.

Vi beder jer alle modtage en hjertelig jule- og nytårshilsen fra vores lille familie.

*Elise og Thorbjørn Larsen, Annette, Karsten, Ingrid,
Gudrun, Bodil og Jørgen Jessen.*

Fra Vallekilde-kredsene

I årets løb har der været afholdt møder i alle Vallekilde-kredse. Tilslutningen til møderne har alle steder, måske med en enkelt undtagelse, været god. I Odense var der endda flere end nogen-sinde. Kredsudvalgene gør allevegne det nødvendige forarbejde til møderne. Vi kommer bare. Det er en god ordning, og vi siger hjertens tak til alle udvalgsmedlemmer for deres hjælp ved disse møder — og nogle koner, der også på dette felt er deres mænds medhjælp. Vi glæder os hver gang til de mange gensyn. En meget stor part af mødedeltagerne er sikre fra år til år, uanset hvem der kommer fra Vallekilde. Ældst iblandt dem er nok *Lars Dal* fra Øster Brønderslev, der var elev 1893—94, Ernst Triers sidste vinter. Hans trofasthed mod Hjørring-møderne må jeg have lov at nævne som et eksempel af de mange. Jo mere vort folk i de kommende år bliver stillet på prøve, des mere vil gamle højskoleelevers fortsatte samling om, hvad højskolen står for, kunne styrke mod og vilje hos den enkelte til at løse fremtidens opgaver. Vi glæder os til næste års Vallekilde-møder.

I mødelisten nedenfor er for hvert kredsmøde de to talere herfra nævnt først. Under de enkelte kredse nævnes tillige, hvem der leder kredsudvalgenes arbejde. Flytter man til en ny egn, kan man da se, *hvem man skal henvende sig til for at få tilsendt meddelelse om næste møde*. Udvalgsformændene får løbende tilsendt navnelister for hvert nyt elevhold og sender besked om møde til dem, der har bopæl inden for deres kredsområde. Elever fra tiden efter november 1944, som har skiftet adresse, siden de forlod skolen, og alle elever fra sommeren 1944 eller tidligere må, hvis de ikke allerede har gjort det, henvende sig til nærmeste kredsformand, såfremt de ønsker at modtage underretning om kommende elevmøder i deres landsdel. Mellem de enkelte jyske kredses områder kan der dog ikke drages bestemte grænser, så man i tvivlstilfælde selv må råde for, hvor man lettest kan finde hen.

Mødelisten er som i fjor ordnet således, at de enkelte kredse er nævnt i den rækkefølge, hvori de afholder deres møder.

Sjællandskredsen

Formand: Valborg Pedersen, Borgervænget 74¹, tv., København Ø.

Mødedag: tirsdag først i februar.

Møde 1961: tirsdag 31. januar, Københavns Højskolehjem, Forhåbningsholms Allé 20, aften, ved Uffe Grosen, Erik Knudsen, Grete og Kr. Killemose, Bodil og Jørgen Jessen, Aase Petersen, Ane Margrethe Steffensen, Anna Mandøe, Frederik Christensen og Henry Hansen.

Møde 1962: tirsdag 6. februar i Københavns Højskolehjem.

Fynskredsen

Formand: gartner Frede Kjær Larsen, Grønnegyden, Stige Fyn.

Mødedag: anden lørdag i september hvert andet år.

Møde 1961: lørdag 9. september, Odense Højskolehjem, eftermiddag, ved Uffe Grosen, Niels Mandøe, Bodil og Jørgen Jessen, Kr. Killemose, Aase Petersen og Ane Margrethe Steffensen.

Nyvalg: Sigurd Pedersen (1958—59), Labølle, Gamby.

Møde 1962: intet.

Sønderjyllandskredsen

Formand: gårdejer Henning Stein, Store Åved, Løgumkloster.

Mødedag: onsdag omkring 1. oktober, skiftende mellem øst- og vestlandet.

Møde 1961: onsdag 4. oktober, Folkehjem, Åbenrå, eftermiddag, ved Jørgen Jessen, Kr. Killemose, Bodil Jessen, Aase Petersen, Anna og Niels Mandøe.

Møde 1962: onsdag 3. oktober på vestlandet.

Vestjyllandskredsen

Vardekredsens formand: overlærer Evald Larsen, Elmeallé 1, Varde.

Skjernkredsens formand: gårdejer Arne Rode, »Masgård«, Kibæk.

Mødedag: torsdag omkring 1. oktober, skiftevis i Varde og Skjern.

Møde 1961: torsdag 5. oktober, Hotel Skjern, aften, ved Erik Knudsen, Jørgen Jessen, Bodil Jessen, Aase Petersen, Birthe og Frederik Christensen.

Møde 1962: torsdag 4. oktober i Varde.

Midtjyllandskredsen

Formand: statshusmand Anders Kærsgaard, Intrup, Lyby.

Mødedag: første fredag i oktober.

Møde 1961: fredag 6. oktober, Logen i Nørreallé, Skive, aften, ved Uffe Grosen, Jørgen Jessen, Kr. Killelose, Bodil Jessen, Erik Knudsen og Aase Petersen.

Møde 1962: fredag 5. oktober i Skive.

Nordjyllandskredsen

Formand: gårdejer Olav Libak Hansen, Ny Agdrup, Tårs.

Mødedag: første lørdag i oktober.

Møde 1961: lørdag 7. oktober, Hjørring Højskolehjem, eftermiddag, ved Uffe Grosen, Frederik Christensen, Bodil og Jørgen Jessen og Aase Petersen.

Møde 1962: lørdag 6. oktober i Hjørring.

Østjyllandskredsen

Formand: forstander Tage Dybkjær, Egå Efterskole, Hjortshøj.

Mødedag: søndag omkring 1. oktober.

Møde 1961: søndag 8. oktober, Egå Efterskole, eftermiddag, ved Uffe Grosen, Jørgen Jessen, Bodil Jessen og Aase Petersen.

Møde 1962: søndag 30. september i Egå.

Så snart de enkelte kredsudvalg har truffet aftale om møde-lokale for 1962, vil jeg gerne have besked derom og ligeledes, hvis der er særlige ønsker om talere, navnlig blandt dem, der ikke mere arbejder ved skolen.

Hvem, der kunne tænke sig at have nogen herfra til overnatning efter et møde, må i god tid sende bud derom til kredsformanden.

Med tak for årets Vallekilde-møder!

Jørgen Jessen.

Fra Landselevforeningen og Højskolernes Sekretariat

Inden for det sidste år har Landsforeningen haft en livlig kontakt med adskillige elevkredse i anledning af indsamlingen til *Knud Rasmussens Højskole i Holsteinsborg*. Vi siger tak til de mange, der har bidraget, og selvom beløbet, målt i forhold til andre indsamlinger, er beskedent, håber vi alligevel, at pengene kan medvirke til at skabe den bedst mulige ramme for den grønlandske folkehøjskole.

I 1956 afgav Ministeriet for Grønland en betænkning om denne skoles rejsning, og det siges heri bl. a.:

»Det vil i den kommende årrække, hvor det grønlandske samfund med stigende kraft vil mærke følgerne af den stærkt tekniske og sociale udvikling, være den grønlandske højskoles opgave at bevare og udvikle de kulturelle traditioner, hvori det grønlandske folk har erkendt sig selv og sin egenart, herunder den gamle husflids- og folkekunst med dens sans for former og farver.«

Indsamlingens endelige resultat, godt 26.000 kr., er ubeskåret sendt til højskolens bestyrelse med anmodning om, at man ved pengenes anvendelse vil tage hensyn til, at indsamlingen først og fremmest blev sat i værk med henblik på inventaret til husflidslokalet.

Til juli næste år regner man med at kunne indvie højskolen, som kommer til at koste ca. 2,1 mill. kr. Der bliver plads til 20-30 elever på skolens seks måneders vinterkursus med normal højskolevirksomhed. Den øvrige del af året er det tanken, at der skal afholdes forskellige kurser, bl. a. i ungdomsarbejde.

I nu næsten 10 år har *Informationskontoret* modtaget besøg fra hele verden af mennesker, der kommer til Danmark for at studere den danske folkehøjskole og anden voksenoplysning. Dette arbejde er i de senere år vokset ganske enormt, først og fremmest på grund af det stigende antal besøg fra U-landene, men også besøgende fra Europa og USA bliver talrigere. Den imødekommen-

hed, højskolernes folk viser både dette arbejde og mangfoldige enkeltpersoner og andre institutioner, er af uvurderlig betydning. Når så mange bagefter udtrykker deres glæde og taknemmelighed over, hvordan de er blevet hjulpet, skyldes det den venlige holdning, som de pågældende er blevet modtaget med rundt om i landet på højskolerne. Tak, fordi man gør dette arbejde lettere for os, og tak, fordi man vil medvirke til, at stipendiater, gæster osv. virkelig får et indblik i den danske folkehøjskole.

Højskolernes *korte kursus* bliver af en del betragtet som vores væsentligste opgave, hvad vi ikke selv synes, det er. På den anden side er det et opmuntrende arbejde, fordi så mange, der for første gang tager ud på et 14-dages kursus, siden vender tilbage her og fortæller, hvilken oplevelse det har været for dem. Vi oplevede det ved det årlige møde for feriekursister i oktober, hvor vi som sædvanlig var over 400 mennesker. Der er ingen tvivl om, at disse 14-dages kursus giver højskolerne mulighed for at komme i kontakt med nye kredse, og at de kommende års højskoleelever ikke mindst vil komme herfra.

Jeg forlader nu Højskolernes Sekretariat for at tiltræde en stilling ved Den sociale Skole i Århus. Det har været nogle interessante og indholdsrige år, som jeg er glad for at have fået lov til at tilbringe i Vartov. Personligt siger jeg tak for et loyalt og fordomsfrit samarbejde. Sekretariatet skal også være et loyalt organ, men det er ikke mere et grønt foretagende, børneskoene er forlængst trådt til, og arbejdet og mange opgaver har fundet deres form, efter min opfattelse heldigvis i en form så smidig, at der er plads for nye tanker og nye opgaver. Højskolernes Sekretariat har gode muligheder for at være med til at løse de opgaver, som vil melde sig for folkehøjskolen.

Højskolernes Sekretariat, Vartov, København K.

Alfred Dam.

Indbydelse fra kibbutz Kfar Szold i Israel

Kfar Szold er et kollektivt landbrug, en såkaldt kibbutz, i det nordlige Galilæa i Israel. Jeg har opholdt mig der nogen måneder i sommer og har en invitation med hjem derfra til unge danskere.

Kibbutzen mangler arbejdskraft i et par måneder i eftersommeren hvert år, da man samtidig er meget interesseret i at få forbindelse med og kendskab til folk fra andre lande, spurgte man mig i kibbutzen, om jeg troede, at det ville være af interesse for nogen unge danskere at komme til Israel på et par måneders ophold med vekslen af ferie og lettere arbejde. Det skulle så være nogle sunde og åbne unge, der var interesserede i at møde nyt, så arrangementet kunne blive til gensidig gavn.

Jeg lovede at være kontaktperson her i starten mellem kibbutzen og unge danskere specielt fra højskoler, ungdomsforeninger m. m. for at se, om der er interesse for et sådant arrangement, — synes interessen at være til stede, vil man fra kibbutzen realisere planen.

Det var tanken, at en gruppe på ca. 30 unge skulle komme og hjælpe med æblehøsten fra sidst i august til sidst i oktober 1962. Rejsen skulle deltagerne selv betale, eventuelt med et mindre tilskud fra kibbutzen; kan vi arrangere en fornuftig grupperejse, måske med charterfly, vil rejsen tur-retur ikke overstige 900 kr. Dette kan praktisk talt blive eneste udgift, for man får ganske vist ikke løn i en kibbutz, men man får alt, hvad der er brug for, naturligvis bolig og fuld kost, dertil tøj, cigaretter, chokolade, frimærker, toiletsager osv., der er slet ikke mulighed for at bruge penge. I en kibbutz yder man efter evne og nyder efter behov. — Man skulle så arbejde 6 til 8 timer daglig i seks af ugens dage i ca. seks uger, fortrinsvis med æbleplukning. Det foregår meget frit og går ganske fornøjeligt til. Ind imellem og efter arbejdstid vil der blive holdt foredrag og diskussionstimer om Israel, om kibbutzen, kibbutzforhold, og hvad der ellers måtte interessere. Desuden vil kibbutzen give deltagerne udflugter rundt i landet til Nazareth, Genezareth-søen og andre steder, ligesom der vil blive rig lejlighed til selv at foretage småture, og sidst under opholdet

vil der blive en større fællestur til Tel Aviv, Jerusalem, Det døde Hav og måske gennem Negev-ørkenen helt til Eilat ved Det røde Hav.

Det er slet ikke nogen forudsætning at kunne noget fremmed sprog, der er 6—7 i kibbutzen, der taler dansk og svensk, det vil naturligvis blive anvendt i arbejdet, i timerne og på turene, og ellers kan man tale med de fleste mennesker i landet på engelsk eller tysk. Man vil meget hurtigt blive optaget i hjemmene i kibbutzen og glide helt ind i dens daglige liv. Jeg kan af egen erfaring garantere, at opholdet ikke vil komme til at virke som en arbejdslejr, men man vil føle sig som på besøg hos én stor familie.

Interesserede bedes sende mig et par ord i løbet af november-december, naturligvis i denne omgang helt uden forbindende, blot for at jeg helst inden nytår kan give besked til Kfar Szold, om der er interesse for sagen. I så fald vil en repræsentant fra kibbutzen komme hertil i marts-april og holde foredrag, vise billeder fra Israel og træffe nærmere aftale med de interesserede.

Da tidsrummet jo er belejligt for mange højskolelærere, har jeg tænkt mig muligheden af, at en af disse, der ønsker at deltage, om han har lyst, tog sig af programmet i dets videre faser. Jeg skal bare give bolden op og formidle den første kontakt mellem kibbutzen og interesserede. Ud fra mine egne erfaringer fra sommerens ophold i Israel kan jeg på det kraftigste anbefale denne tur, ikke mindst er kibbutzen en overordentlig interessant samfundsorden at stifte bekendtskab med, og man vil her som ude i landet få mange gode og spændende oplevelser.

Jeg er til tjeneste med flere oplysninger til interesserede:

Arne Piel Christensen, Kollegiet, Vartov, København K.

— og det samme er man på kibbutzen:

Kfar Szold, Doar na Hagallil Haeljon, ISRAEL.

Eleveholdene 1950-51 og 1951

Kære gamle elever! De følgende oplysninger har jeg kun kunnet bringe ved jeres hjælp. Tak for denne hjælp, og tak for mange gode breve, som ledsagede jeres oplysninger på spørgeskemaet. Af pladsmangel må oplysningerne her være noget kortfattede; men jeg håber, at meddelelserne alligevel vil blive læst med interesse.

Vil I alle modtage en hjertelig hilsen fra

Anna og Uffe Grosen.

Vinterholdet 1950—51

Forkortelser:

Folkehøjskole	hsk.
Husmandsskole	hmsk.
Landbrugsskole	lbsk.
Seminarium	sem.

Hvor den nugældende adresse er anderledes end for 10 år siden, står den sidst.

Holger B. Andersen, Ilbjerg, Roslev. Forskell. pladser, gift 1954 m. Jytte Dahlstrup, bestyrer morbroderens (direktør) gård på 85 tdr. ld., har ledet gymn. 6 år, deltaget i ungdomsarb. Jebjerggård, Langå.

Jens Ladegård Andersen, Møllersminde, Taulov. Et års dag-handelsskole, 1½ år i USA på udveksling, ugift, arbejder i korn- og foderstofforretn. (familieaktieselskab), har deltaget noget i folkeligt arb.

Knud Andersen, Askov Møllegård, Bøgesø. Har arbejdet hjemme og ude, gift 1953 m. Dagny Christiansen, havde indtil 1958 hendes hjem i forpagtn., købte 1958 min fødegård, har deltaget i foreningsliv, især amatørspil. Askov Møllegård, Snesere.

Poul Lindekilde Andersen, Frankfri, Fangel. Militærtj., forskell. pl., Ladelund lbsk. 1955—57, Fjordvang lbsk. kontrolkursus okt. 1960, assisteret ved svinefodring i Herningegnens kontrolf., ugift,

- har ledet gymn. to vintre, deltaget i forkeligt arb. Brændgård, Herning.
- Christian Andersen, Lille Nustrup, Sdrj. Militærtj., forskell. pl. som karl og bestyrer, gift 1958 m. Else Marie Aagaard, har gård på 32 tdr. ld. i Gabøl, har ledet gymn. flere år, i bestyrelsen for Nustrup ungdomsf. og Sønderjysk idrætsf. Haderslev amt. Gabøl, Sdrj.
- Karl August Arndt, Favervrå, Christiansfeld. Forskell. pl., Langelands lbsk. 1953—54, gift 1955 m. Karen Ørregård, er ejer af Dalsgård, 31 tdr. ld., har siden højskoleopholdet deltaget i gymn., 4 år formand f. gymn.-forening. Dalsgård, Lind, Herning.
- Martin Blaabjerg, Karby, Mors. Forskell. pl., gift 1956 m. Birtha Agnete Villadsen, har deltaget i folkeligt arb., overtaget husmandsbr. i Ø. Hvidbjerg. Redsted, Mors.
- Thorkild Bonde, Ulslev, Sdr. Ørslev. Forskell. pl., Sydsjællands lbsk., formand f. gymn.- og ungd.f., gift m. Kirsten Pedersen, bestyrer af forældres gård.
- Poul Søren Brogård, Fensten, Ørting.
- Kjeld Carstensen, Bakkebølle, Nyråd.
- Knud Chr. Christensen, Hasmark, Otterup.
- Vagner Thorø Christensen, Sønderby, Grindsted. Lægård lbsk., derefter fodermester, rejser i Norge og Tyskland, ugift, men indgår ægteskab i år, overtog forældres ejend. 1959, har været i bestyrelsen for ungdomsf., særlig interesseret i amatørteater.
- Leif Christiansen, Debel, Outrup. Død.
- Poul Dinesen, Egby, Glostrup. Har arb. i gartneri 1 år i St. Albans nær London, havde selvstændig lillebilforretn. 2 år, agter at indgå ægteskab i år, arb. nu på Kolbes tapetfabrik, har købt hus m. 1½ td. ld. have og huse til ca. 1000 høns, har deltaget i VUs arb., i styrelsen flere år. Birkely, Egbydalsvej 20, Egby, Glostrup.
- Ejner Frandsen, Hvirgel, Vinding, Sørvad.
- Ole Frederiksen, Vielsted, Nyrup.
- Hans N. Fuglsbjerg, Velgårde, Nr. Snede. Fri lærerudd., gift m. Bente Dalgård Madsen, lærer v. Gudenådalens ungdsk. 5½ år, siden 1960 v. Hammerum fri- og eftersk., Hammerum.
- Willy Greisen, Skyttemarksg., Spjellerup, Fakse. Forskell. pl., militærtj., Island 1½ år, Langelands lbsk., forskell. pl. igen, rejst meget i fl. lande, ugift, hjælper nu hjemme.
- Gustav Griehsel, Watenstedt, Fl. tg. 1 c, Braunschweig, Tyskland.

- Anton Th. Gustavussen, Engedal, Sejling, Skægekær. Forskell. pl., Sörängens hsk., Silkeborg sem., gift m. Maj Britt Gustafsson fra Sverige, har ledet børne- og mandsgymn., deltaget i folkeligt arb., nu lærer v. M. Mørks skole, Hillerød. Horsevænget 48², Hillerød.
- Egon Børge Hansen, Osmosegård, Lejre. Sommeren 1951 på hjælpearb. i Midtfinland under Mellempfolkeligt Samvirke, Korinth lbsk. 1953—54, militærtj., siden medarbejder hjemme, ugift, deltager i VUs arb., har ledet studiekreds, medlem af det lokale landbrugsfaglige udvalg, fra 1958 dets formand, medlem a. s. organisations konkurrenceudvalg for Roskilde amt og repræsentant i det sjæll. fællesudvalg, gruppefører i hjemmeværnet.
- Hans Peter Hansen, Ørndrup, Karby, Mors. Pl. v. landbr., Krabbesholm hsk.s forberedelseskl., Ollerup: Den frie lærersk. 4 år, gift m. Anne-Marie Graae Rasmussen, har deltaget i gymn., lærer v. Fangel friskole, Bellinge.
- Jens Frydenvang Hansen, Egsmarken, Ringe. Tune lbsk. 1952—53, forskell. pl., gift 1956 m. Kirsten Lundgård, overtog 1958 ejend. 18 tdr. ld. Røgind, Ringkøbing.
- Johannes Hansen. Bukkerup, Tølløse. Militærtj., derefter medhj. hjemme, købte 1959 nabogård på 26 tdr. ld., har deltaget i landbrugsfagligt, folkeligt og VUs arbejde.
- Mogens Zieger Hansen, Tåderup, Skellebjerg. Gift m. Edly Hansen, har hønseri. Bromme, Munke-Bjergby.
- Tage Sterndorff Hansen, Højrup, Taulov.
- Jørgen Hauge, Ildved, Jelling. Gift m. Jøsga Bennedsen, har landejend., 16 tdr. ld. Engelsholm, Bredsten.
- Arne Hemmingsen, Bakkegård, Overvindinge, Klarskov.
- Erik Henneberg, Kvong, Tistrup.
- Svend Aage Henriksen, Tuen, Tversted. Forskell. pl., gift 1957 m. Gerda Pedersen, købte s. å. gården Vestenskov, 82 ha, har deltaget i foreningsarb. Vestenskov, Østervrå, Vrå.
- Henry Høgh, Rønslunde, Ejstrupholm. Forskell. pl., militærtj., Asmildkloster lbsk. 1955—56, gift 1956 m. Astrid Jensen, overtog s. å. sødegården, har deltaget i folkeligt arb.
- Kresten Isager, Siim, Ry. Hjælpearb. i Finland sommeren 1951, militærtj., Tune lbsk. 9 mdr., foderm., gift 1954 m. Grethe Rasmussen, har siden været medarb. på større bondeg., men overtog 1960 Grethes hjem, 15 tdr. ld. Ryeshus, Snæslev.
- Ejvind Jensen, Lisbjerg Mark, Århus. Forskell. pl., Ladelund lbsk. 1953—54, gift 1958, ejer gård på 25 tdr. ld., har deltaget i gymn. og foreningsarb. Krondalgård, Nr. Snede.

- Hans Jørgen Jensen, Bakkebølle, Nyråd. Forskell. pl., militærtj., Ladelund lbsk., deltaget i gymn., med til lingiaden i Helsingfors 1952, ledet drengehold, gift 1956 m. Käthe Fockman Jensen, forpagter i Rosnæs 1957—60, siden 1960 forpagter af 180 tdr. ld. stor gård på Møen, 100 tdr. ld. ager, resten skov, eng og lyng. Hovedskovgård, Stege.
- Jens Kristian Jensen, Hjerm. Forskell. pl., Asmildkloster lbsk. 1957—58, gift 1959 m. Elly Pedersen, har ejendom på 15 tdr. ld. i Vestsalling, har ledet gymn. 5 vintre, deltaget i ungdf.s arb. Ejstrup, Spøttrup.
- Jens Verner Jensen, Skonager, Næsbjerg. Medhjælper hjemme, gift 1958 m. Nanna Christensen, driver sammen med forældrene fødegården.
- Karl Jensen, Ørndrup Mark, Karby, Mors. Forskell. pl., Sydsjællands lbsk. 1955—56, derefter fodermester ved skolens landbr., gift 1957 m. Anna Rasmussen, forpagtede s. å. 32 tdr. ld. stor gård, har deltaget i Unge landmænds arb. Krageborggård, Hyllede, Fakse.
- Kresten Jensen, Stubberupgård, Skørping.
- Kristian Jensen, Torp, Karby, Mors.
- Ole Johannes Jensen, Poulsker, Pedersker.
- Svend Ove Jensen, Barrit Mark, Barrit. Pl. v. landbr., militærtj., medarbejder hjemme, har maskinst., ugift, har været i styrelsen f. gymn., ledet gymn. 4 vintre, ledet boldspil.
- Vagn Bech Jensen, Toftebjerg, Samsø. Lbsk, gift 1958 m. Irene Fenger, overtog s. å. mindre ejend., driver denne, men hjælper også på forældres gård.
- Svend Erik Jensen, Gylling.
- Svend Åge Jensen, Teglvang, Hornslet. Forskell. pl., gift 1955 m. Rigmor Jensen, fodermester, ivrig håndboldspiller, har deltaget i flere landsstævner. Ny Brorholt, Hvorupgård.
- Søren Kjeld Jensen, Kappelhøj, Frederiksværk. Forskell. pl., militærtj. 2 år, Kærhave lbsk. 1955—56, flere kursus på den liberale skole Breidablik, gift 1959 m. Elisabeth Jensen, købte s. å. 32 tdr. ld. stor gård i Alme, har deltaget i aftenhøjskole og studiekredse 7 år, formand f. VU i Frederiksværk 4 år, amtsformand f. VU og medlem af VUs landsstyrelse 3 år, i styrelsen f. Venstre i Frederiksborg kreds, formand f. den lokale venstref., medl. af amtets ungdomsnævn m. m. Stubbelandsgård, Alme, Græsted.
- Vagn Ove Jensen, Toftebjerggård, Sandved. Forskell. pl., Askov hsk., Ladelund lbsk. 9 mdr., USA 1957—foråret 1961, de sidste

- 3 år repræsentant f. californisk frøfirma, bl. a. i Mexico og Japan, ugift, nu hjemme.
- Viggo Jensen, Gammelsminde, Karleby. USA 18 mdr., Ladelund lbsk. 9 mdr., forskell. pl., gift 1957 m. Rigi Buch Jensen, har fødegården, har deltaget i gymn.
- Niels Jepsen, Lem, Brodal. Forskell. pl., gift 1955 m. Birthe Sørensen, ejer nu svigerforældres gård. Kjeldbjerg, Skive.
- Orla Bonde Jespersen, Refsbækgård, Hadsund.
- Carl Peter Jørgensen, Faurholm, Holmstrup.
- Werner Knudsen, Vong Bramminge.
- Bent Kristensen, Hjortlund, Gredstedbro.
- Jens Kristensen, Hindborg, Hem, Salling. Forskell. pl., Ladelund lbsk. 9 mdr., i USA 2 år, gift 1958 m. Inga Møller, har overtaget egen gård, har deltaget i ungdomsarbejdet. Guust, Balling, Salling.
- Jens Andreas Kristensen, Hover, Muldbjerg. Forskell. pl., ét år i Norge, Borris lbsk. 6 mdr., 3 mdrs. rejse i flere europæiske lande, ugift, har 1956 oprettet statshusmandsbr. på 30 tdr. ld., deltager i folkeligt arb. Hovergård, Spjald.
- Karl Galsgård Kristensen, Vesttarp, Velling. Fodermester, militærtj., gift 1953 m. Inger Margr. Andersen, overtog s. å. fødegård, 22 tdr. ld., har flere år ledet gymn.
- Olav Kristensen, Mygdal, Hjørring. Forskell. pl., 1½ år kontrolassistent, militærtj., hmsk. 5 mdr., lbsk. 6 mdr., gift 1959 m. Vita Pedersen, overtog s. å. gård på 23 ha., har deltaget i gymn.- og ungd.f.s arbejde, ledet gymn. 5—6 år. Lille Grindsted, Brønderslev.
- Niels Aage Kristiansen, Børglum, Vrå. Forskell. pl. bl. a. som bestyrer, Malling lbsk. 1955—56, gift 1957 m. Rigmor Jensen, overtaget gård, 27 ha, har deltaget i gymn. og landbrugsfagligt arb. Brønsdal, Vejby, Vrå.
- Niels Ladefoged, Mou. Asmildkloster lbsk. 1953/54, ugift, overtog 1958 fødehjemmet, 18 tdr. ld., har deltaget i gymn.
- Asger Larsen, Rønneby, Jels. Forskell. pl., Hammerum lbsk. 1954—55, købte 1955 ejendom i København, gift s. å. m. Ruth Børresen (elev 1953), måtte 1959 sælge ejendommen af helbredsgrunde, Ladelund lbsk. 3 mdr., derefter optaget på landbohøjskolen, håber at afslutte med eksa. maj 1962, har deltaget i folkeligt arb. Borrisvej 13, Hvilovre.
- Asger Larsen, Elmegård, Højrup. Forskell. pl., Askov hsk. 1954—55, foderm. i Norge sommeren 1955, nogle år medhjælper hjemme, lærereksamen (Vordingborg sem.) 1961, ugift, lærer på

- skolehjem for drenge, har deltaget i folkeligt arb. Kongsdal, Kongevejen 1, Fredensborg.
- Gilbert F. Larsen, Røddinge, Stege.
- Gunnar Larsen, Grønnegyden, Søhus. Arbejdet i gartneri i USA 1 år, i Frankrig 8 mdr., ugift, købte frugtplantage, byggede beboelse og lager 1959, lidt deltagelse i folkeligt arb. Nældebakken, Grønnegyden, Stege.
- Jørgen Larsen, Grønnegyden. Søhus. Har arbejdet 1 år i Seattle, USA, gift 1953 m. Aase Vichmann, har i flere år været formand i faders gartneri, overtog 1959 eget blomstergartneri, deltog i USA i den danske forenings arb., var medlem af kirkekoret i den danske kirke. Trekanten, Lumby, Beldringe.
- Knud Th. Larsen, Lumbjergevej, Ringe. Årslev forsøgsg., hjemme, militærtj., Asmildkloster lbsk. 1954—55, kontrolass.-udd., siden 1956 kontrolass. og driver lidt kreaturhandel, gift 1956 m. sygeplejerske, har rejst i udlandet. Guldbjerg.
- Lynge Lorentzen, Smedebæk, Ejstrupholm. Forskell. pl., bl. a. 1/2 år i Norge, de sidste 3 år arbejde ved dambrug, ugift.
- Svend Holger Lorentzen, Velgårde, Nr. Snede. Militærtj., har arbejdet ude og hjemme, efter faders død bestyrer af fødegård, til denne solgtes 1958, gift 1957 m. Maren Trabjerglund, ejer nu gård på 35 tdr. ld., har deltaget flittigt i folkeligt arb. Kejlstrup, Ejstrupholm.
- Regnar Lundgaard, Pedersminde, Okslund, Brørup. Forskell. pl., rejste 1953 til Canada, gift, adrs. ukendt.
- Hans Lystrup, Kindertofte, Frederikslund. Forskell. pl., Gråsten lbsk. 1954—55, gift 1958 m. Gerda Christensen, overtog s. å. ejendom, 14 tdr. ld., har minkfarm, har deltaget i idrætsf.s arb. Ørslevvester, Fjenneslev.
- Jens Meldgaard Madsen, Moseby central, Mejrup, Holstebro.
- John Henry Madsen, Stundsigt, Horne, Tistrup.
- Anton Mikkelsen, Uth. Horsens.
- Frede Mikkelsen, Ny Spøttrup, Salling. Lægård lbsk., fodermester, rejst i Schweiz, ugift, nu bestyrer af fødegård.
- Erik Balle Møller, Jebjerg, Langå.
- Knud Møller, Nitrupgård, Balling. Har arbejdet ude og hjemme, Ladelund lbsk. 1953—54, gift 1955 m. Ellen Bøgedal, overtog s. å. gård på 50 tdr. ld., deltager i folkeligt arb. Smedegård, Brøndum.
- Thorkild Møller, Erslev, Mors. Har rejst i Norge, Sverige, Tyskland og Holland, har to gange a 2 mdr. arbejdet på kunstgødningsfabrikken »Sustanum« i England, købte 1952 sammen m.

- broderen, Jens (elev 1954—55) ejend. på 16 tdr. ld., forpagtede sammen 1/4 1961 faders ejend. på 26 tdr. ld. med tilhørende kridtleje, udgraver moler for »Sustanum«, har 6 år været formand f. Erslev ungdoms- og gymn.-forening, nu kasserer f. Morsø hovedkreds og medl. af styrelsen f. VU på Mors. Kridtlejet, Erslev, Mors.
- Anton Nielsen, Tirslund, Holsted. Forskell. pl., gift 1953 m. Annelise Dahl Jakobsen (elev 1950), har eget landbr., har ledet gymn. Charles Nielsen, Lem.
- Frede Nielsen, Låstrup, Skals. Rødding hsk. 1954—55, Ladelund mejerisk. 1959—60, gift 1960 m. Stinne Thomsen, nu første-mejerist. Sdr. Rind, Rindsholm.
- Jørgen Nielsen, Korsgade 5, Tårs. Lbsk., landbrugskand. 1957, ugift, nu ansat ved landbohøjskolen. Kålundsgade 6² th., Kbh V. Svend Hilmer Nielsen, Føvling, Brædstrup.
- Søren Nielsen. Høkærrør, Skals. Forskell. pl., Rødding hsk. 1954—55, gift 1959 m. Edith Mortensen, overtog s. å. fødegården, har flere år været medl. af styrelsen f. gymn.-forening, to år formd.
- Thomas Tøttrup Nielsen, Sdr. Vrå, Vrå. Forskell. pl., militærtj., gift 1955 m. Annalise Sørensen, har ejend., 20 tdr. ld., med stort svine- og kyllingehold, har solgt en del byggegrunde, har ledet gymn. Nørgård, Nr. Bindslev, Bindslev.
- Villy Tranekær Nielsen, Lundager Vestergård, Sdr. Omme. Forskell. pl., Lægård lbsk., gift 1956 m. Kanna Grete Sørensen, har gård, 37 tdr. ld. Sandfelt, Brande.
- Kristian Nygaard, Hover, Muldbjerg. Forskell. pl., Lægård lbsk., rejse i Tyskland, gift 1953 m. Ruth Tromborg (elev 1952), overtog s. å. fødegård, 32 ha, deltager i folkeligt arb.
- Bent Olsen, Kildevang, Hørve. Forskell. pl., gift 1957 m. Britta Rudbæk Hansen, har overtaget fødegård og har maskinstation.
- Vagn Betak Olsen, Tåderup, Skellebjerg. Militærtj., forskell. pl., medarbejder i forældres landbr., ugift.
- Hans Arndt Olsen, Øllerupgård, Fodby.
- Jens Mejnert Olsen, Thorslunde, Tåstrup. Militærtj., har arbejdet hjemme og ude, Tune lbsk. 1952—53, gift 1953 m. Maren Toft (elev 1949), overtog s. å. ejend. på 8 ha, kører desuden mælkekur. Kastholm, Lejre.
- Tage Bøje Olsen, Flædemosegård, St. Heddinge. Militærtj. 1953—54, assistent v. statens redskabsprøver, Byggholm 1957, studierejser Tyskland og Frankrig 1958, arbejdet v. svensk storlandbr. 1959. ugift, nu driftsleder hjemme, leverer råvarer til Københavns salatfabrikker.

- Johannes Otzen, Strandboulev. 32, København Ø. Jan 1954 cand. theol., okt. 1954 hjælpepræst ved Kingos kirke, Kbhvn., marts 1957—juni 1958 studieophold i Cambridge og Strassbourg (kirkehistorie og religionsfilosofi), aug. 1958 hjælpepræst ved Stefanskirke, Kbhvn., fra jan. 1960 lægestuderende, ugift. Nr. Søgade 31 B, Kbhvn. K.
- Aage Pedersen, Uth, Horsens. Forskell. pl., Tune lbsk. 1953—54, deltog derfra i Tuborg-fondets studierejse for unge landmænd til Tyskland, Frankrig, Belgien og Holland, gift 1958 m. Rigmor Lundgaard Christensen, overtog s. å. forældres gård, har været i styrelsen for VU, Sønderjysk f. og foredragsf.
- Henry Vagn Pedersen, Dokkedal, Mou.
- Jørgen Ingemann Pedersen, Lønbjerg, Katinge, Roskilde.
- Hans Aage Petersen, Kirke Såby. Gift m. Christine Jokumsen, chauffør i kul og koks co., Haderslev. Landsenesvej 3, Haderslev.
- Lars J. A. Petersen, Vollerup, Kalundborg. Et år på Samsø, gør nu tjeneste som løjtnant v. 4. reg., Slagelse, gift 1954 m. Bodil Christensen. Garvergårdsvej 59, Slagelse.
- Peder Petersen, Stensgård, Skodborg J. Militærtj., forskell. pl., Gråsten lbsk., har de sidste 4 år været medarbejder hjemme, har lyst til selvst. landbr., men savner kone og penge. »Et vidunderligt tiår er forløbet siden Vallekilde-opholdet«, har deltaget ivrigt i idrætsf.s arbejde.
- Søren Peter Nørgård, Nyskovgård, Underup, Nim. Forskell. pl., Ladelund lbsk. 9 mdr. 1954—55, studierejse i Norge og Sverige 1956, gift 1957 m. Gudrun Laursen, på 6. år forsøgsassistent på Lundgården, Overlade, har flere vintre ledet karle- og drengegygn., har været medl. af styrelsen f. gymn.- og idrætsf. Lundgården, Overlade.
- Walther Raber, Sprendlingen, Kreis Bingen, Rheinhessen, St. Johannesstr. 3, Tyskland.
- Hans Rasmussen, Dambækgård, Enderslev, Hårlev. Sydsjællands lbsk. 1954—55, derefter bestyrer af moders gård, ejer den siden 1958, ugift, deltager i folkeligt arb.
- Poul Erik Rasmussen, Østervang, Kirke-Hyllinge. 8 mdrs. ophold i England 1951, militærtj., Tune lbsk. 1955—56, 8 mdrs. oph. i USA 1957, har 1/8 1961 købt 50 tdr. ld. stor gård i Kundby, indgår okt. 1961 ægteskab m. Ebba Boier Jensen, har været i styrelsen for VU og foredragsf. Kundby, Sandby.
- Poul Ingemann Rasmussen, Sanderum Mark, Holmstrup. Forskell. pl., Mallings lbsk. 1954—55, gift 1956 m. Tove Johansen, overtog

- s. å. 55 tdr. ld. stor gård i Holsted, har deltaget i ungd.s og gymn.f.s arbejde. Vestergård, Holsted.
- Hagbard Rindom, Lombæk, Lem. Forskell. pl., arbejder nu i korn- og foderstofforretn., ugift. Fredensvej 20, Korsør.
- Ove Røikjær, Barrit. Pl. ved landbr., ugift, har overtaget forældres gård, har været medlem af styrelsen for gymn.- og idrætsf. 6 år, 5 år formand. Aalmosegård, Barrit.
- Jens Peder Skipper, Ilbjerg, Roslev. Forskell. pl., Ladelund lbsk. 1952—53, gift 1953 m. Anne Lene Winther, overtaget gård, 25 tdr. ld., i Mjøl's, deltaget i ungd.f.s arbejde, ledet gymn., i styrelsen f. husmandsf., nu medlem af sogneråd. Mjøl's, Rødekro.
- Knud Skoubo Bæk, Sødning, Dalbyovre. Militærtj., lbsk., studeret landbr. i England og Sverige, foreksll. pl., ugift, nu forvalter og entreprenør, delt. i foreningsarb. Nørkærgård, Nebstrup, Hamdal.
- Tommy Skou, Brakker, Gravens.
- Hans Peter Skrydstrup, Tirslund, Holsted.
- Peder Stampe, Velling, Lem. Forskell. pl., et år i Norge, Lægård lbsk., gift 1958 m. Grete Jakobsen, overtog s. å. forældres gård, har været formand f. ungd.f. og har ledet gymn.
- Uwe Steen, Gurlettstr. 10, Husum, Sydslesvig. Gift 1954 m. Ilse Jensen, har nu købmandsforretn. Højgade 15, Flensborg.
- Søren Haislund Sørensen, Mejrup, Holstebro. Forskell. pl., Lægård lbsk. 1952—53, gift m. Metha Lundager (elev 1949), overtog s. å. gård i Sevel, solgte denne og købte 1959 gård i Mejrup. Lysbjerg, Mejrup, Holstebro.
- Verner Sørensen, V. Vedsted, Ribe. Landbrugsarb. i Holland, militærtj., Korinth lbsk. 9 mdr., overtog 1953 forældres gård, Torrebækgård.
- Henning Troelsen, V. Vedsted, Ribe. Forskell. pl., militærtj., Kjærgård lbsk. 1955—56, gift 1957 m. Agnes Pinborg, overtog s. å. statsbrug i Lundsmark, har flere vintre ledet gymn. Lundsmark, Roager.
- Jørgen Zachariassen, Bøgegård, Nybøl.
- Jens Zakarias, Mølgård, Vrå. Har arbejdet 2 år i Vallekilde, 1/2 år i England, 1 1/2 år i Canada, Malling lbsk. 1955—56, gift 1958 m. Grethe Ravn Christensen, f. t. medarbejder hos forældre, overtager i nær fremtid deres gård i forpagtn., har ledet drengegymn.
- Johannes Uggerhøj, Uggerby, Hjørring. Pl. i Vallekilde, gift m. Rigmor Nielsen, har overtaget fødegården, en gl. slægtsgård, har deltaget i folkeligt arb.
- Bertel Uhre, Agervig, Næsbjerg.

Sommerholdet 1951

Forkortelser:

Folkehøjskole	hsk.
Gymnastikhøjskole	ghsk.
Husholdningsskole	hhsk.
Håndarbejdsskole	hbsk.
Sygeplejehøjskole	splhsk.
Seminarium	sem.

Else Andersen, Serup, Lemming. Karup flyveplads' kantine 1 år, forskell. husl. pl., gift 1956 m. ingeniør Henning Isaksen. Ferretslev F.

Maria Svane Andersen, Granlund, Nr. Snede.

Ida Arhning, Fuglsang, Flintinge. Sörängen hsk. 1951—52, højere handelseksa. (Niels Brock) 1955, arbejdet 3 $\frac{1}{2}$ år som korrespondent, 1959 påbegyndt 3 $\frac{1}{2}$ -årig uddannelse til socialrådgiver. Frederiksberg Allé 68¹, Kbhvn. V.

Marie Bak. Rodskov, Løgten. Lærerindeudd. fra Silkeborg sem. 1956, gift 1957 m. lærer Jørgen Jakobsen, lærerinde i Silkeborg og Hammerum 1956—61, samler sig nu om husmoders gerning. Gjellerupvej, Hammerum.

Hilda Jensen Bay, St. Nørrelund, Ejstrupholm. Husl. udd., gift 1955 m. gdr. Børge Dahl Nielsen. Stubberup, Dybvadbro.

Anna Ruth Bentsen, Plejerup, Grevinge.

Inger Bertelsen, Ålbæk. Ekspeditrice i mælkeudsalg, senere i kolonial- og isenkramforretn. 1951—59, nu elev på Hjørring sem.

Sofie Bonde, Vålse, Nr. Alslev. Husl. arb. hjemme og ude, gift 1958 m. gdr. Jens Clausen Jensen. Højgård, Grænge.

Ingrid Brix, Støvring, Randers. Aarhus socialpædagogisk sem. 1951—53, lærerinde v. statens institut f. talelidende 1953—59, gift 1951 m. fritidshjemslærer Jens Haugård. Slåenvej 7, Aarhus.

Anne-Lise Christensen, Højmark, Fårdrup, Flakkebjerg. Husl. arb. hjemme og ude, gift 1953 m. landm. Helge Rasmussen, havde eget landbr., solgte dette 1961, H. R. er nu chauffør. Jellinghus, Skælskørvej 47, Frederiksberg, Sorø.

Bodil Christensen, Brændkjærgade 21, Kolding. Husl. pl. på drengehjem, gift 1952 m. Kristen Kristensen (elev 1946—47), har statshusmandsbrug. Kildevang, Grønbjerg.

Else Christensen, Refsvindinge. Gift 1951 m. Hans Rudbæk Olsen, har mindre landejendom med frilandsgartneri, har deltaget i gymn.

- Erna Christensen, Vestermarken, Varde. Husl. pl., gift 1952 m. gdr. Marius Ølgod (elev 1946—47), deltaget i folkeligt arb. Orten, Varde.
- Eva Christensen, Hjerting, Esbjerg.
- Inga Christensen, Gandrup, Arden. Husl. pl., gift 1954 m. grosserer O. C. Svendsen, der driver agentur og en gros forretn. Inga har selv chokoladeforretn. Nørregade 28, Brørup.
- Vita Kildegård Christensen, Kildevang, Hagested, Gislinge.
- Edith Christiansen, Bonderup, Nørager.
- Thora Christoffersen, Helenehøj, V. Åby. Husl. pl., derefter hjemme, gift 1954 m. Kaj Ludvigsen, overtog s. å. svigerforældrenes ejend. i Lundby, men købte 1960 gård i Herritslev. har deltaget i gymn. og folkeligt arb. Skovkærgård, Herritslev, Nysted.
- Edith Daather, Rishøj, Vind. Hul. pl., gift 1953 m. chauffør Aage Hansen. Gyvelvej 34, Holstebro.
- Kirsten K. Dahl, Odderup, Ådrum, Tarm. Gift 1954 m. Aksel Nørregård, Vemmenæs, Bjerrøby, Tåsinge.
- Møna Danielsen, Gøttrup, Fjerritslev. Husl. pl., gift 1956 m. gdr. Christian Andersen, deltager i folkeligt arb. Vestergård, Fandrup.
- Katharine Ebsen, Frørupskov, Flensborg. Husl. pl., Vollerup hhsk. 1953, gift m. Marius Weiland, boede efter giftermål 3 år i Gram, nu i barndomshjem.
- Inga Ejstrup, St. Ejstrup, Tornby.
- Lilly Eriksen, Kayerødgade 18. Ålborg. Husl. pl., 1951—53, sygemedhjælper 1953—54, gift 1954 m. lokomotivfyrbøder E. Sørensen. passer nu hjemmet, har deltaget i folkeligt aftenkursus. Blokhavn 23¹, Skovlunde.
- Ruth Eriksen, Holtum central, Grejsdal. Gift 1951 m. lærer Johs. Haugstrup, har ledet gymn. flere vintre, deltager i ungdomsmøder. Vestergade 15, Holsted.
- Gerda Fast, Hårmark, Pillemark.
- Inga Fast, Ask, Malling. Deltog 1951 sammen med fl. Vallekildelever i 10 dages tur til Hessen i Tyskland, oplevede møde m. europæisk ungdom, senere husl. pl., 1¹/₂ år kokkepige på Testrup splhsk., gift 1954 m. Gunnar Hansen, ejer mindre landejend., har i flere år ledet gymn. Astrup, Ballen, Malling.
- Gerda Fangel, Hørning.
- Jutta Frandsen, Hunderup Møllegård, Bramminge. Husl. pl., på kontor og i forretn., gift 1954 m. Søren Terkildsen (elev 1946—47), der fik lærereksa. 1955 (Jelling sem.), boede 1955—61 i Sædding v. Esbjerg, S.T. er nu lærer v. Spangsbjergskolen, har deltaget i folkeligt arb. Ingemanns Allé 70, Esbjerg.

- Marie Gaarde, Lundevej 1, Vejle. Husl. pl., 1951—54, Testrup splhsk. 1954, Nykøbing F. 1954—57, gift 1957 m. chauffør Mogens Poulsen, men arbejder som sygepl. på Centralsygehuset, Nykøbing F., har deltaget i gymn. og ungd. Hospitalsvej 31, Nykøbing F.
- Inge Gaarsmand, Dalbyover. Husl. pl., husmoderafløser 2 år, gift 1955 m. Alfred Mogensen, har ledet gymn. 1951—52. Amagerbrogade 124⁴ th., Kbh. S.
- Kirsten Gade, Mejlvang, Ølgod. Husl. pl., gift 1951 m. Søren Hansen (elev 1949—50), ejer gård 23 tdr. ld. Frøsig, Ølgod.
- Ellen Grotkjær, Væth, Langå. Husl. pl., to år i USA, gift 1957 m. Niels Christensen, ejer gård 60 tdr. ld., er medlem af lottekorps. Stangerum, Gerlev J.
- Asta Hansen, Knud, Fjelstrup, Sdrj. Kokkepige et år på engelsk gods, et år på Tommerup hsk., to år på aldersdomshj., forskell. pl. i Schweiz, gift m. gdr. Broder Petersen. Fritoft, Bøjskov, Christiansfeld.
- Birthe Margrethe Hansen, Fuglebjerglund, Fuglebjerg. Husl. pl., gift 1956 m. lagerarbejder Arne Kriedt Pedersen (FDB). Oxholmsvej 22², Vordingborg.
- Edith Hansen, Vesemose, Flemløse. Husl. pl., gift 1955 m. Hans Carl Jensen, har et statshusmandsbr. Hugget, Mejlskov.
- Ellen Hansen, Rosilde, Lamdrup. Husl. pl., gift 1951 m. Esben Koch, forpagtede min mors ejend., overtog den 1959, deltog 4—5 år i gymn., nu medl. af husmoderf., deltager i friskolens møder.
- Kirsten K. Hansen, Levetofte, Haslev. Husl. pl., ugift.
- Ruth Hansen, Landemærke, Værslev.
- Ella Haurum, Klank, Galten. Husl. pl., gift 1955 m. tidsstudietekniker Poul Olesen (Sabroes fabrik). Lisbjerg, Aarhus.
- Else Hillesborg, Værum, Randers. Havsten hshk., husl. pl., gift 1952 m. Bent Møller Balle, ejer gård. Væth, Langå.
- Roris Hjulgård, Låsby. Gift m. kontorist Egon Grønkjær Jensen. Kløvermarksvej 3, Viborg.
- Rigmor Holm, Dronningholm, Fjerritslev. Kerteminde husflidshk. 1954—55, Erlev børnehjemssystue 2 år, Rødding hsk. (delingsf.) 1958, Viborg ghsk. 1958—59, lærerinde v. Brøderup ungdsk. 1959 og 1960, havde vinteren 1959—60 5 hold til kjolesyning i Slagelse, gift 1960 m. gartner Lau. Jepsen, ansat v. Lægård ungdsk. Lægården, Holstebro.
- Ellen Hyldig, Vodstrup, Nykøbing M. Husl. pl., gift 1954 m. Knud Martinussen, har 17 tdr. ld. stor ejend. Flade, Sdr. Dråby, Mors.
- Kathrine Nørgaard Iversen, Skautrup, Tvis. Har hjulpet hjemme,

- gift 1952 m. købmand Poul Emil Nielsen, Tvis, solgte 1958 forretning, overtog derefter Carlsberg depot i Viborg, har ledet gymn., deltaget i ungd.- og idrætsf.s arb. Nørremøllevej 15, Viborg.
- Birte Jacobsen, Flensted, Låsby. Rødkilde Splhsk. 1954, spludd. fra Silkeborg centralsygehus 1954—57, gift m. statshmd. Holger Petersen, men arbejder som spl. på Skanderborg amts- og bysygehus. Vrold, Skanderborg.
- Anna Lise Jensen, Dannebrogsgade 19, Viborg. Gift m. landmand Gustav Svenningsen, Trevad, Skive.
- Birte Ravn Jensen, Frejlev. Husl. pl. 1951—52, leder 3 hold gymn., barneplejeudd. 1952—53, husl. pl. i England et år, barnepl. på Bispebjerg hosp. 1954—56, rejste 1956 til Canada, gift 1956 m. tømremester Jørgen Troelsgård Nielsen, deltager aktivt i den danske kirkes arb. Fiddlers Greens rd., RR 2 Oncaster Out. Canada.
- Bodil Jensen, Hjerting, Rødding. Odense fagsk., hjemme 1½ år, gift 1953 m. Niels Eskild Nielsen, 1953—59 gårdbestyrer, 1959 overtog vi egen gård, 40 tdr. ld., passer den selv, dog m. 4 små børn til hjælp, har deltaget i gymn. og ungd.f.s arb. Mellerup, Agerskov, Sdrj.
- Bodil Holm Jensen, Holmsminde, Lystrup. Husl. udd., gift 1955 m. gdr. Arne Kaa. Kirstinelund. Lystrup.
- Elna Jensen, Hvilsted, Odder.
- Elly Johanne Jensen, Højby, Boulstrup. Husl. pl., et års udd. som barneplejerske, aspirant v. forskell. børnehj., Hindholm hsk.s videregående kursus 1956—57, derefter børneforsorgspædagog v. forskell. børnehj., nu 1. assistent på Kong Frederik VII's stiftelse. Jægerspris. Svinget, Slotsgården, Jægerspris.
- Ester Lemmer Jensen, Andi, Mørke.
- Grethe Jensen, Spøttrup.
- Johanne Jensen, Roushøje, Varde. Husl. pl., gift 1957 m. hmd. Tage Jensen, har ledet gymn. to år. Nøllundvej, Grindsted.
- Jytte Jensen, Snedkergård, Jerup.
- Kirsten Jensen, Krænkerup, Havrebjerg. Husl. pl., bl. a. et år i Norge, ekspeditrice ½ år, gift 1954 m. købmand Asger Larsen, har ledet gymn. to vintre. Sorøvej 18, Ringsted.
- Kirsten Inga Jensen, Gimlinge Enghave, Flakkebjerg.
- Margit Jensen, Jelstrupgård, Havbro. Barneplejerske 1951—52, på systue 1952—54, hjalp hjemme 1954—56, gift 1956 m. gdr. Niels Larsen, har ledet gymn. to vintre. Jelstrup, Havbro.
- Ragna Jensen, Tobøl, Guldager. Servitrice 1951—56, gift 1956 m.

- Hans Lauridsen, overtog s. å. dennes fødehj., gård på 52 tdr. ld., deltager i gymn. Toftgård, Vang, Bramminge.
- Rigmor Jensen, Katstrup Mosegård, Hasselager.
- Sigrid Jensen, Skoven, Tranget. Pl. i Norge, Malling hhsk., gift 1954 m. Jens Fredslund Petersen, bestyrede først gård tilhørende Havbro ungdomssk., ejer nu selv gård, deltager i folkeligt arb. Hygumskov, Sdr. Hygum.
- Stinne Jensen, Lem. Brodal. Husl. pl., gift m. Kræsten Kusk Mikkelson. har eget landbr., har fl. år ledet gymn. Ny Spøttrup mark, Spøttrup.
- Tove Jensen, Vandløse, St. Merløse. Gift 1951 m. chauffør Eigil Eskesen, Nyrup.
- Marie Elisabeth Jepsen, Debel, Outrup. Husl. pl., hhsk., gift m. slagter Regnar Overgård, har egen forretn. og medvirker i denne. Torvegade 99, Esbjerg.
- Helga Jepsen, Tiset, Gram, Sdrj.
- Helga Johansen, Nørremark, Varde. Husl. arbejde ude og hjemme, gift m. landm. Ove Lauridsen. Vesterbæk, Sig.
- Else Justesen, Axelholm, Hjørring. Husl. arbejde hjemme og ude, sammen m. fl. Vallekilde-elever under Henry Hansens ledelse på studierejse i Tyskland, gift 1953 m. Viggo Nørgaard (Vallekilde-elev), bestyrede gård i 6 år, har nu egen gård. Skærvadgård, Sulsted.
- Helga Killelose, Vallekilde. Husl. pl., Statens gymnastikinstitut 4 mdr., udd. fritidshjems lærerinde 1953—55, har siden været lærerinde i Kbh. 1 år, Esbjerg 2½ år, børnehj. 1 år, nu på fritidshjem i Sønderborg. har ledet gymn. i Esbjerg, gift 1961 m. Mogens Hansen. Mølmark, Broager.
- Esther Kjeldsen, Serup, Lemming.
- Magda Knudsen, Rodebæk, Agerbæk.
- Gunhild Korsbæk, Gøttrup, Fjerritslev. Halvorsminde vævesk. 5 mdr., husl. pl., bl. a. ½ år i Sverige. tilskærerkursus 3 mdr., gift 1959 m. landm. Arne Breum, s. å. købt ejend. Mølgårds mark, Havbro.
- Kirsten Krabbe, Hjortlund, Gredstedbro.
- Agnes Kristensen, Dyreby, Henne. Uubberup Splhsk. 1952. elev på Esbjerg centralsygehus 1½ år, gift 1954 m. gdr. Verner Pedersen. Debel, Outrup.
- Anne Marie Kristensen, Grønning, Jebjerg. Forskell. husl. pl., gift 1956 m. Poul Christensen, overtog s. å. gård, 22 tdr. ld., har ledet gymn. og deltaget i ungdoms arb. Krstrup, Jebjerg.
- Elin Kristensen, Nortvig, Nr. Snede. Husl. arbejde hjemme og ude,

- gift 1952 m. Gunnar Pedersen, har gård på 28 tdr. ld. Søndermarken, Sdr. Vissing.
- Henny Krog, Søfælde, Espe. I lære på systue, Odense fagsk. 1953, deltog i Svendborg amts gymnastikholds tur til Sydslesvig, gift m. maskinsmed Herman Rasmussen, har dog egen systue, har ledet gymn. 5 år. Casa Mia, Munkebo.
- Ester Larsen, Solvang, Sønderkov. Husl. pl., gift 1954 m. landm. Niels Knudsen, Nejst, Lønstrup.
- Ester Larsen, Voerbjerg, Nim. Udd. dameskrædder, gift m. landmand Kristian Kristensen. Sølund, Vinding mark, Vinding.
- Gerda Larsen, Lyngerup, Krogstrup.
- Sigrid Larsen, Snogagergård, Lundby, Tjæreby. Husl. pl., rejst i ind-og udland, 1956 gift m. Aksel Jensen, overtog s. å. eget landbrug, delt. i folkeligt arb. Stenagergård, Gelsted, Herlufmagle.
- Marie Lauridsen. Hostrup, Nordenskov.
- Marie Lomholt, Kollerup, Jelling. Husl. udd., gift 1953 m. gdr. Erik Gade. Højgård, Jelling.
- Anna Lund, Foldingåro, Lintrup. Gift m. Chr. Ravn, har overtaget fødegård, 70 tdr. ld., har ledet gymn. for børn og voksne 6 år, deltager i folkeligt arb. Nissumgård, Foldingbro, Lintrup.
- Ella Madsen, Lydinge, Espe.
- Gerda Madsen, Pederstrup, Kjellerup. Tilskærerudd., gift m. skolebetjent Jørgen Jensen, Matthæusgades skole, har deltaget i fl. kursus. Frederiksstadsgade 6, Kbh. V.
- Nanna Madsen, Skonager, Næsbjerg. Husl. pl., sykursus, gift 1957 m. gdr. Jens Frederik Hansen, har deltaget i gymn. o. a. ungdomsarb. Sønderhede, Kokspang, Varde.
- Stinne Madsen, Skonager, Næsbjerg.
- Anna Martinussen, Engvang, V. Alling, Auning.
- Lilly Matthiasen, Allelev, Trustrup. Gift 1951 m. gdr. Johannes Kirkegaard, deltager i foreningsarb. Bondehavegård, Lime, Mørke.
- Asta Milling, Ortved, Ringsted. Husl. pl., Haslev hhs., rejse i Norditalien, gift m. gartner Knud Hansen, bestyrer nu en mindre gård. Skovgård, Ganløsevej, Farum.
- Esther Mortensen, Ølstrup, Lervang. Husl. pl., rejser i Tyskland og Sverige, gift 1955 m. Eli Jensen, overtog s. å. dennes fødegård, »her har jeg som landhusmoder en god tilværelse. meget arbejde og mange glæder«. Pilekær, Vejleby, Hørve.
- Jutta Damgaard Mortensen, Galtrup, Erslev. Husl. pl., gift 1955 m. køb. Holm Jensen. har været i styrelsen f. ungd.- og idrætsf. Bjergby, Hjørring.

- Anna Nedergård, Højbo, Galten. Th. Langs sem. 1952—55, har siden været lærerinde v. private skoler, de to sidste år v. Hovedgård realsk., har ledet frivillig gymn. og deltager i foreningsarb. Realskolen, Hovedgård.
- Aase Nielsen, Ingerslev Hedegård, Hasselager. Husl. pl., deltog under Henry Hansens ledelse i 10 dages ophold på den tyske hsk. i Hessen, gift 1953 m. Holger Pedersen, købte s. å. gård, 25 tdr. ld., i Mjesing, skiftede 1958 til min fødegård, 40 tdr. ld., deltager i gymn., ungdomsarb., aftenkursus.
- Annelis Nielsen, Nyelandsvej 41, Kbh. F. Gift m. arkitekt Sv. Aa. Christensen, Reventlowsg. 28⁵, Kbh. V.
- Inger Grethe Nielsen, Gjeding, Mundelstrup. Udd. syerske, gift m. Knud Rørby, har egen bedrift, har ledet gymn. Barrit.
- Henny Tøttrup Nielsen, Sdr. Vrå, Vrå. Husl. pl., gift 1953 m. kreditforeningsassistent Gunnar Kallehaug. Ritavej 12, Ålborg.
- Kaja Nielsen, Tørring.
- Kirsten Nielsen, Selde, Roslev. Husl. pl., Uubberup splhsk. 1953, udd. sygepl. i Skive, har arbejdet på Middelfart og Holstebro sygehuse, gift m. inseminør Gunnar Møller. Lægårdsvej 67, Holstebro.
- Ruth Nielsen, Skovlundegård, Egense.
- Ruth Nielsen, Gullev, Bjerringbro. I forretn. 4 år, gift 1955 m. slagteri-
arb. Harald Jensen, passer hjemmet, men har deltidsarb. i tidligere plads. Nørregade 34, Bjerringbro.
- Margit Th. Nørgård, Bratten, Jerup. Husl. pl., gift 1954 m. tømrer Niels Thomsen. Kvissel.
- Erna K. Nørskov, Fruerlund, Kjellerup. Husl. pl., kokkepige 1 år, gift 1955 m. gdr. Villy Nielsen, overtog s. å. dennes fødegård, deltager i folkeligt arb. Gråe, Kjellerup.
- Olga Olafsen, Årø, Årøsund.
- Anne-Elise Olsen, Uglerup, Jyderup.
- Gerda Olsen, Skørpinge, Flakkebjerg. Husl. pl., gift 1956 m. Oluf Skov Andersen, har landejend., 12 tdr. ld. Svanehøj, Korsør.
- Helga Olsen, Dyrehavegård, Tisvildeleje. Husl. pl., uddannet økonoma 3 år v. Hillerød Centralsygeh. og teknologisk institut, assistent v. Hornbæk kurbad, centralsygehuse i Hillerød, Svendborg og siden 1958 amtssygeh. Kolding, har deltaget 4 gange i »otte dage på hsk.« på norsk hsk., rejser i Tyskland og Svejts, deltager i aftenhøjsk., gymn. og idræt. Amtssygehuset, Kolding.
- Gerda Pedersen Overgård, Lovdal, Them. Husl. pl., husjomfru 3½ år, gift 1957 m. landm. Karl Iversen, har ejend. på 13 tdr. ld., har deltaget i gymn. og folkedans. Østerbording.

- Helga Palmelund, Meldgård, Nr. Snede. Husl. pl., gift 1953 m. gdr. Niels Kjeldsen, deltager i aftenhøjsk. og Unge hjemms møder. Palshøj, Lerret, Nr. Snede.
- Dorte Grundtdal Pedersen, Gøttrup, Farsø. Husl. pl., bl. a. 1½ år i Norge, nu: om vinteren økonoma på Eriksminde fri- og eftersk., om sommeren medhj. hjemme, delt. i gymn. og folkeligt arb.
- Edel Gunhild Pedersen, Krogsbæk, Hornslet. Forskell. pl. på børne- og lærningehjem, delt. i gymn. og sykurer, gift 1957 m. Jesper Bjerregård, overtog s. å. dennes fødegård, har ledet 3 hold 3 vintre i træk, delt. i ungd.f.s arb. Timring, Vildbjerg.
- Margrethe Pedersen, Hogager, Holstebro.
- Else Margrethe Pedersen, Urup, Eg. Husl. pl., gift 1954 m. Aksel Nielsen, købte s. å. gl. gård, 125 tdr. ld., deltager lidt i folkeligt arb. Granbygård, Filskov.
- Grethe Pedersen, Mosevang, Særmark, Holsted. Vallekilde (hos Anna Grosen) 1952—53, gift 1956 m. Svend Nytoft (elev 1952 53), købte s. å. gård, 100 tdr. ld. let jord, lykkelig og masser af arbejde. St. Lønnebjerg, Ørre, Herning.
- Herdis Pedersen, Nørreås 209B, Slagelse. Forskell. pl., gift Hansen. Svendstrup, Korsør.
- Gunhild Petersen, Lidstrup, Tingsted. Vordingborg hshk., husl. pl., gift 1954 m. gdr. Vagn Ove Tønnesen. Falkerslev, Horbelev.
- Emma Petersen, Kildegård, Råby, St. Heddinge. Har hjulpet hjemme, gift 1957 m. Frode Elmegård Nielsen, har eget landbr., har deltaget i folkeligt arb. og ledet gymn. Kongeskov, St. Heddinge.
- Ragnhild Petersen, Brundbygård, Vollerup, Kalundborg. Medhjælper hjemme.
- Anna Marie Rasmussen, Fårup, Thorsager. Tilskærersk. 2 mdr., husl. pl., gift 1952 m. Holger Christensen, har gård. Ballegård, Kold, Kolind.
- Bodil Rasmussen, Kærgårds mark, Bramminge.
- Inge Tyrsted Rasmussen, Rosengården, Kølstrup. Husl. pl., børnehavesem. 1952—54, længere tid syg, gigtfeber og leddegigt, Haslev børnehav assistent 1955, siden 1956 leder, gift 1956 m. konstruktør Bent Jørgensen, har rejst i Sverige, Finland og Italien, har ledet gymn. Børnehaven, Bregentvedvej 19, Haslev.
- Inger Marie Rasmussen, Hylke Overgård, Hylke.
- Lissy Rasmussen, Ø. Alling, Auning. Husl. pl. 1951—54, gift m. landm. Claus Carstensen, købte 1957 gård, 46 tdr. ld., »som vi selv driver med vore 3 karle til hjælp« (6, 4 og 1 år), har ledet fl. hold gymn., vi deltager i ungdomsarb. Lysgård, Lejrskov, Lunderskov.

- Lis Riis, Vejerslev, Vils, Mors. Sörängen hsk. 1951—52, udd. børnehavelærerinde 1952—54, g. 1953 m. dyrlæge J. Damgård. Ranum.
- Gudrun Schall, Gitter C. Salzgitter, Schäferstuhl, Tyskland.
- Aase Schow, Johs. Hansen, Stenstrup F.
- Helene Sillesen, Oksbøl. Husl. pl., gift 1955 m. Børge Hansen, har landejend., 18 tdr. ld. Jegsmark, Guldager.
- Gerda Storm, Assensvej, Fåborg. Husl. pl., Ankerhus hhsk. 1953—54, økonomaelev Fåborg sygehus, eksa. fra Teknologisk inst., derefter assistent i lægeboligen v. Odense sygehus, gift 1959 m. Verner Hansen (elev 1949—50), har gård, har ledet gymn. og været i styrelsen f. gymnf. Bro Skovlund, Holsø.
- Ruth Søgård, Hem.
- Edith Sørensen, Vestervang, Næsbjerg. Ankerhus hhsk., kokkepige 1½ år, gift 1961 m. gdr. Aksel Jakobsen, har deltaget i gymn. og ungd.f.s arb. Forum, Guldager.
- Mette Elisa Sørensen, Hodde. Tistrup.
- Rita Sørensen, Keldstrup, Vig. Husl. pl., gift 1952 m. Jens Frandsen, har landejend. på Lammefjorden, deltager i foreningslivet. Plejerup Huse, Grevinge.
- Ruth Bodil Sørensen, Svanholm mark, Skibby.
- Ruth Sørensen, Brørup, Hylke. Husl. pl., g. 1958 m. Karl Stig Laustsen, har eget landbr., delt. i gymn. o. a. foren. arb. Snærild. Odder.
- Karla Thomsen, Agervig, Næsbjerg. Husl. pl., gift 1958 m. gdr. Frede Gregersen. Vagtborg, Sig.
- Esther Thorsen, Ramsing. Sykursus 8 mdr., Ry hhsk. 1953, husl. pl., gift 1955 m. Jens Kjærulff, har gård, 20 tdr. ld., deltager i møder og gymn. Kåstrup, Lyby.
- Inga Thorup, Nørklit, Frøstrup. Udd. smørrebrødsjomfru, har arbejdet i Norge, fl. steder i Danmark, 1 år i London. Fuglevangsvej 42, Kbh. V.
- Thea Borgen Uhre, Uhregård, Tistrup. Klejsgård hhsk. 1952, husl. pl. i Norge 1953, Askov hsk. 1954—55, Testrup splhsk. 1955—56, derefter udd. til sygepl., har ledet gymn.
- Kirstine Ulrichsen, Jennum, Spentrup. Kokkepige Vivild ungdsk., gift 1952 m. Holger Andreasen, har forpagtet præstegård, 50 tdr. ld., medl. af Vivild ungdsk.s styrelse. Gjesing præstegd., Auning.
- Cecilie Zachariassen, Mølmark, Broager. Husl. pl., gift m. tømrermester Jens Uffe Hansen, deltager i ungd.f.s møder. St. Pauli 19, Broager.
- Anne Ølgod, Ullerup, Give. Gift 1951 m. gdr. Arne Østerlund, har dennes slægtsgård, marken støder op til »den gamle hærvej«, livlig turisttrafik. Givskud, Jelling.

Bidragydere til Vallekilde Højskoles Byggefond

Listen omfatter dem, der fra 23. november 1960 til 17. november 1961 har støttet byggefonden. Den er en direkte fortsættelse af listen i sidste årsskrift. Tidligere bidragydere, der igen har sendt et beløb, er naturligvis opført i år også.

J. J.

1896-97: Niels Pjedsted, Hyldegårds Tværvej 12, Charlottenlund. 1903-04: Jens Petersen, Vallekilde. 1904-05: Jens Karl Nygård, Vallekilde. Alberth Thorsen, Vallekilde. 1905-06: Helge Sams, Hørve. Jul. Rasmussen Tambour, Guldborg L. 1907-08: Jens Jensen, Kr. Eskildstrup. Kr. Killemosé, Vallekilde. 1908-09: Arne Sams, Vallekilde. 1909-10: Rasmus Dal, Løvegade 40, Slagelse. Valdemar Nielsen, Sveasvej 3, København V. P. Slott, Nekselø. 1910-11: Peter Frederiksen, Hjørring. Mads Vestergård, Sjølund. 1911: Ane Marie Skou, Th. Niensengade 46, Herning. 1912: Kristine Johansen, Nr. Eskildstrup, Tølløse. 1913: Margrethe Andersen, Vollerup, Kalundborg. Ellen Villemoes Andersen, Egebjerg, Bråde. Kristine Kristjansen, Svallerup, Kalundborg. Ingeborg Pjedsted, Hyldegårds Tværvej 12, Charlottenlund. 1916: Ebbe Knudsen, Rønsdamsvej, Bov, Padborg. 1917: Agnes Dalsgaard, Sjørup, Viborg. 1920: Olav Fog Larsen, Tornagergård, Asminderup, Værlev. 1920-21: Kr. Nielsen, Jyderup. 1922-23: Karl Poulsen, Marslev, Fyn. 1923-24: A. H. Clausen, Skansevej 12, Dragør. Hans Pedersen, Bjergvang, Gøttrup, Farsø. 1924-25: Axel Jensen, Søvang, Gudmindrup, Højby Sj. Jens Bek Ovesen, Gliphede, Ramme. 1926-27: Aksel Kaj Madsen, Præstegården, V. Hornum. Johannes Nicolajsen, Højby Sj. Erling Østergård, Vallekilde. 1927-28: Kresten Højvang, Klint, Nykøbing Sj. 1928: Kirsten Bach, Ll. Madsesgade 117, Rønne. 1928-29: Frode Arentsen, Brønderslev. 1929: Marie Nørgård, Andelsskolen, Middelfart. 1929-30: Otto Abrahamsen, Tagholm, Vennebjerg, Lønstrup. Jørgen Johansen, Jyderup, Vig. 1930: Karen Østergård, Vallekilde. 1930-31: Knud Højgård Jensen, Kollekolle, Nr. Asminderup. Herman Jen-

sen, Fjordgård, Sandby. Helge Sørensen, Trykkerdammen 17, Helsingør. 1931-32: Helge Fredslund, Skippinge, Vallekilde. Mads Nielsen, Vejleby, Vrå. Aage Rasmussen, Åes pr. Tvingstrup. 1932: Johanne Clausen, Solvangsgården, Føllenslev. Gudrun Nielsen, Havløkkegård, Gudmindrup, Højby Sj. Marie Olsen, Glostrup, Bråde. 1932: Viggo Larsen, Kildegården, Hørve. Alfred Nielsen, Pilegården, Hørve. 1933: Johanne Juul, Thyregodsvej 11, Valby. Aase Holmen Nygård. 1933-34: Laurits Møller Jensen, Vallekilde. Karl Jepsen, Møllemarksgård, Oksbøl 1934: Helga Rasmussen, Åes pr. Tvingstrup. 1934-35: Hans Aage Olsen, Vørslev. 1935: Else Henriksen, Ledstrup, Bråde. Emilie Petersen, Soderup, Tølløse. 1935-36: Andreas Bentsen, Vallekilde. Viggo Olsen, Kristiansgård, Løve. 1936: Ella Arndt Jensen, Tjørnelunde, Høng. Karen Villemoes Sørensen, Skovlyst, Eskebjerg. 1936-37: Mogens B. Jensen, Finderup, Løve. Johannes Olsen, Gudmindrup, Højby Sj. 1937-38: Lars P. Augustinussen, Smidstrup, Hvalsø. 1938: Kirsten H. Jensen, Nørrebjerggård, Flemløse. 1938-39: Hans Hansen, Hesselbjerg, Boulstrup. Søren Holm, Ll. Rynkevanggård, Kalundborg. Erik Mikkelsen, Vig. Hans Olsen, Nyhave frugtplantage, Højby Sj. 1939-40: Gunnar Hansen, Hørve. Johannes Holm, Højby mejeri, Højby Sj. Arne Rode, Masgård, Kibæk. Niels Steffensen, Vallekilde. 1940: Inga Nielsen, Ollerup. Eli Søgård Sørensen, Søgård, Asnæs. 1940-41: Niels Villemoes Andersen, Egebjerg, Bråde. Arne Dalsgård, Rye, Gørlev. Rasmus Degn, Knudstrup, Løve. Poul Trier Hansen, Vallekilde. Hans Lundsgård, Ll. Egebjerg, Vig. 1941-42: Erland Olsen, Steffenskilde, Gørlev. Holger Pedersen, Lisbethsminde, Ø. Ulslev. 1942: Asta Trier Hansen, Vallekilde. 1942-43: Jakob Broholm, Majjergård, Rye, Gørlev. Jens Jacobsen, Gudmindrup, Højby Sj. Johannes D. Juul, Grund, Daugård. 1943: Elise Dalsgård, Rye, Gørlev. 1943-44: Hans Helmuth Nielsen, Næstved landevej, Ringsted. Svend Nielsen, Glostrup, Bråde. 1944: Gerda Dyre Kragh, Vallekilde. Else Storm Thomsen, Østrup, Kalundborg. 1944-45: Mogens Gammelby, Ubberup, Kalundborg. Hans H. Madsen, Gjerslev, Høng. Ejner Nielsen, Stenstrup, Højby Sj. 1945: Gudrun V. Bloch, Usserød Kongevej 98, Hørsholm. Anne Killemosen Petersen, Mølmark, Broager. Inger Brøns Skovbjerg, Skelbækgård, Nr. Asmindrup. 1945-46: Svend Holm. Bakkegård, Kulby, Høng. Peder Fløystrup Jensen, Rolighedsgården, Soderup, Tølløse. J. V. Rud Nielsen, Soderup, Hvalsø. 1946: Inge Skovgård Andersen, Juelsborg, Løve. Ingeborg Bastholm, Elsnap, Ulsted. Ellen Olsen, Ugerløse Græsmark, Kalundborg. 1946-47: Kurt Hamand, Munk-

holmvej 58, Holbæk. 1947: Esther Harmundal Mikkelsen, Gierslev, Høng. Rigmor Sørensen, Vallekilde. 1947-48: Herman Hansen, Borggård, Nakke, Nykøbing Sj. Frede Kjær Larsen, Grønne-
gyden, Stige, Fyn. Arne Thulstrup, Præstevænget 2, Vig. 1948-49: Nicolaj Mathiesen, Smedager, Bolderslev. Henning Stein, St. Åved, Løgumkloster. 1949: Esther Hansen, Blans. 1949-50: Poul Malmos, Rørby, Kalundborg. Niels Ebbe Nybjerg, Højby Sj. 1950-51: Egon Hansen. Ousmosegård, Lejre. 1951: Helle Kille-
mose, Broager. 1951-52: Arne Birch, Haunsøgård, Føllenslev. 1952: Kitte Brøns Petersen, Hørve. 1952-53: Søren Linding Olesen, Trindtofte, Hodsager, Holstebro. 1953: Inger Margr, Holmenlund, Avedøre, Hvidovre. Esther Jensen, Holløse, Fodby. 1953-54: Orla Bruun Hansen, Skårup. Inger Margrethe Rosendal Larsen, Elme-
gården, Nr. Asmintrup. Knud Gårde Nielsen, Abildøre, Bråde. Kresten Ulsø, Struervej 62, Holstebro. 1954: Edith Kjær Larsen, Grønne-
gyden, Stige, Fyn. 1954-55: Inga og Tage Andersen, Bil-
lesbølle, Årup. Ragnhild Hansen, Ousmosegård, Lejre. Anne Jen-
sen, Stenstrup, Højby Sj. Bent Kurt Jensen, Vallekilde. Jørgen Baltzer Nielsen, Knagstrup, Hornslet. Gunnar Olsen, Glostrup, Bråde. 1955-56: Vagn Gershøj, Svinninge, Nr. Asmintrup. Øjvind Hansen, Blans. Ragnhild Jensen, Foldby mark, Hinnerup. Anders Kirkegård, Sir Østergård, Holstebro. Vandrebogen »Vallekillin-
gen«. 1956-57: Uffe Krogsdam Christensen, Thorshøj. Bent Hen-
ning Jensen, Brund, Horsens. Inga og Tage Larsen, Højlund, Græs-
dal, Tårs. Tove Nielsen, Borups Alle 20, København. 1957: Lis Andersen, Bjergby, Hjørring. 1957-58: Erik Maegård Jensen, Rybjerggård, Marstrup. Jens Thomsen Jensen, Erslev, Mors. Ane Bilde Sørensen, Agerskov, Hørning. 1958: Tove Martinsen, Sønderengen 147, Søborg. Kirsten Kold Thomsen, Glosemosevej 21, Glostrup. 1958-59: Laurence Haubjerg, Buddegård, Neksø, Bornholm. Hans Chr. Mønsted, Kalø landboskole, Rønde. Tage Sørensen, Stenisgård, Kongerslev. 1959-60: Ellen Clausen, Gjerrild. Annelise Hansen, Gjerrild. 1960: Ellen Villemoes Sørensen, Skovlyst, Eskebjerg. 1960-61: Grethe Andersen, Bjergby, Hjør-
ring. Ingrid Jørgensen. Haundrup, Ferritslev.

Bidrag fra medlemmer af skolekredsen, naboer m. fl.: Karen Adler-Lund, Asnæs. Andelsbanken, København. Anders Ander-
sen, Føllenslev. Gudrun Bredsdorff Andersen, Vallekilde højskole. Johannes Andersen, Hønsinge Nørremark, Nr. Asmintrup. Kri-
stian Andersen, Sandby Lammefjord, Hørve. Niels Andersen, Edelbo, Vig. Stig Andersen, Høve Møllegård, Asnæs. Svend An-

dersen, Stenstrup, Højby Sj. Johs. Angell, Hørve. Jørgen Anton-
sen, Holbæk Amtstidende, Holbæk. Henry Bay, Ledstrup. Helga
Bentsen, Vallekilde. Birthe og Frederik F. Christensen, Vallekilde
højskole. Gertrud Clausen, Stubberupholm, Fårevejle. Hansigne
Dam, Bjærgesø, Vallekilde. Tage Dybkjær, Egå, Hjortshøj. Henry
Enggård, Hørve. Aksel Frederiksen, Skovgård, Skaverup, Nr.
Asmindrup. Holger Frederiksen, Vallekilde. Ida Frøkjær-Jensen,
Hørve. Uffe Grosen, Vallekilde. Ingeborg Hansen, Blans. O. B.
Hansen, Vig. Viggo Holm, Friskolen, Vallekilde. J. Chr. Højgård,
Stålhøj, Asnæs. J. A. K. møde. Herman Jakobsen, Hørve. Agnethe
Jensen, Fjordgård, Sandby. Albert Jensen, Høve, Asnæs. Ejvind
Jensen, Høve, Asnæs. Gabriel Jensen, Fårevejle. Johannes Jensen,
Hørve. Bodil og Jørgen Jessen, Vallekilde højskole. Bodil og
Knud Erik Killemoser, Kundby. Grete Killemoser, Vallekilde. Ib
Klareskov, Vallekilde. Erik Knudsen, Vallekilde højskole. N. M.
Knudsen, Vallekilde brugsforening. Svend Dyrer Kragh, Valle-
kilde. Jørgen Kristensen, Stubberup, Fårevejle. I. Larsen, Svin-
ninge, Nr. Asmindrup. Laura Lauesen, Kvarmløsevej 28, Tølløse.
Peder Lauridsen, Haunsø, Føllenslev. Knud Lundgård, Hørve.
Bodil Mahler, Centralsygehuset, Holbæk. Anna Madsen, Valle-
kilde. Holger Madsen, Råskovgård, Hørve. Kjeld Madsen, Tols-
ager, Asnæs. Magnus Madsen, Lindegården, Hørve. Anna og
Niels Mandøe, Vallekilde højskole. Aksel Møller, Bjærgesø, Hør-
ve. Gunnar Nielsen, Havlækkegård, Gudmindrup, Højby Sj. Helga
Nielsen, Frøbelsallé 5, København V. Karen Nielsen, Vallekilde.
Kjeld Aaby Nielsen, Brent, Nr. Asmindrup. Martin Bach Nielsen,
Vallekilde. Viggo Nielsen, Nielsbogård, Sandby. Villum Nielsen,
Glostrup, Bråde. Villiam Nybjerg, Højby Sj. Aksel Olsen, Høve.
Alfred Olsen, Bjærgesø, Hørve. Ole Olsen, Glostrup, Bråde.
Orla Olsen, Åstofte, Asnæs. Aage Lohmann Poulsen, Egemark,
Føllenslev, Poul Poulsen, Damsbjerggård, Nr. Asmindrup. Dagny
Pedersen, Vallekilde højskole. Niels Pedersen, Annexgården, Vej-
leby, Hørve. Signe Pedersen, Vallekilde. Aase Petersen, Vallekilde
højskole. Chr. Petersen, Hørve. Elna og Johannes Brøns Peter-
sen, Hørve. Kristian Brøns Petersen, Hørve. Peter Petersen, Møl-
mark. Broager. Poul Petersen, Hustofte, Asnæs. Alex Rasmussen,
Hørve. Alfred Rasmussen, Egebjerg. Knud Rasmussen, Vallekilde.
Søren Rasmussen, Svendsbjerg, Hørve. Thorvald Rasmussen, Hør-
ve. Kathrine Sams, Vallekilde. Ellen Schultz, Vallekilde. Ane
Margrethe Steffensen, Vallekilde. Marie Søgård, Svaneholm, As-
næs. Emil Sørensen, Vallekilde. Vagn Sørensen, Skovlyst. Eske-
bjerg. Villy Sørensen, Hørve. Børge Thomassen, Svinninge Heste-

have, Nr. Asmindrup. Bodil og Ib Trier, Sekshøj, Højby Sj. Troels Trier, Vallekilde. Vallekilde brugsforening. Vallekilde-Hørve kommune. Vallekildekredsen i Nordjylland, Hjørring. Indtægt ved lærerlæsning i Eskebjerg. Overskud ved Vallekilde fri-skoles fastelavnskomedie. En anonym giver.

I alt er hermed indbetalt 65.689,54 kr., og skriftligt tilsagn er givet om yderligere 3.150 kr., tilsammen 68.839,54 kr. En meget betydelig støtte er hermed givet Vallekilde højskole. Breve og hilsner i hundredvis er herfra gået ud over landet med tak for hver enkeltts bistand. Hvad den hjælper med til at gennemføre, omtales i dagbogsbrevet. Og skulle nogen ikke have fået gjort alvor af deres lyst til at være med i rejsningen af det nye Vallekilde, er byggefondet fortsat åbent. Gaver dertil sendes bedst over skolens girokonto 163 75, mrk. Byggefond.

Når styrelsen har ønsket fortsat at holde byggefondet åbent for bidrag, skyldes det følgerne af forårets lønaftaler. Sidst på vinteren vidste vi, at byggefondet ville blive stort nok til at sætte igang på. Vi behøvede endda ikke at belåne nybyggeriet helt til bunds. Det så godt ud. Men da håndværkerne i løbet af juni kunne afgive deres endelige tilbud, væltedes alle vore beregninger. I stedet for den i februar anslåede byggesum på o. 740.000 kr. skulle vi regne med udgifter på o. 930.000 kr. Løn- og prisstigninger og den påfølgende renteforhøjelse med færre kontanter for obligationslån ramte dobbelt hårdt. Men opgive ville vi ikke. Skolens egenkapital må forøges med 25—30.000 kr., inden vi er færdige. Mange af jer er ramt som vi, især de unge. Andre har fået mere at råde over. Vi kunne have sluttet indsamlingen i år. Nu véd I, hvad der har tvunget os til at holde den åben.

Finansministeriet har også i år godkendt, at *gaver til Vallekilde Højskoles Byggefond* i 1961, ydet inden årets udgang, må trækkes fra *indkomsten* ved selvangivelsen i januar 1962 som i fjor.

Elevforeningens styrelse har bedt om, at det bliver nævnt her, at man foruden ved direkte bidrag til byggefonden også kan støtte sagen ved at bestille de 10 førstkomende årsskrifter frit tilsendt og som betaling derfor indsende 100 kr. på giro nr. 7090, Vallekilde Højskoles Elevforening, Vallekilde, mrk. »10 årsskrifter« og jeres årgang.

J. J.

Sidste skoleårs elever

Vinterholdet 1960—61

- Adamsen, Niels, Dolmer, Grenå.
Ancher, Jens Ove, »Søglimt«, Rø.
Andersen, Annelise Egede, Sønder Boulevard, 129, København V.
Andersen, Gerda Thyrmænd, Mejlbj, Hjortshøj.
Andersen, Grete, Dyrlægeboligen, Bjergby, Hjørring.
Andersen, Kirsten Helene, »Vedskov«, Tåstrup overdrev, Klippinge.
Andreasen, Birgit, Trunderup, Kværndrup.
Andreasen, Søren Jørgen, Såby, Østbirk.
Antonsen, Søren Peter, Lildfrost, Bredsten.
Barnes, May, 418 North Main Street, Wallingford, Conn. USA.
Berntsen, Birgit, Strærup, Flemløse.
Berthelsen, Bent, Horbelev.
Bundgård, Anne Lund, Pilealle 19 A, København F.
Byskov, Helga, »Vester Kirkegård«, Mejrup, Holstebro.
Christensen, Birte Vollmer, Ingerslevgade 164¹, København V.
Christensen, Ida, Toftegade 5, Kås.
Christensen, Kjeld Nissen, Hønsnap, Tørsbøl.
Christensen, Sigrun, »Holmgård«, Råsted, Vemb.
Christiansen, Tove, Langgade 33, Nørre Alslev.
Esbjerg, Kirsten, »Grønlundgård«, Brørup.
Hansen, Birta Marie, »Hønninggård«, Arrild.
Hansen, Egon Klarskov, Smidstrup, Hvalsø.
Hansen, Hening Mønster, Hesselbjerre, Thyregod.
Hansen, Jørgen Scherup, »Vintappergården«, Gentofte.
Hansen, Lis, »Hedegård«, Give.
Hansen, Tove Føns, Allesø bageri, Beldringe.
Heide, Ragna, Galtrup, Erslev.
Hemmingsen, Svend Jørgen, Sandby, Glumsø.
Herbst, Lasse, Skodsborgvej 195, Nærum, Søllerød.

- Hviid, Lise, Rolighedsstræde 16, Holbæk.
 Hygum, Nora, Fengers Allé 20, Bramminge.
 Højbjerg, Freddy Schultz, Freltofte, Pederstrup.
- Jacobsen, Anne, »Brohuset«, Frerslev, Haslev.
 Jakobsen, Kirsten Marie, Flade, Nykøbing Mors.
 Jensen, Arne, »Tophjem«, Poulsker, Pedersker.
 Jensen, Bjørn Lasse, Skovvej 6, Tårbæk, Klampenborg.
 Jensen, Else, Fjersted, Arnum.
 Jensen, Erik Kragh, Spandet, Arnum.
 Jensen, Jenny, Frederiksberg 3, Jebjerg.
 Jensen, Kirsten Fog, Korsørgade 32, København Ø.
 Jensen, Lars, Holløse, Fodby.
 Jensen, Leif, Haugerup, Sorø.
 Jensen, Marie, »Langagergård«, Skodborg J.
 Jepsen, Søren Henning, Vester Nebel, Esbjerg.
 Jessen, Anna, Fjersted, Arnum.
 Johannsen, Mette, Jystrup.
 Johnsen, Rita, »Kolågård«, Egens, Rønde.
 Jonsdottir, Lilly, Vallartrød 3, Kopavogur, Island.
 Jørgensen, Conny Birkelund, Sandager Mark, Kværndrup.
 Jørgensen, Ingrid, Haundrup, Ferritslev.
- Kai-Mortensen, Kaspar, »Brandenbjerggård«, Gunderød, Hørsholm.
 Kristensen, Gunnar, »Damhave«, Sandager, Fjellerup.
 Kruse, Karl, Umanak, Grønland.
 Krüger, Karin, Omø.
 Kuznicki, Carolyn, North Street, Blandford, Mass. USA.
 Kylling, Esther Birgit, »Vikingholm«, Frørup, Stepping.
- Larsen, Keld Rosendal, »Elmegården«, Nr. Asmindrup.
 Laursen, Inge, Eg, Knebel.
 Lewerenz, Gudrun, Kirkevej 23, Vesterland, Sild, Sydslesvig.
 Lindbjerg, Willy Steensen, Bøgelund, Farre.
 Lund, Hanne Marie, »Spjarupgård«, Egtved.
- Mackeprang-Rasmussen, Harriet, Tværgade 10, Silkeborg.
 Madsen, Carl Christian, Solvangsvej 29, Glostrup.
 Madsen, Inger Margrethe, Munkersvej 6, Odense.
 Madsen, Ingvar, Trunderup, Kværndrup.
 Madsen, Karen Margrethe, Tørring, Ry.
 Markvardsen, Kirsten, Valdemar Sejrsvej 50, Holbæk.
 Midtgård, Åse, Spandet, Arnum.
 Mortensen, Anne Marie Kjær, Boltinggård Skov, Ringe.

Møller, Niels, »Skolegården«, Sønder Saltum.

Møller, Tove, Magnoliavej 52, Glostrup.

Nielsen, Anna Kirstine, »Sølyst«, Sønderby, Glud, Horsens.

Nielsen, Finn Martin, »Vejgård«, Skiveren, Tårs.

Nielsen, Hans Jørn, »Galgebakken«, Sjørølev.

Nielsen, Kirsten, Storegade, Kliplev.

Nordhede, Sigrid, »Rævebjerggård«, Bjergene, Fårevejle.

Nørgård, Kamma Vetter, Sønder Onsild.

Olesen, Dorthe Lund, Krabbesholmsallé 12, Viby J.

Olesen, Jørgen Svane, Søndergade 48, Farsø.

Olsen, Annelise Inge, Tårnvej 9, Rødovre, Vanløse.

Olsson, Bente Helen, Ågade 106, København N.

Pedersen, Arne, »Højbjerggård«, Glamsbjerg.

Pedersen, Erik Ellemann, Vantore, Nysted .

Pedersen, Karen Margrethe, »Lillevang«, Store Salby, Køge.

Pedersen, Kirsten, Brændesmark, Svaneke.

Pedersen, Per Grundtdal, »Bjergvang«, Gøttrup, Farsø.

Pedersen, Vagn, Byglandsgade 16, København S.

Petersen, Heinke, Nørregade 10, Husum, Sydslesvig.

Petersen, Jenny Vester, »Abildgårdsvej 14, Virum.

Petersen, Jens Jørn, Gammelgabmark, Broager.

Petersen, Kirsten, Forballum, Døstrup, Sønderjylland.

Petersen, Kirsten, Lange-Müllersgade 16, København Ø.

Petersen, Knud Erik, »Lundsgård«, Harreslev, Bogense.

Petersen, Knud-Erik, Sct. Knudsgade 6, Ringsted.

Poulsen, Karen, Bjergby, Erslev.

Rasch, Kirsten Johanne, Svebølle.

Rasmussen, Svend, »Egelykke«, Vollerup, Als.

Ratzer, Meta Marie, Rangstrup, Agerskov.

Risager, Hans, Tollestrup, Vrå.

Rose, Birgitte, Dronningborgvej 51, Kastrup.

Schmidt, Niels Næsgård, »Bilring«, Spjald.

Skov, Oskar, Skovby, Hovslund.

Smith, Annie Lisbeth, Korlvej 18, Hvidovre.

Stensler, Frits Christian, »Flensborggård«, Glumsø.

Søgård, Gunhild, Guldager.

Sørensen, Ebbe, »Birkelund«, Tillitse.

Sørensen, Inge Anita, Præstelængen 14, København NV.

Sørensen, Vagn Årup, »Bækgård«, Brejning, Spjald.

Teist, Flemming Henrik, Norgesmindevej 16, Hellerup.
Thomsen, Ingeborg, Abkær, Over Jerstal.

Uhrskov, Finn Bundgård, Haldrup.

Volf, Palle, Drosselvej 5, Holbæk.

Westh, Rasmus, Hyllested, Dalmose.

Sommerholdet 1961

Arentsen, Rigmor, »Gammel Planteskole«, Brønderslev.

Bjørner, Marie Louise, Tuborgvej 16, Hellerup.

Bom, Birgit, »Maglehøjgård«, Egense, Nørre Alslev.

Brouer, Tove, »Karensgård«, Ulkestrup, Mørkøv.

Christoffersen, Inger Marie, »Helenehøj«, Vester Åby.

Ejstrud, Hanne, Hørby.

Handberg, Grethe, Voldum, Randers.

Hansen, Eva, »Nørregård«, Gloslunde, Lolland.

Hansen, Inge Lise, Grusmosen, Ollerup.

Hansen, Ingrid Irene, Lindely, Ejby, Guldbjerg.

Hansen, Jørgen Scherup, »Vintappergården«, Gentofte.

Jensen, Annemarie, Mariegårdsvej Lg. 1, Husum, Sydslesvig.

Jensen, Marie Katrine Højbjerg, »Hjemly«, Galtho, Gårde.

Johannsdóttir, Sigridur, Bolstadarhlid 33, Reykjavik, Island.

Jørgensen, Kirsten Vad, Landlystvej 65 A, Hvidovre.

Katborg, Aase, Sønder Barslund, Mejrup, Holstebro.

Kristensen, Ruth Søndergård, »Svindbækgård«, Thyregod.

Kristjansdóttir, Margret, Skaftalid 15, Reykjavik, Island.

Larsen, Inger, Grønnegyden, Stige, Fyn.

Larsen, Jonna, Smerup, Karise.

Mathiesen, Margaret Wickelgren, Vigerslev Allé 376 A, Hvidovre.

Mortensen, Ester, Møborg, Bækmarksbro.

Nielsen, Agnes Haugaard, Jyllingevej 55, Vanløse.

Nielsen, Anna Baltzer, »Ellegård«, Knagstrup, Hornslet.

Pedersen, Lis Lyng, »Mosevang«, Gludsted, Ejstrupholm.

Pedersen, Peder Sauer, Års Mark, Års.

Pedersen, Tonna, Sønderby Børnehjem, Skibby.

Ratgen, Karen Margrethe, Stepping.

Schmidt, Gudrun, Kås Mark, Lihme, Salling.

Sigtryggdottir, Unnur, Leifsgata 18, Reykjavik, Island.

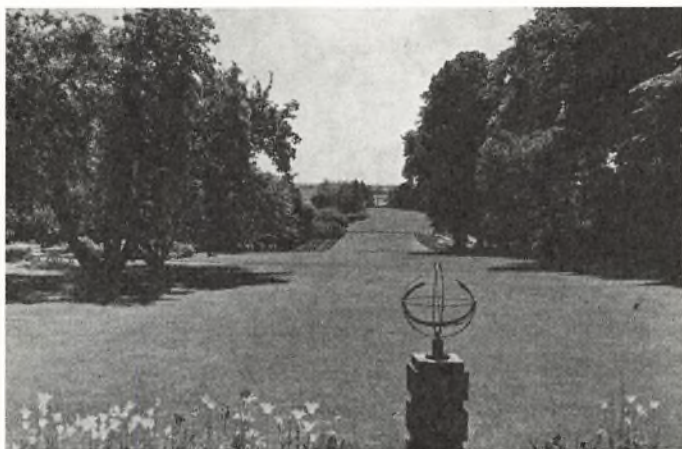
Sigurdardottir, Dora, Melabrant 3, Seltjarnarnes, Reykjavik, Isld.

Svendsen, Rita, Fårevejle station.

Therkelsen, Norma, Vonge Søndermark, Vonge.

Toustrup, Hanne, Voldum Mark, Randers.

Østergård, Bent, Skovvej 4, Vejen.

Udsigten fra elevernes kommende opholdsstue

Elevbesøget på Vallekilde Folkehøjskole 1960-61

	Vinteren 1960-61	Sommeren 1960	Ialt
Fra København	7	0	7
» Københavns amt	10	5	15
» Roskilde amt	2	0	2
» Frederiksborg amt	2	1	3
» Holbæk amt	7	2	9
» Sorø amt	7	0	7
» Præstø amt	3	1	4
» Bornholms amt	3	0	3
» Maribo amt	4	2	6
» Odense amt	6	2	8
» Svendborg amt	6	2	8
» Hjørring amt	5	2	7
» Thisted amt	3	0	3
» Ålborg amt	2	1	3
» Randers amt	4	3	7
» Århus amt	2	0	2
» Skanderborg amt	4	1	5
» Vejle amt	6	2	8
» Viborg amt	2	1	3
» Ringkøbing amt	4	2	6
» Ribe amt	4	2	6
» Haderslev amt	5	1	6
» Åbenrå amt	2	0	2
» Sønderborg amt	2	0	2
» Tønder amt	6	0	6
» Sydslesvig	2	1	3
» Færøerne	0	0	0
» Grønland	1	0	1
» andre lande	3	4	7
Ialt	114	35	149
Under 18 år	5	4	9
18—20 år	64	22	86
21—24 år	40	9	49
25 år og derover	5	0	5
Ialt	114	35	149

Blandede meddelelser

Bogen »*Fra Vallekilde Folkehøjskole*«, der udgives af elevforeningen, bliver i år trykt i 4.250 eksemplarer.

Medlem af »*Vallekilde Folkehøjskoles Elevforening*« kan enhver blive, som i årligt bidrag betaler det af generalforsamlingen fastsatte beløb.

Alle foreningens medlemmer vil i august 1962 modtage et girokort til brug ved *indbetaling af det årsbidrag for 1962*, som generalforsamlingen på det forudgående elevmøde vedtager. De, der indbetaler årsbidraget *rettidigt inden 1. november 1962*, vil få årsskriftet frit tilsendt. Medlemmer, der ikke når at indbetale årsbidraget rettidigt, vil modtage årsskriftet pr. postopkrævning med et tillæg af 1,50 kr.

Adresseforandring og evt. *navneforandring* må meddeles til foreningens kasserer, *fru Grete Killemosé*, Vallekilde, inden 1. november 1962. En evt. *udmeldelse* må ligeledes meddeles til kassereren inden 1. november 1962. Er den ikke rettidigt indgået, er det pågældende medlem pligtig til ved modtagelsen af årsskriftet at betale årsbidraget pr. postopkrævning med et tillæg af 1,50 kr.

Elevmøde holdes hvert år den tredje søndag i juli måned.

Elevmødet 1962 holdes søndag den 15. juli. Der begyndes med gudstjeneste i Korskirken kl. 9,30. Mange ankommer hertil allerede *lørdag aften* og er med til aftenmødet i foredragssalen kl. 20. Til evt. overnatning medbringes tæpper og lagner eller sovepose samt håndklæde. Bringers nogen telt med, kan det slås op i haven eller ved gården.

Elevforeningens årlige generalforsamling finder sted under elevmødet.

Efterårsmødet holdes hvert år den tredje søndag i september måned og de to efterfølgende hverdage.

Efterårsmødet 1962 holdes søndag den 16., mandag den 17. og tirsdag den 18. september. Alle, der vil være med er velkomne. De, der ønsker at bo på skolen under mødet, må meddele det i god tid og selv medbringe sengetøj og håndklæde. Boende deltagere og andre, der beder derom, modtager o. 1. september det trykte program for efterårsmødet.

Jubilarfest holdes hvert år lørdag aften før efterårsmødet.

Jubilarfesten 1962 holdes lørdag den 15. september under Uffe Grosens ledelse og begynder med middagsmad kl. 18. Elever fra årgangene 1911—12, 1912, 1921—22, 1922, 1936—37, 1937, 1951—52 og 1952 vil den aften være skolens gæster. Andre tidligere elever er også velkomne til at deltage i festen.

Jubilarer, der er medlemmer af elevforeningen, vil fra skolen modtage en indbydelse til festen. Kender man adresser på andre jubilarer, som vi ikke har mulighed for at indbyde direkte, bedes de meddelt fru Grete Killemose, Vallekilde.

Med indbydelsen til jubilarfesten følger også en indbydelse til at deltage i en eller flere af *de følgende dages efterårsmøde*. Jubilæumsårgangene har i de senere år i stigende grad fulgt denne opfordring til at forlænge deres samvær og tillige få nogle indholdsrige dage på deres gamle skole.

Gamle elever har en stående indbydelse til at deltage i *fastelavnsmiddagen*, lørdag før fastelavnssøndag, og i *sommerballet*, sidste lørdag i juni. Tilmelding må sendes til skolen i god tid.

Ved overenskomst mellem Vallekilde Folkehøjskoles Elevforening og de to trykkerier i Holbæk, Holbæk Amts Bogtrykkeri (Venstrebladets Bogtrykkeri) og Holbæk Amtstidendes Bogtrykkeri, bliver *årsskriftet* fra og med 1956 og indtil videre fremstillet af begge trykkerier i fællesskab, således at de skiftevis i den ovennævnte orden påtager sig arbejdet dermed. I år er årsskriftet trykt i Holbæk Amtstidendes Bogtrykkeri.

De fleste af *fotografierne* til dette årsskrift er optaget af Enggaard & Bentsen, Hørve, billedet s. 77 er optaget af pressefotograf K. E. Petersen, Holbæk, andre skyldes skolens elever. *Tegninger og vignetter* skyldes Joachim Skovgaard og Troels Trier.

Gamle elever, som ønsker at give oplysning om Vallekilde videre til interesserede, kan få tilsendt *skoleplan* ved henvendelse til skolen.

Til unge, der har været på højskole i Danmark, uddeler *Foreningen Norden* et begrænset antal stipendier til ophold på en folkehøjskole i et andet nordisk land. Forespørgsel kan rettes til foreningens kontor, Malmøgade 3, København Ø.

Skolen får helt eller delvis frit tilsendt et stort antal *tidsskrifter, ugeblade og dagblade*. Vi påskønner denne imødekommenhed og bringer herved skolens tak derfor.

Ældre årgange af årsskriftet kan fås for 1 krone pr. hefte ved henvendelse til fru *Grete Killelose*, Vallekilde.

Hvis nogen ønsker at *få plads hos os* i skolens husholdning eller som medhjælper på gården, vil vi helst have henvendelse derom i god tid før skiftedagene.

Eleforeningens styrelse

Henry Hansen (1950—51), lærer, Henrik Cavlings Allé 3, Vanløse. Valgt 1961. Formand.

Niels Juul (1938—39), gartner Vallekilde Højskole, Vallekilde. Valgt 1960.

Kristian Killelose (1907—08), fhv. højskolelærer, Vallekilde. Valgt 1959. Sekretær.

Knud Mikkelsen, Viby Mark, Viby Jylland. Valgt af vinterholdet 1959—60.

Karen Margrethe Kalstrup, »Mejlbygård«, Hjortshøj. Valgt af sommerholdet 1960.

Per Grundtdal Pedersen, »Bjergvang«, Gøttrup, Farsø. Valgt af vinterholdet 1960—61.

Peder Sauer Pedersen, Års Mark, Års. Valgt af sommerholdet 1961.

Foreningens repræsentanter i højskolens styrelse:

Gudrun Jørgensen (1941), friskolelærerinde, Fårevejle.

Vagn Gershøj (1955—56), svineavlskonsulent, Nr. Asminstrup.

Foreningens kasserer er fru *Grete Killelose*, Vallekilde.

INDHOLD

<i>Jørgen Jessen: Europas arvegods</i>	4
<i>Jørgen Jessen: Europas nye vej</i>	16
<i>Uffe Grosen: Farisæeren og tolderen</i>	25
<i>Erik Gelting-Hanson: Et håb i vore dage</i>	30
<i>Aase Petersen: Væggenes udsmykning i de unge hjem</i>	35
<i>Erik Knudsen: En dansk specialitet</i>	37
<i>Niels Mandøe: At ville sig selv eller at være sig selv</i>	41
<i>Anna Mandøe: Hwa nøtt er et te?</i>	50
<i>Frederik F. Christensen: Brev til en dansk-europæisk skeptiker</i>	54
<i>Uffe Grosen: Maren Grosen 1882—1961</i>	59
<i>Peer Skov Thulesen: Aale sogn og højskolen</i>	63
<i>H. A. Elvinge: Digt</i>	67
<i>Henry Hansen: Fra elevforeningen</i>	68
Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Elevforening	72
<i>Frederik Christensen: Kære gamle elever</i>	73
<i>Kr. Killemose: Nordisk højskoleuge</i>	74
<i>Jørgen Jessen: Fra Vallekilde Folkehøjskole</i>	78
<i>Jørgen Jessen: Fra Vallekilde-kredsene</i>	120
<i>Alfred Dam: Fra Landselevforeningen</i>	123
Indbydelse fra kibbutz Kfar Szold i Israel	125
<i>Uffe Grosen: Elevholdene 1950—51 og 1951</i>	127
Bidragydere til Vallekilde Højskoles Byggefond	145
Sidste skoleårs elever	150
Elevbesøget på Vallekilde Folkethøjskole 1960—61	155
Blandede meddelelser	156
Elevforeningens styrelse	158

Redaktion:
JØRGEN JESSEN

HOLDÆK AMTSTIDENDES TRYKKERI